

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

DIPLOMSKO DELO

**PRIPRAVLJENOST SLOVENIJE
NA SPREJEM BEGUNCEV**

Mentor:
doc. dr. Srečo Dragoš

Kandidatka:
Mateja Mržljak

Ljubljana, 2016

PODATKI O DIPLOMSKEM DELU

Ime in priimek: Mateja Mržljak

Naslov diplomskega dela: Pripravljenost Slovenije na sprejem beguncev

Kraj: Ljubljana

Leto: 2016

Število strani: 113

Število tabel: 1

Število grafov: 0

Število slik: 0

Število prilog: 2

Mentor: doc. dr. Srečo Dragoš

Povzetek: Množice ljudi se podajajo na nevarno pot za boljši jutri, da bi obvarovale svoje življenje, dostojanstvo in pobegnile iz življenjskih razmer, ki niso vredne človeka. Potujejo skozi različne države, ki jih sprejemajo vsaka v skladu s svojo begunsko politiko in odprtostjo do tujcev. Ti ljudje so prišli tudi k nam, utrujeni, prezebli, prestrašeni. Moje diplomsko delo govori o tem, kako se je Slovenija kot sodobna evropska država pripravila na tako veliko število ljudi in kako se je pri sprejemu izkazala.

Ključne besede: begunci, prosilci za azil, migracije, sprejem beguncev, evidentiranje, kvote, namestitev, integracija, večkulturnost, Bližnji vzhod.

Summary:

READINESS OF SLOVENIA TO REFUGEE RECEPTION

In order to protect their lives and dignity, to flee from their living conditions, which are not worthy of man, the masses of people are embarking on a dangerous path for a better tomorrow. Traveling through different countries, they are coping with refugee policy and openness to foreigners in each of them. These people have also reached our country, being tired, benumbed, frightened. My thesis is showing how Slovenia as a modern European country is prepared to handle so many fleeing people and how well we handled refugee reception.

Keywords: refugees, asylum-seekers, migration, refugee reception, recording, quotas, installation, integration, multiculturalism, Middle East.

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

DIPLOMSKO DELO

**PRIPRAVLJENOST SLOVENIJE
NA SPREJEM BEGUNCEV**

Mentor:
doc. dr. Srečo Dragoš

Kandidatka:
Mateja Mržljak

Ljubljana, 2016

KAZALO

PREDGOVOR.....	1
1. TEORETIČNI DEL.....	3
1.1. Boljše življenje ali boj za življenje	3
1.1.1. Razmejitev med pojmi begunec, prosilec za azil, migrant in ilegalni prebežnik ..	5
1.1.2. Vzroki in ozadje begunske krize v Siriji	9
1.2. NAČINI VKLJUČEVANJA BEGUNCEV V OKOLJE.....	13
1.2.1. Akomodacija.....	14
1.2.2. Integracija	15
1.2.3. Asimilacija.....	19
1.2.4. Integracijska politika v Sloveniji in njene pasti	21
1.3. NAJPOMEMBNEJŠE MEDNARODNE ZAKONSKE DOLOČBE ZA DELO Z BEGUNCI V REPUBLIKI SLOVENIJI	26
1.3.1. Pravica do mednarodne zaščite v Sloveniji	27
1.3.2. Postopek pridobitve mednarodne zaščite v Sloveniji	35
1.3.3. Reševanje problematike beguncev v Sloveniji.....	37
2. EMPIRIČNI DEL.....	41
2.1. FORMULACIJA PROBLEMA.....	41
2.1.1. Raziskovalna vprašanja	41
2.2. METODOLOGIJA	42
2.2.1. Vrsta raziskave	42
2.2.2. Merski instrumenti in viri podatkov	42
2.2.3. Enote raziskovanja.....	42
2.2.4. Zbiranje podatkov.....	43
2.2.5. Obdelava gradiva	44
2.3. REZULTATI	46
2.3.1. Dosedanje izkušnje z begunci – problemi in kaj je potekalo gladko?.....	49
2.3.2. V letih od 1991 do 1995 je bilo v nekem trenutku v Sloveniji nastanjenih okoli 70.000 beguncev (Pagon in Mikuš Kos 1998: 5). Zakaj takrat ni bilo toliko trenj glede tega, kot jih je danes, ko samo prehajajo čez naše ozemlje?.....	50
2.3.3. Sprejem beguncev in kvote.....	52
2.3.4. Kako smo pripravljeni na množičen prihod beguncev?	53
2.3.5. Kako poteka evidentiranje in čemu je namenjeno?	55

2.3.6. Integracija beguncev in večkultura Slovenija	56
2.4. RAZPRAVA	57
2.4.1. Kritično ovrednotenje metodologije	63
2.5. SKLEP.....	64
2.6. PREDLOGI	66
3. VIRI IN LITERATURA.....	67
4. PRILOGA	71
PRILOGA A: INTERVJU 1.....	71
PRILOGA B: INTERVJU 2.....	78
PRILOGA C: INTERVJU 3.....	80
PRILOGA Č: INTERVJU 4.....	84
PRILOGA D: INTERVJU 5.....	87
PRILOGA E: INTERVJU 6.....	89
PRILOGA F: INTERVJU 7	92
PRILOGA G: Izpis podčrtanih delov izjav in besed in dodajanje ustreznih kod.....	96

KAZALO TABEL

Tabela 1: Opis rezultatov s kodami.....	47
---	----

PREDGOVOR

Za večino ljudi velja, da dokler se tragedije in stiske ne zgodijo neposredno v njihovi okolici, le bežno začutijo to dogajanje, mogoče se jih dotakne ali pa tudi ne. Najprej se posvetijo vsakodnevnim dejavnostim in pozabijo, da se tam nekje dogajajo zares žalostne usode ljudi, ki nikakor niso sami krivi zanje. Tako je bilo tudi z nami Slovenci, do trenutka, ko so se reke ljudi začele z vzhodnega Balkana počasi premikati proti Sloveniji. Vsakodnevne novice o potopljenih čolnih pred obalami Grčije in Italije, v katerih so ugašala že tako obupana življenja, so nas le bežno dosegle. Kdo so ti ljudje, zakaj se odločijo za takšne vratolomne podvige, verjetno večini ni bilo jasno. Do nas so prišli le podatki o številu ljudi, ki so se utopili, in novice o terorističnih napadih, ki se dogajajo nekje daleč, kamor po vsej verjetnosti nikoli ne bomo šli na dopust. In ko je bilo že neizbežno, smo še vedno do zadnjega trenutka upali, da to, kar se je dogajalo na Madžarskem, v Srbiji in na Hrvaškem, nas ne bo doseglo. Pa se je vseeno zgodilo. Madžarska je zaprla svoje meje in tako so se nepregledne množice ljudi začele preusmerjati na drugo pot, ki vodi tudi čez naše ozemlje. Tukaj se začne moje diplomsko delo.

O drugih ne morem soditi, če pa sklepam po sebi, vem, da bi se morale zgoditi zares hude stvari, da bi zapustila dom in se zgolj z najnujnejšimi stvarmi podala v svet, ki mi niti malo ni blizu in ga ne poznam. Ne morem si predstavljati te situacije, lahko pa si predstavljam stisko ljudi na pragu naše lepe male države, ki čakajo na vstop in nadaljevanje poti proti severu, proti obljubljeni deželi Nemčiji. Zato sem se odločila, da bom temo diplomskega dela posvetila beguncem, prebežnikom, migrantom in vsem, ki morajo zaradi kakršne koli stiske zapustiti dom in se podati na smrtno nevarno pot. V vsej zmedi in poplavi medijskih poročanj o tej problematiki sem želela najprej opredeliti pojme: begunec, migrant in prosilec za azil. Kaj se dogaja z njimi, ko vstopijo na ozemlje Republike Slovenije? Kakšne pravice imajo in kaj pomeni za ljudi, ki k nam prihajajo iz različnih kultur, svetov, biti Slovenec oziroma postati Slovenec? Ali je to sploh mogoče? Kot dokaj mlada država ima Slovenija že nekaj izkušenj z begunsko problematiko, mogoče še največ iz devetdesetih let prejšnjega stoletja, zato sem v diplomskem delu opisala, kako je te izkušnje uporabila in kako je danes pripravljena na podobne razmere. Izvedla sem raziskavo med različnimi organizacijami v Sloveniji, ki se kakor koli ukvarjajo z begunci. Zanimal me je njihov pogled na aktualno problematiko in kaj dejansko pomeni v Sloveniji pridobiti mednarodno zaščito. Vse to je umeščeno v okvir mednarodnih pravnih virov in določb, ki jih članice Evropske unije kot

podpisnice Splošne deklaracije o človekovih pravicah in Ženevske konvencije morajo spoštovati.

1. TEORETIČNI DEL

1.1. BOLJŠE ŽIVLJENJE ALI BOJ ZA ŽIVLJENJE

Odkar se je človek začel zavedati samega sebe, si je vedno iskal boljši prostor in razmere za življenje. Zato se je iz neugodnih krajev začel preseljevati bodisi na rodovitne dele rečnih dolin ali v višje ležeče predele, ki so omogočali strateško boljši položaj in pregled nad pokrajino, da bi se zaščitil pred morebitnimi sovražniki. Bade (2005: 8) navaja, da selitve obstajajo, odkar obstaja človeštvo, »kajti selitve spadajo med [conditio humana] prav kakor rojstvo, razmnoževanje, bolezen in smrt«. »Migracije kot družbeni procesi so razen izгона in bega odziv na bolj ali manj kompleksne ekonomske in ekološke, socialne in kulturne, eksistenčne in družbene razmere« (Bade 2005: 8). Beseda migracije združuje dva pojma, ki ju je treba med seboj ločiti, to sta emigracije in imigracije. Klinar (1976: 16–17) emigracije opredeli kot gibanje ljudi iz izvirne (emigrantske) družbe (odhajanje, izseljevanje, beg v tujino) v imigrantsko družbo. Imigracije pa opredeli kot »trajni prihod, priselitev, vselitev v imigrantsko družbo«. »Posebno velja opozoriti na relativno trajnost bivanja v novem socialno-kulturnem okolju. Imigranti morajo ostati v novi imigrantski družbi dalj časa (več kot leto dni), da jih je mogoče ločiti od obiskovalcev, turistov ali kategorij, ki se trajno gibljejo (nomadi, sezonski delavci)« (Klinar 1976: 16–17).

Že od zgodnjih začetkov človeštva pa vse do danes imajo migracije zelo podobne vzroke. S tem ko je človek rasel v znanju in iznajdljivosti, so se širili tudi razlogi za preseljevanje. »Njegovo pozitivno vrednotenje je zorelo na spoznanjih, da mu migracije omogočajo srečevanje z drugimi ljudmi ter omogočajo srečevanje z novim socialnim okoljem, kar zahteva prilagajanje, spreminjanje in ustvarjalnost« (Klinar 1976: 15). Vzroke za migracije Klinar (1976: 27–30) razdeli na ekonomske in demografske, politične in vojaške in na osebne in družinske. Različni vzroki, za katere pa lahko rečemo, da so posledica nekakšnega pomanjkanja, nezadovoljstva s trenutno situacijo, da je oseba primorana zapustiti svoje prebivališče in se podati na povsem neznano pot. Mlekuž (2011: 56) na svojevrsten in zanimiv način razdeli in opiše ta pojav. Namreč migracije razdeli na prisilne in prostovoljne, pri čemer zapiše, da »pojem prisilne migracije predpostavlja, da obstaja tudi nekaj takega, kot je prostovoljna migracija«. Pri tem pa poudari, da se »le malo migrantov (če že, kvečjemu kakšno božje bitje ali kakšen psihotik) namreč seli povsem prostovoljno, zgolj v družbi svojih želja in potreb«. Podobno definicijo glede pojava prisilnih in prostovoljnih migracij poda tudi Klinar (1976: 46), ki pravi, da je treba »hkrati omeniti, da je vsaka migracija opravljena pod

določenim pritiskom in je tedaj le relativno prostovoljno dejanje. Gre za različne pritiske, ki so takšne narave, da se preoblikujejo v vzroke in motive emigracij, ki jih ni mogoče več prenašati.« Čeprav je zelo težko razpravljati o tem, čigavi vzroki za migriranje so upravičeni in čigavi ne, pa se Evropa kot trdnjava na vse pretege trudi postaviti to ločnico in tako odloča o tem, koga bo spustila v svojo notranjost. Zato loči prebežnike, migrante, ki jim je ogroženo življenje v matični državi, od tistih, ki imajo v mislih ekonomske razloge za odhod. »Po letu 1989 se je sprožil val selitev, o katerem se je zdelo, da potrjuje vse strahove pred poplavo tujcev; boj za 'pravega' begunca se je že zdavnaj spremenil v boj proti prosilcem za azil, bolj ali manj načelno osumljenim prevare« (Bade 2005: 418). Ugotavljanje pravilne identitete o upravičenosti prihoda v neko državo je zelo zapleteno. Nekdo, ki nima v svoji državi dovolj hrane ali sredstev za preživetje svoje družine in sebe, pa čeprav ni nujno, da prihaja z vojnih območij, si prav tako rešuje življenje.

Prikrivanje migracijskih oblik, selitvenih motivacij in migrantskih identitet nikakor ni dokaz, da je morebitni dvom o »pravi« identiteti »pristnih« beguncev, delovnih migrantov in priseljencev utemeljen. Razkriva le površinskost vsakdanjih predstav, da je mogoče zanesljivo razločevati identitete migrantov, če sploh ne omenjamo statističnih in poizvedovalno-tehničnih problemov (Bade 2005: 336).

Mnogo ljudi ne ve, kako zelo se Evropska unija trudi varovati svoje zunanje meje, da bi bili vdori tujcev čim redkejši in čim manjši, čeprav vse njene pravne listine, na katerih temeljita njen obstoj in rojstvo, govorijo prav nasprotno. Škerl Kramberger (elektronski vir 12) opozarja na to, da Evropska unija namenja veliko več sredstev za varovanje meje in preprečevanje migracij, pravzaprav gre za nerazumljivo veliko sredstev v primerjavi s sredstvi, ki so namenjena azilni politiki in integracijskim ukrepom. Gre za milijone evrov, ki bodo namenjeni predvsem nadzoru meje in policijskemu sodelovanju.

V kakšne skrajnosti gre, lepo oriše kolumnist *Mladine* N'Toko (elektronski vir 1), ki pravi, da migrant in begunec nista dva različna tipa človeka, ampak dva različna pravna statusa. Tujcu pripada pravica do azila, če institucije ugotovijo, da bi bilo njegovo življenje v domovini ogroženo, sicer se mu dodeli status migranta in mu lahko vstop zavrnejo. Zveni preprosto, toda ta birokratski postopek, ki nam ga prikazujejo kot nedolžno tehnikalijo, je v praksi razčlovečujoč kafkovski blodnjak, za katerim se skrivajo interesi najvplivnejših. Vse evropske države se poskušajo izogniti podeljevanju »ugodnosti«, ki jih prinaša status begunca, zato se

nenehno bojujejo za zvišanje meril tega, kdo si ga zares zasluži. Številne regije, kjer je življenje tako rekoč nemogoče, so se tako znašle na seznamu varnih držav.

Meje med statusom niso zabrisali ekonomski migranti, ki poskušajo izkoristiti azilni sistem, ampak države, ki poskušajo očitne begunce spremeniti v migrante, da bi jih prikrajšale za njihove temeljne človekove pravice. Medtem ko se je mednarodna skupnost v preteklega pol stoletja hitro in velikodušno odzivala na begunske krize, pa so se v zadnjih letih začele kazati težnje, ki vzbujajo skrb. Države, ki so prej velikodušno odpirale svoja vrata beguncem, bi jih zdaj včasih raje zapirale iz strahu pred prevzemanjem neomejene odgovornosti, podpiranjem nenadzorovanega preseljevanja in tihotapljenja ljudi ali ogrožanjem varnosti v državah. Zaradi dejanskih in dozdevnih zlorab azilnega sistema ter nezakonitega pretoka ljudi so postale nekatere države pazljivejše pri obravnavanju prosilcev za azil in zaskrbljene, da sredstva niso namenjena tistim, ki jih res najbolj potrebujejo (Jastram in Achiron 2001: 8).

Vse agresivnejša politika evropskih držav proti preseljevanju, ki jo omenjata avtorici, pa spodbuja razcvet številnih obrobni dejavnosti, ki so se razvile v zelo donosne zaslužke, in tvorbe kriminalnih združb, ki se bogatijo na račun že tako ranljivih skupin, ki bežijo pred različnimi problemi iz svojih držav. Da zapiranje Evrope pred preostalim svetom povzroča rast kriminala, povezanega z ilegalnim tihotapljenjem ljudi, navaja Bede (2005: 449), ki pravi, da se kriminalne združbe v domačih državah neredko predstavljajo kot zakonite »turistične agencije«, ki pod različnimi pretvezami ropajo ljudi in jih postavljajo v smrtno nevarnost, saj jih na milost in nemilost puščajo pred obalami v nevarnih prevoznih sredstvih, zaprtih zabojnikih ali na neprehodnih rekah. Tako imajo prav kriminalne združbe največjo korist od »ograjevanja« trdnjave Evrope.

1.1.1. Razmejitev med pojmi begunec, prosilec za azil, migrant in ilegalni prebežnik

Naraščajoča migracija sredi 20. stoletja je pripeljala do sprejetja Konvencije o beguncih. Ta omogoča pravni status osebam, ki so se znašle zunaj države, katere državljani so, in okolja, v katerem so bivale, ter jim grozi pregon kot posledica »dogodkov, ki so se zgodili (v Evropi) pred 1. januarjem 1951«. V naslednjih štirih desetletjih, ko so spopadi med nasprotnima ideologijama zaznamovali mednarodne odnose, sta definicija *begunca* iz člena 1. a (2) in načelo *nevračanja beguncev* iz člena 33 (1) Ženevske konvencije postala jasno prepoznavna v mednarodnem pravu (Mole 2003: 5).

Po konvenciji o statusu beguncev iz leta 1951 je begunec nekdo, ki živi v utemeljenem strahu pred preganjanjem zaradi svoje rase, vere, narodne pripadnosti, pripadnosti določeni družbeni skupini, pripadnosti političnemu prepričanju, je zunaj države, katere državljan je, in ne more ali noče uživati varstva države ali se zaradi strahu pred preganjanjem vanjo vrniti. Konvencija Organizacije afriške enotnosti (OAU), ki ureja posebne vidike begunske problematike v Afriki, regionalna meddržavna pogodba, sprejeta leta 1969, je opredelitvi pojma begunca iz konvencije iz leta 1951 dodala še objektivnejšo oceno, in sicer da je begunec: vsaka oseba, ki je prisiljena zapustiti svojo državo zaradi zunanjega napada, zasedbe, tuje prevlade ali dogodkov, ki močno motijo javni red v delu ali na vsem ozemlju njene države izvora ali državljanstva (Jastram in Achiron, UNHCR 2001: 11).

Jastram in Achiron (2001: 15) poleg konvencije o statusu begunca in konvencije OAU izpostavita še Kartegansko deklaracijo, ki je bila sprejeta leta 1984. Sprejel jo je zbor vladnih predstavnikov in uglednih pravnikov latinskoameriških držav, da se opredelitev pojma begunec, ki ga navaja konvencija iz leta 1951, razširi še na osebe, »ki so zbežale iz držav, katerih državljanji so, ker njihova življenja, varnost in svobodo ogrožajo splošno nasilje, zunanji napadi, notranji spopadi, množične kršitve človekovih pravic ali druge okoliščine, ki hudo motijo javni red«. Po vseh mednarodnih pravnih aktih, ki se zavzemajo za varstvo človekovega življenja, če je to v matični državi ogroženo, pa države, ki sprejemajo te ljudi, morajo preveriti, ali njihove prošnje izhajajo iz utemeljenih razlogov. Kot navaja Mole (2003: 31), »so evropske države od polovice osemdesetih let neprestano poostrovale predpise in postopke, da bi v čim večji meri zmanjšale željo iskalcem zatočišča po vstopu v zahodno Evropo. S temi drastičnimi ukrepi so izločevale tiste, katerih prošnje so neutemeljene.«

Evropa že nekaj časa skuša varovati svoje ozemlje pred nekontroliranimi preseljevalnimi vali, vendar pa ji deklaracija o teritorialnem pribežališču (azilu) iz leta 1967 ponavlja, da je dejanje pribežališča (azila) miroljubno in človekoljubno dejanje, ki ga nobena druga država ne sme razumeti kot neprijateljsko, in opozarja, da je država pribežališča zavezana preučiti vsako prošnjo za azil (Jastram in Achiron, UNHCR 2001: 17).

Pri pregledu begunske problematike se vedno srečujemo z besedama begunec in prosilec za azil oziroma azilant. Kdaj lahko osebo označimo z eno in kdaj z drugo besedo? Pomembno je, da ju obravnavamo ločeno, saj ima vsaka prav poseben status v mednarodnem begunskem pravu. Ljudje pogosto zamenjujemo pojma prosilec za azil in begunec.

Prosilec za azil je oseba, ki trdi, da je begunec, ter išče mednarodno zaščito zaradi preganjanja ali vojne v matični državi. Vsak begunec je na začetku tudi prosilec za azil, vendar vsakemu prosilcu za azil ne bo avtomatično priznan status begunca. Osebe, katerih prošnja za azil še ni dokončno rešena in čakajo na dokončno (pozitivno ali negativno) odločitev, imenujemo prosilci za azil. Pojem prosilec za azil ne vsebuje nobene domneve o končani odločitvi glede priznanja statusa begunca, ampak nam pove le, da je nekdo vložil prošnjo za azil. Ali je prosilec za azil upravičen do mednarodne zaščite, se presoja v okviru nacionalnih azilnih sistemov. Osebe, za katere se med ustreznim postopkom ugotovi, da niso begunci in ne potrebujejo mednarodne zaščite, pristojni organi vrnejo nazaj v njihovo matično državo (elektronski vir 2).

Torej oseba (begunec) prosi za ozemlje, prostor, kjer bo njeno življenje varno, dokler se ne umirijo razlogi, zaradi katerih je bežala. Po Jastram in Achiron (2001: 17) se pribežališče (azil) šteje za najmanj osnovno varstvo, ki varuje osebo pred prisilno vrnitvijo na ozemlje, kjer bi bila njeno življenje ali svoboda ogrožena. Gre za vsaj začasno obdobje, ko je osebi omogočena primarna varnost, dokler se zanjo ne najde rešitev zunaj meje te države. »V mnogih državah pa pomeni veliko več, vključuje vse pravice, določene v konvenciji iz leta 1951, in jih celo presega.« Če na grobo postavimo meje, so begunci ljudje, katerih življenja so v smrtni nevarnosti, in o priznanju tega statusa odločajo države, v katere se zatečejo. Med tem časom pa so v azilnem postopku kot prosilci za azil (varno pribežališče). Pri pojasnjevanju pojmov, ki se navezujejo na begunce, je treba poudariti, da so vsi begunci hkrati tudi migranti, vendar pa se po statusu močno razlikujejo od drugih. Migracije obsegajo vse premike ljudi, ki se selijo iz nekih razlogov. Največkrat to besedo povezujemo s tistimi, ki svoje bivališče zapustijo zaradi ekonomskih razlogov, v želji po boljšem življenju, napredku in zaslužku, ne toliko s tistimi, ki se selijo zaradi strahu, ker bi bilo njihovo življenje ogroženo.

Drugače kot migranti se begunci niso svojevoljno odločili, da bodo zapustili svojo državo; v to so bili prisiljeni. Ekonomski migranti so osebe, ki zapustijo svojo državo izvora iz čisto ekonomskih razlogov, da si izboljšajo materialno podlago za življenje. Ključna razlika med ekonomskimi migranti in begunci je v tem, da prvi uživajo zaščito svojih matičnih držav, begunci pa ne. Za ekonomske migrante ne veljajo merila za status begunca in zato nimajo pravice do mednarodne zaščite kot begunci (Jastram in Achiron 2005: 43).

Da pa bi migracije vseeno spravili v neki okvir, ker kot takšne obsegajo ogromno razlogov za preseljevanje, morajo države preveriti in identificirati ljudi, ki prihajajo v njihovo notranjost. Definicije podajajo različne opredelitve o tem, koga lahko prištevamo med migrante. Elektronski vir (3) navaja, da najpogosteje migrante opredeljujemo na podlagi države rojstva, državljanstva, države, kjer so nazadnje bivali, prav tako glede na namen bivanja (namen vizuma).

Združeni narodi definirajo migranta kot vsako osebo, ki spremeni svojo običajno državo bivanja in pri tem spremeni stalno ali začasno bivališče; tako med drugim turisti in osebe na poslovnem potovanju niso del statistike mednarodnih migracij. Na splošno pa se merilo za opredeljevanje migrantov uporablja predvsem glede na državo rojstva, saj državljanstvo lahko spremeniš, kraja rojstva pa vsaj legalno ne (elektronski vir 3).

Kot navaja Bade (2005: 503), pa se »onkraj teh legalnih dostopov začne temno področje nezakonitega oziroma ilegalnega priseljevanja in gibanja«. Kadar se ljudje, ki vstopajo v državo, po njej gibljejo brez ustreznih dokumentov, ne izpolnjujejo meril, ki jih določa država vstopnica, ali ne upravičujejo razlogov, zakaj so se znašli v njej, imenujemo te ljudi ilegalni migranti. V državo so prišli po nezakoniti poti ali si niso uredili dovoljenj, ki bi to lahko upravičevala.

Ilegalen vstop pomeni prečkanje meje brez ustreznih dokumentov, neizpolnjevanje zahtev, ki so določene za zakonit vstop v državo sprejemnico (Protokol proti tihotapljenju migrantov po kopnem, morju in zraku, dopolnjen s Konvencijo Združenih narodov proti čezmejnemu kriminalu). Gibanje, ki je izven regularnih norm pošiljanja, prehoda in sprejema v državah. Ne obstaja natančna univerzalna definicija za ilegalne vstopne, bolj gre za poglede, nazore in zakone držav sprejemnic, kaj razumejo pod pojmom ilegalno. Največkrat pa gre za vstop, življenje ali delo brez ustreznih dokumentov, ki bi jih morali pridobiti od držav, v katerih hočejo ostati (elektronski vir 4).

Hkrati pa se moramo zavedati, da vsi ti prebežniki – poimenovala jih bom iregularni, ne ilegalni, ker jih ilegalne delajo države, saj ne ustrezajo njihovim regularnim standardom – želijo biti legalni. Večina jih beži pred revščino, in ker tam, od koder prihajajo, niso imeli nobenih možnosti za izobraževanje ali delo, da bi živeli človeka vredno življenje, so to predvsem nekvalificirani delavci, za katere po navadi ni dela in jih države označujejo za

nekoga, ki bo črpal socialno pomoč in živel za račun njihovih državljanov, če bi mu dodelili status. Kot navaja Bade (2005: 502), je »trdnjava Evropa priseljencem iz tretjega sveta pustila odprta le redka vrata, ki so se v devetdesetih letih še bolj zapirala in še bolj diferencirala«. Migracije, ki so legalne, so rezervirane samo za višje sloje, t. i. elite, z namenom izpopolnjevanja in izobraževanja ter finančnega prispevka družbi.

Zelo evropsko vprašanje, ali je človek na primer »pravi« begunec, je navsezadnje omejeno na to, ali zna biti dovolj prepričljiv, da ustreza merilom, ki jih je Evropa določila za sprejemljive skupine priseljencev – pa naj so ta merila pri osebni motivaciji za selitev dejansko v ospredju ali ne. Kjer skorajda ni možnosti za zakonito priselitev, morajo migranti uporabiti nadomestne poti, ki niso bile temu namenjene, na primer prositi morajo za azil. Če ne upoštevamo kontingentnih beguncev, pravzaprav vse udeležence zdaj vpeljane omejitve silijo v igro z zaznamovanimi kartami; kajti pri omejitvah azilnih pravic ne gre toliko za to, da bi pustili prosto pot humanosti, kolikor za to, da bi zavarovali meje pred nezaželenimi migracijami (Bade 2005: 503).

Podobno mnenje o vse večjem zapiranju Evrope pred množičnimi selitvami navajajo tudi Kogovšek, Leuthard in drugi (2001: 21), ki pravijo, da sta deklarativno zavzemanje za človekove pravice in normativno ohranjanje pravice do azila za vse tiste, ki jim ta ugodnost pripada, del »iluzije«, ki je konstitutivna in nepogrešljiva za zahodne demokracije. Demokratičnost, človekove pravice, temeljne svoboščine, vse te usedline, v katerih so se nakopičili politični dosežki minulih stoletij, so danes sestavni del gospodarskega razcveta zahodnih demokracij. Teh vrednot družbe svetovnega središča pač ne morejo zavreči, ker nočejo žagati veje, na kateri sedijo. Zato je zanje vzpostavitev (beri: restriktivne) imigracijske politike in sistema nadzora nad množičnimi migracijami skrajno resno in nujno vprašanje.

1.1.2. Vzroki in ozadje begunske krize v Siriji

Na žalost so vojne posledica interesov peščice vladajočih ljudi, ki v tem vidijo zaslužek ali strateško pridobitev. Orožja za izpolnjevanje svojih ciljev pa ne najdejo v težkih strojnicah in smrtonosnih raketah, temveč v državljanih, ki v imenu boga branijo in ščitijo svojo državo. Tako je bil konservativni protestantski pridigar Franklin Graham častni govornik vojakom na proslavi v Pentagonu, njegovo sporočilo pa je bilo jasno: »Obstajata en Bog in ena vera ... In ni druge poti k Bogu kot prek Kristusa.« (Šterbenc 2011: 271.) Kakor koli obrnemo, imamo vedno opravka s politiko in z vero na bojiščih, vero v višje sfere in vero v patriotizem, ki ni

nujno ogrožen, temveč podkrepjen od ljudi, v katere brezglave množice verujejo. »Seveda so liberalne države podpirale identiteto tudi zaradi drugih, manj hvalevrednih ciljev, ko so denimo spodbujale nekritični patriotizem in pripravljenost umreti za lastno državo« (Kymlicka 2005: 381). Američani v imenu Boga in varnosti svoje države vzpostavljajo »red« na Bližnjem vzhodu, ISIS razglša kalifat in se v imenu Alaha bojuje proti vsemu, kar je zahodno in nemuslimansko, celo proti svojim »nepravim« bratom muslimanom, ki izdajajo Alaha.

Abrahamski vernik, ki je prepričan, da Bog vodi v neznano prihodnost v novi deželi, je pripravljen sprejemati ne le osebne, temveč tudi socialne posledice kapitalističnega življenja, na primer spreminjanje stare industrijske ekonomije sindikaliziranega dela in stabilne zaposlitve v nekaj skrivnostnega, kompleksnega, dinamičnega in novega (Mead 2007 v Šterbenc 2011: 227).

Čeprav sem se pri pisanju diplomskega dela skušala izogniti političnim ozadjem in verskim vprašanjem, se jih vseeno moram dotakniti, da razložim, zakaj ljudje bežijo iz Sirije in pred čim. Ker so te stvari zelo kompleksne in nikoli ne bomo vedeli točnega vzroka za sedanjo begunsko krizo, saj so v ozadju vedno bili in bodo »veliki igralci«, bom poskušala biti čim bolj nevtralna.

Stvari na Bližnjem vzhodu so za razumevanje zelo zahtevne, saj gre za oddaljene države, drugačne kulture in drugo veroizpoved. Že dolgo so tam krizna žarišča, in to predvsem zato, ker so na teh ozemljih svetovne zaloge nafte in drugih pomembnih surovin, ki so gonilna sila industrializiranega sveta. »Zalivska regija je postala vir zaskrbljenosti ne le ameriške vlade, temveč vseh industrijskih držav, ne glede na njihove razlike v položajih in občasne medsebojne konflikte« (Gambino 2011: 46). Ker so svetovne velesile tako zelo odvisne od nafte, zahtevajo pregled in monopol nad vsem, kar se dogaja na Bližnjem vzhodu. Tako premikajo žive šahovske figure po naftnih poljih sebi v prid in nastavljajo politične režime, ki so zaradi različnih bonitet, ki jih ponuja Zahod, pripravljeni sodelovati z njimi, čeprav na škodo lastnega ljudstva.

Kakor njegovi evropski predhodniki in sovjetski tekmeci je tudi Washington poskušal in včasih mu je uspelo uporabiti islam in z njim povezan nacionalizem, zato da je v kritičnih trenutkih bližnjevzhodnih družb razvednil zgodnje procese razrednih diferenciacij in

razrednega boja. Na primer v petdesetih letih se je Cia, enako kot KGB in Britanska obveščevalna služba, poskušala vrniti v Muslimansko bratovščino in vplivati na egiptovski vrh, da bi egiptovski nacionalizem držala stran od komunizma in savdskega financiranja. V šestdesetih letih je imela Cia vpliv na iraško stranko Bass, ki jo je podpirala proti iraški Komunistični stranki (Gambino 2011: 51).

Pomembno je omeniti, da je bil član stranke Bass tudi Saddam Husein, sirski predsednik Bašar al Asad pa je trenutno na čelu te stranke v Siriji. »Večina prebivalstva je sunitskih muslimanov, vlada pa jim Bašir al Asad, ki je pripadnik alavitskih šiitov. Res je, da je kot Saddam Husein član stranke Bass (Baath), a kot že rečeno, se je stranka leta 1963 razdelila. V Iraku je sčasoma postala sunitska stranka, v Siriji pa je ostala šiitska« (elektronski vir 4). Čeprav Sirija nima naftnih zalog, je strateško zelo pomembna za Zahod. Možno razlago, zakaj je prišlo do spopadov v Siriji, navaja elektronski vir (5). Kot enega izmed glavnih vzrokov za vojno omenja zavezništvo z Iranom, saj je ta »zaradi osrednjega geostrateškega položaja in ogromnih zalog energentov glavni dobiček na tako imenovani osi destabilizacije od sredozemske voda od nahajališč do sredozemske obale, to pa bi povzročilo prodajo energentov v Eobale do osrednje Azije«. Sirija je z Irakom in Iranom podpisala dogovor o gradnji plinovropo brez sodelovanja z zahodnimi naftnimi družbami, ki bi s tem izgubile precejšnji delež dobička. Če bi se napovedi uresničile, bi po vodi splaval še eden ključnih projektov Zahoda, izgradnja plinovoda Nabucco.

Omenjeni scenarij je ena izmed mnogih razlag, kdo je kriv za državljansko vojno v Siriji. Pritiski dveh velesil, ki počasi že spominjajo na hladno vojno, nezadovoljstvo pod al Asadovim režimom ali radikalizacija muslimanskega sveta, takšne informacije nam ponujajo mediji in na podlagi njihovih (po navadi pristranskih) poročil si rišemo slike o ljudeh, katerih razmer ne poznamo in ne razumemo.

Marca 2011 se je začela državljanska vojna, ko so se spopadle vojaške sile stranke Bass in uporniki, ki hočejo enkrat za vselej sesuti al Asadovo vladavino. Med t. i. arabsko pomladjo so protestniki zahtevali demokratizacijo države in gospodarsko reformacijo. Po brutalnem zatrtju demonstracij se je upor sprevrgel v vojno, v zadnjih treh letih pa je umrlo že več kot 160 tisoč ljudi. Na eni strani se poskuša obdržati šiitska oblast v večinoma sunitski državi, pomaga ji med drugim tudi Iran. Na drugi strani so uporniki, ki hočejo spremembe v državi, proti diktaturi pa se bojujejo Islamska fronta, Osvobodilna vojska Sirije in mudžahedini. Tudi

tu se pojavi neslavni ISIS, ki pa se istočasno bojuje tudi proti sirski opoziciji (elektronski vir 6).

Opisane razmere pojasnjujejo, zakaj se skozi Slovenijo vijejo reke ljudi, ki si preprosto v vsej tej zmedi ne morejo privoščiti, da nosijo glavo na prodaj vsem režimom, ki bi hoteli vladati tako ali drugače. Zahod si neskončno želi strmoglaviti al Asadov režim, prav tako tudi nešteti ljudje, ki si želijo demokracije, vendar se ob vsem poraja vprašanje, ali je to sploh mogoče doseči v tako razburkani politični in verski sferi. Kot vidimo iz iraškega primera, so se stvari samo še poslabšale, ko so odstavili Sadama Huseina. Zaradi notranjih bojov med verskimi strujami in vsesplošnega odpora proti Zahodu mira nikakor ni mogoče doseči.

Kakor navaja Gambino (2011: 140), se ameriška pričakovanja in pričakovanja Iračanov o demokraciji v državi niso ravno uresničevala tako, kot je obljubljala propaganda. Tako kot oktobra 1965, ko so ameriške radijske postaje spodbujale Madžare k vstaji, je tudi v Iraku upanje o svobodi v skromnih odmerkih trajalo nekaj dni. Navsezadnje je bila količina demokracije, ki jo je Zahod tedaj lahko ponudil, precej majhna. Združene države so na Bližnjem vzhodu prišle do vojaške prevlade, ne da bi Iraku lahko ponudile kakšno novo smer. Dejansko je Washington s pohodom v Zaliv dosegel vojaško zmago, na političnem področju pa prišel na mrtvo točko.

Živeti pod diktaturo ali živeti v upanju, da bosta nekoč le prišli svoboda in demokracija, v porušenem mestu, brez vode, elektrike, hrane in zdravil, čakajoč vsako minuto, da te bo prestrelil naboj iz orožja upornika, zaveznika ali ISIS? Ob vsem tem se vprašamo, kaj je za takega človeka sploh dobro in še možno. Zapustiti svoje življenje za svobodo in demokracijo je bilo svojčas junaško dejanje. Pa so takšna dejanja sploh še mogoča in smiselna? Kajti kot vidimo, svet vrtijo neke sile, katerih načrtov navadni ljudje ne poznamo. Iz vseh vstaj arabskega sveta za demokracijo, enakopravnost in svobodo so se izoblikovale še zapletenejše in agresivnejše forme po odstavitvi diktatorjev.

Šterbenc (2011: 270–271) pravi, da se je z vodenim napadom ZDA na Irak in njihovo sodobno politiko na Bližnjem vzhodu začela krepiti religioznost iraških sunitov ter tudi sunitov v vsem arabskem in muslimanskem svetu. Posredovanje ameriških sil, njihov odnos do prebivalstva, kulture in uporabo neprimerno večje sile, kot je bila potrebna pri vojaškem posredovanju, so ljudje razumeli kot osebni napad na vse, kar je muslimansko. »Zato je prišlo

do povečanja osebne religioznosti iraških sunitov, splošnega in intenzivnega vdora religije v iraško sunitsko politično dejavnost (organiziranje uporniških skupin) ter tudi krepitve sunitskih militantnih islamističnih skupin.« Z vsakim novim posredovanjem Zahoda se v Siriji še bolj krepi radikalizem, vidimo tudi, zakaj in od kod izhajajo njegovi zametki. Ljudje, ki si želijo miru in demokracije, zapuščajo svoje domove v upanju, da bodo nekje drugje lahko živeli tako, kakor doma verjetno ne bodo več mogli.

1.2. NAČINI VKLJUČEVANJA BEGUNCEV V OKOLJE

Ljudje, ki bežijo pred vojnami, nasiljem in drugimi situacijami, ki ogrožajo njihovo življenje, poiščejo zatočišča na varnih krajih v svoji državi, večinoma pa morajo zapustiti državo ali se celo preseliti na drugo celino. Vsaka sprememba je nova tako za tamkajšnje prebivalce kot za tiste, ki tam iščejo zatočišče. Velikokrat gre za ljudi iz povsem drugačnih kultur, druge rase in veroizpovedi. Vemo, da vojne in nasilje ne minejo čez noč, in tudi ti ljudje ne bodo odšli, dokler se okoliščine, zaradi katerih bežijo, docela ne popravijo, tako da se bodo lahko varno vrnili in se bodo imeli kam vrniti.

Pagon in Mikuš Kos (1998: ix) navajata, da naj bi bil status begunca le začasen, vendar se večinoma zavleče v daljša časovna obdobja. Pri tem pa se začnejo pojavljati problemi, ki so povezani z nastanitvijo, bivanjem, zagotavljanjem ustreznega življenjskega standarda, pojavijo se tudi težave z integracijo. Po travmatičnih izkušnjah je treba ljudi vrniti nazaj v življenje, ne glede na to, kdo so in od kod prihajajo. Treba jih je seznaniti z novo družbo in obratno, da lahko začnejo svoje življenje graditi naprej, tam, kjer so končali. »Posamezniki so se odločili za preselitev iz različnih razlogov. V novem okolju pa so se morali vsi spopasti in soočiti z novimi razmerami in procesi prilagajanja nanje« (Lukšič - Hacin 1999: 146). Ker je vključevanje v novo družbo dvosmerni proces, se morata biti oba člena pripravljena prilagajati, saj bo drugače proces neuspešen. »Poudarjena je dvosmernost procesa, saj integracija pomeni, da se ne prilagajajo državi sprejema samo priseljenci, temveč da so tudi nosilci kultur znotraj držav sprejema pripravljeni sprejeti na novo prispele priseljence in se od njih učiti« (Vrečer 2007: 35).

Ljudje, ki prihajajo v novo okolje iz različnih kultur, bodo pri vključevanju najverjetneje doživeli kulturni šok. Lukšič - Hacinova (1999: 146) poudarja, da se kulturni šok pojavi ob zamenjavi okolja, na katero je bila oseba navajena. »Njegova intenziteta pa je odvisna od kulturne sorodnosti oziroma distance. Večje so razlike v kulturi, večji bo šok, kar lahko

pripelje do porušenja posameznikovega sistema vrednot. Če se to zgodi, bo proces vživljanja v novo okolje veliko počasnejši, kot bi bil drugače.« Kakšno bo vključevanje oziroma integracija, je odvisno od deleža, ki sta ga pripravljena vložiti tisti, ki je prišel v novo okolje, in družba. Idealno razmerje je, da se oba skušata kar največ naučiti drug od drugega, se naučiti sprejemati drugačnost in vložiti enaka deleža pri integraciji. To je potovanje, ki zajema v grobem tri stopnje: akomodacijo, adaptacijo - integracijo in asimilacijo. Možni so prehodi z ene na drugo ali pa zastoj na eni od njih.

1.2.1. Akomodacija

Pri vključevanju ljudi v novo okolje je prva stopnja ali faza akomodacija. »Gre za minimalen stik obeh kultur najpogosteje na začetku, lahko pa se akomodacija zavleče tudi v poznejša obdobja bivanja. Po prihodu v imigrantsko družbo in tudi kasneje so pogosto prisotni pri imigrantih procesi akomodacije« (Klinar 1976: 137). Vsak od njih vloži le toliko, da stvari, odnosi med njimi še lahko tečejo.

Občasno namreč suspendirajo sovražnosti in konflikte do imigrantske družbe, tako da ostajajo napetosti in prikriti potencialni konflikti. Pojavi resignacije in apatije govorijo o obstoju latentnih konfliktov. Med imigranti in domačini je vzpostavljen le minimalni odnos [modus vivendi] — gre tedaj za kompromis, minimalno soglasje, minimalno prilagajanje, kar preprečuje, da bi se napetost spremenila v konflikte (ibid.: 137).

Čeprav so meje med priseljenci in staroselci zarisane zelo nazorno, se nezavedno z različnimi interakcijami brišejo. »Akomodacija je povsem sprejemljiv proces za imigrantsko družbo, ker ohranja določeno stabilnost sistema in ker povezuje med seboj aktivnosti imigrantov in domačinov kljub obstoju njihovih različnih interesov« (ibid.: 137).

Klinar (1976: 137) navaja, da je akomodacija razmeroma hitro napredujoč proces v primerjavi z najvišjo stopnjo prilagoditve, asimilacijo, saj odnosi potekajo le na sekundarni ravni, samo z akomodacijo ni mogoče prodreti v primarne odnose. Ko gre za prilagajanje na novo okolje, imamo največkrat v mislih medsebojne stike med priseljenci in staroselci, pa vendar ni tako. Poleg širšega prilagajanja na okolje in ljudi je treba poudariti, da ob množičnih prihodih, kot so vali beguncev, migrantov, obstajajo še mikroprilagajanja med njimi samimi. Treba je vedeti, da so ti ljudje obravnavani kot skupina, celota, ki ima neko skupno značilnost, znotraj

nje pa so tisti trenutek ljudje, ki se razlikujejo med seboj po družbenem statusu, kulturi, jeziku, skupno (če vzamemo za primer begunce) jim je le to, da bežijo pred nevarnostjo.

Razlike v socialni strukturi pridejo na dan tudi med begunci in begunkami, ki morajo deliti svoj mikrosvet – sobo z ljudmi, ki so drugačni od njih, čeprav po narodnosti enaki. Povsem mogoče je, da imajo mednarodne skupine, kot so intelektualci, intelektualke, delavci, delavke itd., več psiholoških podobnosti s skupinami enakega statusa med drugimi narodi (ali kulturami) kakor s sonarodnjaki višjega oziroma nižjega statusa (Inkelson & Levin v Vrečer 1999: 81).

Akomodacija se torej začne že na sami poti, saj mora posameznik, ki potuje v skupini, vzdrževati vsaj minimalno stopnjo prilagajanja, da ne pride do konfliktov.

1.2.2. Integracija

Če obravnavamo akomodacijo kot začetno stopnjo prilagoditve, za katero pa tudi vemo, da se lahko zavleče v daljše časovno obdobje ali celo prilagoditve zastanejo v njej, potem integracijo razumemo kot njeno nadgradnjo oziroma idealno razmerje, v katerem bi se priseljenec znašel kot enakovreden član nove družbe. Integracija je zelo kompleksen in dolgotrajen družbeni proces prilagajanja obeh strani.

Kako zapleteni so integracijski procesi in kaj vse bi bilo treba upoštevati, da bi bili čim uspešnejši, navaja Kymlicka (2005: 496), ki pravi, da je treba sprevideti, da se integracija ne zgodi čez noč, temveč je to težaven in dolgotrajen proces, ki poteka medgeneracijsko. To pomeni, da priseljenci predhodno pogosto potrebujejo posebne ugodnosti (npr. storitve v maternem jeziku). Zagotoviti moramo, da skupne institucije, v katere naj bi se priseljenci integrirali pod pritiskom, poskrbijo za enako stopnjo spoštovanja in prilagojenosti identitetam in praksam priseljencev, kakor so po tradiciji poskrbele za identitete in prakse večinske skupine.

Kljub fazam, ki se lahko odvijajo tudi več generacij, preden je neka skupina povsem integrirana v novo družbo, pa integracijo vse preveč posplošujemo. Navsezadnje je najpreprostejša razlaga integracije kot dvosmernega procesa prilagajanja dveh kultur, ki se srečata, priseljenke in staroselske.

V nasprotju s to kompleksnostjo se pojem integracije pogosto uporablja zelo poenostavljeno za splošno označevanje procesov vključevanja priseljencev v družbeno življenje, pri čemer niso opredeljeni ne načini ne cilji vključevanja, niti ni opredeljeno družbeno življenje, v katero naj bi se priseljenec vključil (Komac 2007: 107).

Komac (ibid.: 107) navaja, da se integracija največkrat opredeljuje v duhu definicije, ki jo je že leta 1952 podal Ekonomski in socialni svet Organizacije Združenih narodov (ECOSOC) – po tej definiciji je integracija postopen proces, v katerem novi naseljenci postanejo aktivni udeleženci v ekonomskih, socialnih, civilnih, kulturnih in duhovnih zadevah nove domovine. Gre za dinamičen proces, v katerem se vrednote oplajajo z medsebojnim spoznavanjem, prilagajanjem in razumevanjem. V tem procesu najdejo tako priseljenci kot domačini priložnost za svoj lastni posebni prispevek.

Klinar (1976: 138) integracijo nadgradi še s procesom adaptacije družbene enote, za katero pravi, da je le del integracije širše družbene tvorbe, znotraj katere se ta enota pojavlja. »Z vidika imigrantske skupnosti lahko govorimo o njihovi adaptaciji na socialno okolje imigrantske družbe, z vidika imigrantske družbe kot celote pa o njihovi integraciji v imigrantsko družbo.« Da bi si posameznik življenje gradil na novo in se vključeval v družbeno življenje, mora prestopiti iz tega, da vzdržuje minimalno stopnjo stikov, ki je še potrebna za preprečevanje konfliktov, na stopnjo prilagajanja in sprejemanja.

Ob vstopu v imigrantsko družbo korigirajo svoje predstave o njej, ki so pred tem prevladovala kot motiv emigracij. Realnost imigrantske družbe običajno ni skladna s predhodnimi predstavami. Srečujejo se z novimi vrednotami, s stališči, z normami, s potrebami, uveljavljenimi v imigrantski družbi. Tako se začenjata izmenjava potreb med imigrantsko družbo in imigranti ter transformacija njihove identifikacije, ki je posebej usmerjena v imigrantsko družbo. Ob srečevanju imigrantov s potrebami imigrantske družbe ostanejo številne njihove tradicionalne potrebe nezadovoljene (ibid.: 138).

Ideja integracije izhaja iz tega, da bi priseljenci in družba na neki skupni točki začeli graditi novo okolje oziroma novo pojmovanje kulture. Vendar pa Klinar (ibid.: 138) meni, da »o popolni adaptaciji oziroma integraciji ni možno govoriti, saj so imigranti večinoma v podrejenih odnosih do imigrantske družbe«. Enakega mnenja je tudi Penninx (v Komac 2007: 108), ki opozarja, da »omenjena partnerja v integracijskem procesu nimata enake teže vpliva

– večinska družba oziroma njena institucionalna struktura ter način, kako ta družba reagira na prisotnost priseljencev, so bolj odločujočega pomena za potek in končni rezultat procesa«. Bauböck (v Komac 2007: 108) pravi, da »prilagajanje priseljencev in večinske družbe ni povsem simetrično in se ravnotežje ne doseže na točki, ki bi bila enako oddaljena od štartnih pozicij ene in druge strani«.

Razlago pojma integracije največkrat začnemo s stavkom, da je integracija dvosmerni proces. Kot sem že omenila, gre po definiciji za enaka prispevka tako tistih, ki so prišli na novo, kot staroselske družbe, vendar avtorji poudarjajo, da so priseljenci, ljudje, ki so prišli na novo, večinoma v podrejenih položajih, se pa to pojmovanje razlikuje od družbe do družbe. Na primer če je neka družba že v osnovi bolj zaprta, ko gre za medsebojne odnose znotraj nje, in se vse nekako odvija na relativno individualni ravni, bo za nekoga, ki prihaja, zelo težko vzpostaviti dober integracijski modul. Razmere v slovenski družbi lepo opiše izpoved begunke (Vrečer 1999: 77–78): »Slovenci, Slovenke so večji individualci, individualke. Tudi družine niso tako povezane. Nočem trditi, da se ljudje tu nimajo radi, samo manj čustveni so ti odnosi med družinami ... In obiskujejo se manj ... Vem, ker sem stanovala pri prijateljih v Domžalah.« Integracija sloni na stikih in odnosih, in če teh ni ali niso dobri, ne moremo govoriti o tem, da se je nekdo dobro vključil v družbo. »Predpostavljamo lahko, da je zlasti pomembna kakovost in pogostost stikov, ki jo ima na novo prispela skupina z dominantno kulturo države sprejema« (Vrečer 2007: 35).

O tem, kako pomembni so dobri, trdni stiki znotraj družbe pri uspešni integraciji, pišeta Entzinger in Biezeveld (v Komac 2007: 108–109), ki pravita, da z integracijo opisujemo tudi lastnosti oziroma značilnosti družbenega sistema. O integraciji kot lastnosti (ali stanju) družbe govorimo takrat, kadar njeni sestavni deli, vključno z novimi populacijami priseljencev, delujejo med seboj povezano, kohezivno, soodvisno, komplementarno, solidarno. Bolj ko je družba integrirana, bolj oziroma tesneje so njeni sestavni deli (skupine ali posamezniki) povezani med seboj.

Integracijo torej definiramo kot vključevanje ljudi v novo okolje, ker pa vemo, da se vključevanje v okolje nanaša prav na vse plasti človekovega življenja, je integracija kot pojav zelo zapletena in dolgotrajna ter poteka po nekem zaporedju ali fazah.

Komac (2007: 109–112) govori o dimenzijah integracije. Začne s pravno integracijo, ki jo označi kot eno ključnih integracij, saj je temeljno izhodišče za enake možnosti. Pri pravni integraciji gre za pridobivanje pravic priseljencev, ki običajno poteka postopno. Vključuje pa pravico do prebivanja in dela, pravico do socialnih storitev, pridobitev političnih pravic oziroma popolno izenačitev pravic in dolžnosti priseljencev z drugimi prebivalci (državljeni). Drugo dimenzijo poimenuje poselitvena in bivanjska integracija. Pomeni, da se lahko priseljenci naselijo kjer koli v državi oziroma v katerem koli delu mesta ali naselja pod enakimi pogoji kot preostali prebivalci s primerljivim ekonomskim položajem in da imajo tudi možnost selitve. Tretja dimenzija integracije je socialno-ekonomska in se nanaša na položaj priseljencev predvsem na trgu dela in v sistemu države blaginje. Gre za enake možnosti na omenjenih področjih, ne glede na etnično, versko ali kulturno pripadnost. Četrta dimenzija se odvija pri izobraževanju in se nanaša na status priseljencev v izobraževalnem sistemu. Predvsem je integracija v izobraževanju pomembna za drugo generacijo priseljencev. Peta dimenzija je povezana s kulturo in pomeni, da se na novo spoznavajo druge kulture in sprejemajo vzorci drugih etničnih skupin. Pomembno je poudariti, da avtor izrecno navaja, da pri kulturni razsežnosti integracije ni cilj asimilacija, ki bi od posameznikov zahtevala prilagoditev oziroma prevzem večinske kulture in odpoved lastni kulturi, pač pa je cilj kulturni pluralizem. Kot šesto navaja politično integracijo. Gre za vključevanje priseljencev v procese političnega odločanja v državi, da lahko aktivno sodelujejo v teh procesih in tudi vplivajo na odločitve. Za to dimenzijo integracije je najpomembnejša volilna pravica. Sedma dimenzija integracije pomeni vključevanje priseljencev v neformalne socialne stike, ki jih ima posameznik s svojo okolico – druženje s posamezniki v šoli, službi, prostem času, sklepanje prijateljstev in intimnih vezi, članstvo v društvih. »Kadar so stiki omejeni na eno etnično skupino, z vidika celotne družbe ne moremo govoriti o (dobri) družbeni integraciji.« In kot zadnjo avtor navaja identifikacijsko integracijo. Ta dimenzija se nanaša na posameznikove subjektivne občutke pripadnosti določeni (etnični, nacionalni ali drugi) skupnosti. Pomeni, da je posameznik identifikacijsko integriran, kadar se sam počuti, da pripada družbi, državi, v katero se je preselil.

Uspešna integracija bi morala vsebovati vse naštet razsežnosti, v katerih bi se priseljenci z lahkoto gibal in se znotraj njih brez večjih ovir tudi znašli, to pa ni mogoče, če niso sistemi integracijske politike države dobro raziskani na vseh področjih.

Raziskati moramo npr. oblačilne kodekse, javne praznike, celo omejitve v telesni višini in teži, da bi ugotovili, ali so usmerjeni proti nekaterim priseljskim skupinam. Raziskati moramo tudi podobe manjšin v šolskih učnih načrtih in medijih, da bi ugotovili, ali so stereotipne in ali zadostno priznavajo prispevke priseljencev k nacionalni zgodovini in svetovni kulturi (Kymlicka 2005: 498).

1.2.3. Asimilacija

Tretja in najvišja prilagoditev na novo družbo je asimilacija. Po definiciji, ki jo navaja Klinar (1976: 141), je to »prav tako dolgotrajen proces, v katerem gre za prevzemanje ravnanja, mišljenja, vrednotenja, skratka načina življenja in kulture imigrantske družbe, pri tem se posledic svojega ravnanja ne zavedajo«.

Ko se ljudje znajdejo v novem okolju, se instinktivno skušajo prilagajati in biti kar se da podobni okolici, da bi čim lažje preživeli. To je še izrazitejše pri manjših skupinah ljudi in posameznikih, ki v novem okolju nimajo nobenih že prej obstoječih skupnosti z lastno nacionalno ali kulturno pripadnostjo. Skupinska raven pa je povezana z neogibno potrebo človeka po pripadnosti neki skupini. Pogoji zanjo je sociabilnost človeka, ki je po naravi bitje, ki se druži. Je izraz interakcije med posameznikovim občutkom identitete, privrženostjo skupini in pripravljenostjo te skupine, da njegovo identiteto prepozna in (ne)sprejme, pri čemer mu pripiše tudi položaj (Lukšič - Hacin 1999: 42).

Ravno zaradi občutka, da bi nekam pripadali, se ljudje nehote začnejo prilagajati okolici, tako da izgubijo stik s svojo lastno kulturo, nacionalno pripadnostjo, navadami in običaji, ki so jih nekoč gojili. »Prevzemanje tuje kulture povzroča, da imigranti izgubljajo svoje lastno kulturno obeležje in svojo etnično identiteto« (Klinar 1976: 141). Pri tem pa ne gre samo za enosmerni proces prilagajanja, če se priseljenci hočejo povsem zliti z okoljem, jih to mora pustiti medse, tako se na neki način prilagodi tudi okolica. »Z novim socialnim okoljem se v končni fazi tako spojijo, da so nevidni in da jih ni mogoče identificirati za posebno etnično skupnost; tako prenehajo obstajati kot posebna etnična skupnost« (ibid.: 41).

Širše gledano se zdi, da je asimilacija za tujce nekaj dobrega, saj se v novonastali družbi, ki jo tvorijo skupaj s staroselsko kulturo, počutijo povsem enake in sprejete, to vključuje, da je tudi kultura nova, prav tako njihovo razmišljanje in vrednotenje. Da je asimilacija popolna in da je

nekdo asimiliran, mora svoje vrednote in običaje povzeti po novi kulturi in se odreči tistemu, kar je nekoč zanj pomenilo neko kulturno vrednost.

Zgodnjo, vplivno definicijo sta postavila R. Park in E. Burgess leta 1921. »Asimilacijo sta opredelila kot proces zlivanja, v katerem si osebe in skupine pridobijo spomin, čustva in drže drugih oseb ali skupin. Sam proces sta poimenovala družbeni stik, njegov končni rezultat pa asimilacija« (Lukšič - Hacin 1999: 146). Ko pa pridemo do točke, da se priseljenci morajo odreči lastnim vrednotam, s katerimi so živeli vrsto let, se postavi vprašanje, ali gre za povsem prostovoljno dejanje ali so pritiski okolice takšni, da se postopoma (četudi nezavedno) začnejo odvijati ti procesi, ki imajo potem za končni rezultat novo osebo v smislu lastnega mišljenja in vrednot. Lukšič - Hacin (1999: 151) omenja razlago avtorja P. Klinarja, ki pri asimilaciji poudarja prisotnost prisile. »Asimilacijski procesi potekajo prek raznovrstnih pritiskov na tujce, ki se utopijo v novi kulturi. V nasprotju s tem so procesi integracije, ki potekajo brez prisile.«

Kakšne možnosti bodo imeli tujci v novem okolju, je odvisno od staroselcev. Če družba spoštuje tuje kulture in ceni vse, kar je novo in tuje, ne bo zahtevala od priseljencev, da se prilagodijo tako, da praktično izbrišejo staro identiteto, če pa gre za visoko vrednotenje staroselske kulture in lastnega prepričanja o večvrednosti, bo asimilacija edina možnost.

Anglosaška tradicija, modificirana pod močnimi vplivi kalvinizma, je ob stiku z drugačnimi, tujimi postavljena v sam vrh rasne in etnične hierarhične lestvice. Močno se razmahnejo rasizem, etnična segregacija in antisemitizem. Močna so prizadevanja po asimilaciji po načelu »lonca na pritisk«. Cilj je, da se priseljencem odvzame njihovo prejšnjo kulturo in navezanost ter se jih predela v Američane po anglosaškem vzoru. To naj bi se zgodilo v najkrajšem možnem času. Pritisk na priseljence ni popustil niti v 20. stoletju (Gordon v Lukšič - Hacin 1999: 152).

Pri asimilaciji, ki se označuje kot najvišja oblika prilagoditve posameznika na novo okolje, si je treba postaviti vprašanje, ali bi bila še vedno najvišja oblika, če bi se priseljencem, beguncem in vsem ljudem, ki si nekje na novo ustvarjajo življenje, ponudila možnost za ohranjanje vrednot njihove matične kulture, ali bi se tudi takrat povsem prilagodili in zlili z okolico, kot velja za definicijo asimilacije.

1.2.4. Integracijska politika v Sloveniji in njene pasti

Ker je bila Slovenija del nekdanje skupne države Jugoslavije, ni imela razvite lastne integracijske politike. Že leta 1991, takoj po osamosvojitvi, pa so se sem zatekli številni begunci, ki so zaradi vojne na Balkanu množično zapuščali svoje domove.

Slovenijo je prvi večji val začasnih beguncev zajel v začetku septembra 1991, to je v času, ko je komaj začela celiti rane iz junijsko-julijskega napada Jugoslovanske armade. Na slovensko ozemlje je že v nekaj mesecih po začetku agresije na Hrvaškem pribežalo blizu 50.000 prebivalcev te republike (Slokar v Pajnik in Mikuš Kos 1998: 5).

Slokar (ibid.) navaja, da se je leta 1992, ko se je vojna razširila še na Bosno in Hercegovino, v Sloveniji znašlo več kot 70.000 beguncev. To je zahtevalo reorganizacijo sistema oziroma sprejetje novih ukrepov na tem področju, saj je bilo treba te ljudi evidentirati, vključiti v sistem in rešiti njihov status. Zaradi vojne na Hrvaškem ter kasneje v Bosni in Hercegovini je z več tisoči t. i. začasnih beguncev postala problematika tako pereča, da je bil poleti 1992 pri Vladi Republike Slovenije ustanovljen Urad za preseljevanje in begunce.

Ta urad pokriva problematiko začasnih beguncev, ima pa tudi nekatere pristojnosti v zvezi z azilanti oziroma s tistimi, ki jim je država Slovenija priznala pravico do azila po ženevski konvenciji o statusu beguncev. Zaradi potrebe po celovitem pokrivanju tujske problematike pa je v oktobru 1993. leta v okviru tedanje Uprave za upravno-pravne zadeve pri MNZ začel delovati Urad za tujce s posebnim sektorjem za azilante, kjer obravnavajo in rešujejo prošnje za priznavanje statusa begunca oziroma za azil (Høivik v Pagon in Mikuš Kos 1998: 15).

Večina takrat nastanjenih beguncev se je po umiritvi razmer vrnila na svoje domove. Kot navaja Komac (2007: 90), se glede na podatke, ki so jih zbirali na Uradu za preseljevanje in begunce (stanje v marcu 2003), ocenjuje, da je »od skupaj 36 tisoč registriranih beguncev iz Jugoslavije v Sloveniji ostalo (in se tudi trajno naselilo) najmanj 8 tisoč oseb iz Bosne in Hercegovine«. Ker je begunsko vprašanje tesno povezano z integracijsko politiko, saj je treba tako begunce kot druge priseljence vključiti v novo okolje, je leta 1999 državni zbor sprejel Resolucijo o imigrantski politiki Republike Slovenije. Kot sem že prej pojasnila izraze, ki so povezani z vključevanjem beguncev ali priseljencev, je integracija stopnja, ki naj bi vključevala enaka deleža v procesu prilagoditve tako na novo priseljenih kot matičnih prebivalcev. Veljala naj bi tudi za idealno obliko vključitve, ki poudarja enakost, svobodo in

enakopravne možnosti za vse prebivalce. »Med temeljnimi načeli, na katerih so utemeljeni cilji slovenske integracijske politike, Resolucija o migracijski politiki Republike Slovenije v 7. poglavju omenja: enakopravnost, svobodo in vzajemno sodelovanje« (Komac 2007: 119).

Komac (ibid.) navaja, da je v resoluciji enakopravnost pojasnjena kot zagotavljanje enakih socialnih, ekonomskih in civilnih pravic; svoboda kot pravica do izražanja kulturne identitete ob zagotovitvi spoštovanja integritete in dostojanstva vsakega posameznika in ohranjanja lastne kulture v skladu z zakoni in s temeljnimi vrednotami Republike Slovenije; vzajemno sodelovanje pa kot pravica do udejstvovanja in odgovornosti vseh v neprekinjenem procesu ustvarjanja skupne države.

»V 3. poglavju resolucije pa je med širšimi načeli migracijske politike, katere del je integracijska politika, omenjeno tudi načelo spoštovanja prava in človekovih pravic, ki pomeni izpolnjevanje obveznosti iz mednarodnih pogodb, spoštovanje splošno sprejetih načel in pravnega reda« (Komac 2007: 120). Kot vemo, je integracija dolgotrajen proces, ki se nikoli ne zgodi čez noč in traja lahko tudi več generacij, da se ljudje povsem integrirajo v družbo. Temu so prirejene tudi zakonske določbe, ki se navezujejo na daljša obdobja. Če na primer izpostavimo samo učenje novega jezika, vemo, da bo zahtevalo veliko truda in časa, preden ga bo posameznik osvojil. S tem ko se ga bo učil, pa bo vstopal še v druge interakcijske procese znotraj družbe. Vendar se je pojavil problem, ki ga navaja Vrečer (2007: 43), in sicer da »so se v devetdesetih letih začeli uveljavljati trendi začasne begunske zaščite, ki so izpodrivali dolgoročne rešitve, to pa je škodilo prisilno priseljenim«. Takšen način kratkotrajnih rešitev begunske problematike ugodno vpliva na integracijske politike držav, saj jim ni treba sistemov dopolnjevati ali jih delati na novo, prav tako tudi na politične stranke, ki se jim ni treba pretirano ukvarjati s tem vprašanjem in se izpostavljati javnosti, ki mogoče ni naklonjena priseljencem.

Na stopnjo integracije prisilnih priseljencev v državi sprejema vpliva tudi obstoj ksenofobije in rasizma, ki preprečujeta njihovo učinkovito integracijo. Nevladna organizacija European Council for Refugees and Exiles je poudarila, da do integracije sploh ne pride, če ni javnost nanjo pripravljena. Politiki se namreč pogosto bojijo, da ne bodo izvoljeni, če se bodo zavzemali za preveč liberalne pogoje za prisilno ali ekonomsko priseljene (Vrečer 2007: 43).

Zaradi velikega števila beguncev v letih 1991 in 1992, ko je Slovenija zapolnila vse razpoložljive zmogljivosti, je tudi sama začela upoštevati omenjene trende in vsem beguncem podeljevati status začasne zaščite, to pa je primoralo veliko ljudi, da so Slovenijo izbrali samo za tranzitno državo in poiskali zatočišče v ekonomsko perspektivnejših državah. »Zlasti so se izseljevali intelektualci, ki so se želeli zaposliti v svojem poklicu. Države z najvišjim standardom na svetu (ZDA, Kanada, Nemčija, Švedska in druge skandinavske države) so bile za prisilno preseljevanje najbolj zanimive« (Vrečer 2007: 61). Tukaj lahko vidimo, kakšne so prednosti dobro razdelanih integracijskih sistemov, saj omogočajo vključevanje ljudem in njihovo nadaljnjo vlogo pri ustvarjanju gospodarskih dobrin oziroma lastnega prispevka družbi. Kot povzema Vrečer (2007: 70), je »začasna zaščita ponujala le eno dolgoročno rešitev in ta je bila vrnitev v domovino. Ni bilo poudarka na integraciji ne na naselitvi v tretji državi, s tem da se je pozabilo, da je integracija človekova pravica.«

»2001 je Slovenija sprejela nov Zakon o tujcih (z dopolnitvami 2002, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2011), leta 2008 pa še Uredbo o integraciji tujcev in leta 2010 Uredbo o dopolnitvah in spremembah Uredbe o integraciji tujcev« (elektorski vir 7). Iz zelo neugodnega in glede pravic okrnjenega zakona iz leta 1997, ki prisilno preseljenim ni omogočal stalnega bivališča ne redne zaposlitve in tako tudi ne nikakršne integracije (ta je bila omejena na le 8 ur tedensko), je Slovenija leta 2002 sprejela nov zakon, Zakon o dopolnitvah Zakona o začasnem zatočišču iz leta 1997. S tem zakonom so osebe z začasnim zatočiščem v Sloveniji prvič dobile stalno bivanje in s tem možnost vloge za državljanstvo, za katero je pogoj deset let stalnega bivanja v Sloveniji, in tako tudi možnost za zaposlitev.

Od leta 2002, ko imajo osebe z začasnim zatočiščem status stalnega bivanja, zanje prav tako velja Zakon o tujcih. Ta v 82. členu opredeljuje pomoč pri integraciji tujcev, prva alineja tega zakona pravi: Republika Slovenija zagotavlja pogoje za vključevanje tujcev, ki imajo v Republiki Sloveniji dovoljenje za prebivanje, v kulturno, gospodarsko in družbeno življenje Republike Slovenije. Pri tem zlasti:

- organizira tečaje slovenskega jezika za tujce;
- organizira tečaje in druge oblike za nadaljnje izobraževanje in poklicno izpopolnjevanje tujcev;

- zagotavlja informacije, ki so potrebne tujcem za njihovo vključevanje v slovensko družbo, zlasti glede njihovih pravic in dolžnosti, možnosti osebnega razvoja in razvoja v družbi;
- seznanja tujce s slovensko zgodovino, kulturo in ustavno ureditvijo;
- organizira skupne prireditve s slovenskimi državljani za spodbujanje medsebojnega spoznavanja in razumevanja.

37. člen Zakona o tujcih pa zagotavlja pravice beguncev, in sicer imajo pravico do:

- stalnega prebivanja;
- denarne pomoči;
- najnujnejših stanovanjskih prostorov;
- zdravstvenega varstva;
- šolanja in izobraževanja;
- pomoči pri vključevanju v okolje;
- zaposlitve in vključevanja v druge oblike aktivne politike zaposlovanja (Vrečer 2007: 76).

Oba člena poudarjata, da je tem osebam omogočena integracija prek jezika v smislu učenja slovenskega jezika in možnosti zaposlitve. Jezik je bistvena in ključna sestavina integracije, in ko nekdo osvoji jezik, lahko tudi lažje vstopa na trg dela in si s tem omogoči boljši družbeni status in ekonomsko neodvisnost. Kljub dobro zastavljeni integracijski politiki v zakonu pa zadeve v Sloveniji niso ravno naklonjene osebam s statusom begunca ali tujca. Glede na mojo raziskavo, ki sem jo opravila na Mirovnem inštitutu z Nežo Kogovšek Šalomon, je za tujce, če ti ne prihajajo iz bivših republik Jugoslavije, problematičen slovenski jezik. Kot je povedala, je jezik zelo težak, tečaji, ki se organizirajo in ki so po zakonu tudi določeni, se izvajajo samo v večjih mestih, kar pa je za tujce, ki lahko živijo tudi v manjših krajih, zelo neugodno. Da se izobraževanja izpeljejo, mora biti navzočih vsaj deset kandidatov, ker pa se tujci med seboj zelo slabo povezujejo in se ne poznajo, če nimajo v Sloveniji diaspore, takšna izobraževanja po navadi odpadejo.

Poleg že tako okrnjenih programov učenja jezika, ki so omejeni le na večja mesta, avtorja Medica in Lukič (2011: 74) poudarjata še en problem, ki je povezan z nestrinjanjem slovenskih političnih elit o pomembnosti jezika kot integracijskega orodja. Navajata, da je

predstavnik politične stranke SDS konec januarja 2011 postavil poslansko vprašanje »Kolikšni so stroški tečajev slovenščine za tujce?«, ki ga je pospremil z besedami: »V medijih sem zasledil oglase, da ministrstvo, ki ga vodite, organizira tečaj slovenskega jezika za tujce, hkrati pa me mnogi policisti opozarjajo, da jim primanjkuje osnovne in zaščitne opreme za redno delo.« Takšni govori posredno valijo krivdo na tujce in jih postavljajo v vlogo grešnih kozlov, prav tako degradirajo zakon, ki ga je sprejela država za zaščito beguncev in prisilno razseljenih oseb. Dajanje prednosti tujcem in njihovim pravicam pred lastnimi zaposlenimi v Republiki Sloveniji. Na takšni ideologiji ni mogoče graditi dobre integracijske politike, temveč je v njej ogromno zametkov za sovražni govor, ksenofobijo in nestrpnost do tujcev.

Glede na to, da je jezik prvi korak in šele začetek poti k integraciji, pa je delo oziroma ekonomska integracija glavni kazalnik tega, ali bo vključevanje uspešno ali ne. Ljudje, ki so ekonomsko neodvisni in lahko sami skrbijo zase in za svoje družine, se veliko lažje vključijo v družbo, saj ob delu in tem, kar delo omogoča, navezujejo stike tudi na drugih socialnih področjih. Ekonomska integracija je prvi pogoj drugih integracij, saj omogoča, kot meni Barbara Harrell-Bond (1996), »spontano integracijo«. Vrečer (2007: 91) pa pravi: »Če so redno zaposleni, se lahko prisilno priseljeni bolj vključijo v državo izvora kot tisti brez ekonomskih sredstev, saj so slednji marginalizirani in nimajo pravega dostopa do ekonomskih virov in posledično pogosto tudi do drugih virov.« Vendar pa je integracija z delom v državah, ki še same nimajo dobro razvite delovne in ekonomske politike, precej otežena. Na ta problem je opozoril tudi moj sogovornik v raziskovalnem intervjuju Franci Zlatar iz Slovenske filantropije. Povedal je, da so možnosti za zaposlovanje tujcev zelo majhne, ker v Sloveniji na splošno primanjkuje dela, in da obstajajo še vedno stereotipi o tem, da se tujce enači z manjvrednim. Poudaril je tudi trenutni pereči problem, versko pripadnost, ki prav tako ponekod pomeni oviro pri zaposlovanju.

Slovenija ima zelo slabo izdelan sistem zaposlovanja starejših ljudi, vemo pa, da gre pri prisilno izseljenih za različne starostne skupine. Večje možnosti bodo imeli mlajši moški, lahko pa se zgodi, da tudi ti ne bodo obravnavani v skladu z delovnim pravom, saj prenekateri delodajalci izkoristijo stisko ljudi in jih na različne načine degradirajo v primerjavi z avtohtonimi prebivalci. Realna slika integracije z delom v Sloveniji je na žalost takšna, kot jo navaja Vrečer (2007: 92): najlažje dobijo službo mladi moški, in sicer v gradbeništvu, kjer se Slovenci nočejo zaposlovati, v Sloveniji pa v tej dejavnosti primanjkuje delovne sile. Pri iskanju zaposlitve nekdanje osebe z začasnim zatočiščem pogosto naletijo tudi na

diskriminacijo in ksenofobijo zaradi pripadnosti drugi etnični skupini. Tako so na primer prisilno priseljenemu dekletu iz Bosne in Hercegovine v frizerskem salonu, kjer je bila na obvezni praksi, dejali, naj uporablja slovensko ime Renata namesto svojega bosanskega imena Ramela.

Takšne in podobne zgodbe kažejo na to, da si v Sloveniji ne moremo delati utvar, da uspešno integriramo ljudi z delom, saj pravica do dela še ne pomeni, da nekdo dela in je zadovoljen z razmerami na svojem delovnem mestu.

1.3. NAJPOMEMBNEJŠE MEDNARODNE ZAKONSKE DOLOČBE ZA DELO Z BEGUNCİ V REPUBLIKI SLOVENIJI

Begunci in vse prisilno razseljene osebe po svetu v mednarodnem pravu uživajo posebno varstvo od leta 1951, ko je bila sprejeta Konvencija Združenih narodov o statusu beguncev. Natančneje, sprejeta je bila 28. julija 1951, veljati pa je začela 22. aprila 1954, imenujemo jo tudi Ženevska konvencija. Leta 1967 je bila dopolnjena še s protokolom.

Jastram in Achiron (2001: 3) pišeta, da je bila konvencija ob sprejetju namenjena reševanju posledic druge svetovne vojne v Evropi, čeprav so se že takrat kazali začetki hladne vojne. Njeno sprejetje je bilo odraz splošne zavzetosti za to, da se nikoli več ne ponovijo razseljevanja in travme, ki sta jih povzročila preganjanje in uničenje med vojno.

Razmere po svetu so se v petdesetih letih, odkar je bila sprejeta Konvencija Združenih narodov o statusu beguncev, močno spremenile. Vojna žarišča še vedno obstajajo, najizrazitejša so v državah, ki so že tako revne, poleg tega so se razvile kriminalne združbe, ki bogatijo na račun beguncev in jih v nehumanih razmerah tihotapijo čez meje, pogosto tudi za ceno življenja. Vse to postavlja države, ki se ukvarjajo z begunsko problematiko in s problematiko razseljevanja, pred velik izziv.

Kljub temu pa je, kot menita Jastram in Achiron (ibid.), konvencija vendarle dokazala, da je dovolj prožna. Pravna, politična in etična pomembnost konvencije iz leta 1951 namreč močno presega meje teh treh izrazov: pravnega s tem, da zagotavlja osnovne standarde, na katerih lahko temelji načelno ukrepanje; političnega s tem, da ponuja resnično splošni okvir, v katerem lahko države sodelujejo in si delijo odgovornost, ki nastane s prisilnim

razseljevanjem; in etičnega s tem, da je edinstvena izjava zavezanosti 141 držav, ki so njene pogodbenice, da bodo ohranjale in varovale pravice nekaterih najbolj ranljivih in prizadetih ljudi.

Pod okriljem Združenih narodov za zaščito beguncev na ozemlju pogodbenic skrbi UNHCR, Visoki komisariat Združenih narodov za begunce, ki je humanitarna in nepolitična organizacija. Njen osnovni cilj je varovanje pravic in blagostanja beguncev. Prizadevanja UNHCR-ja so določena s statusom organizacije in temeljijo na določilih konvencije Združenih narodov iz leta 1951 glede statusa beguncev in njenega protokola iz leta 1967. Mednarodno begunsko pravo zagotavlja osnovna načela, na katerih temeljijo humanitarne dejavnosti UNHCR-ja (elektronski vir 8).

Čeprav je zaščita beguncev naloga vsake države posebej, ki je podpisnica Konvencije, pa UNHCR tesno sodeluje z vladami posameznih držav kot partnericami. Države dovoljujejo, da deluje na njihovem ozemlju in begunce tudi finančno podpira s svojimi lastnimi programi za pomoč beguncem in s financiranjem dejavnosti za zaščito in pomoč (Jastram, Achiron 2001: 7).

1.3.1. Pravica do mednarodne zaščite v Sloveniji

Države podpisnice Ženevske konvencije so dolžne dati mednarodno zaščito osebam, ki zaščite v svojih matičnih državah niso deležne. Te države ne morejo ali nočejo izvajati zakonov ali pa ne spoštujejo mednarodnih konvencij, ki so jih podpisale. Za mednarodno zaščito ali azil v Republiki Sloveniji lahko zaprosi tujec ali oseba brez državljanstva, če meni, da je v matični državi sistematično preganjana zaradi svojega političnega prepričanja, verske, rasne, narodnostne ali etnične pripadnosti. Prav tako za mednarodno zaščito lahko zaprosi, kdor meni, da bi bila ob vrnitvi v matično državo ogrožena njegova svoboda, življenje ali bi bil izpostavljen mučenju, nečloveškemu ravnanju ali kaznovanju. O prošnji odloča pristojni organ, to je Sektor za statusne zadeve Ministrstva za notranje zadeve (elektronski vir 9).

Zakon o mednarodni zaščiti določa dve obliki mednarodne zaščite, status begunca in subsidiarno zaščito.

1.3.1.1. Status begunca in subsidiarna zaščita

Zakon o mednarodni zaščiti v Republiki Sloveniji opredeli status begunca takole: »Status begunca se prizna državljanu tretje države, ki se zaradi utemeljenega strahu pred preganjanjem, temelječem na rasi, veri, narodni pripadnosti, pripadnosti določeni družbeni skupini ali političnem prepričanju, nahaja izven države, katere državljan je, in ne more ali zaradi takega strahu noče uživati varstva te države, ali osebi brez državljanstva, ki se nahaja izven države, kjer je imela običajno prebivališče, in se zaradi utemeljenega strahu ne more ali noče vrniti v to državo« (Uradni list RS, št. 11/11, 2. člen Zakona o mednarodni zaščiti).

Kot navajata Jastram in Achiron (2001: 43), pa imajo številne države težave s prihodi oseb brez dokumentov ali celo s tihotapljenjem oseb v državo, zato obstaja splošno pravilo, da ni nobena država zavezana sprejeti tujcev na svoje ozemlje. Eno od načel državne suverenosti je namreč, da lahko država sama odloča, ali in kako bo dovolila nedržavljanom vstop na svoje ozemlje, nikakor pa ne sme vrniti begunca na meje ozemlja, kjer bi bila njegovo življenje ali svoboda iz navedenih razlogov 2. člena Zakona o mednarodni zaščiti ogrožena.

Za subsidiarno zaščito pa Zakon o mednarodni zaščiti pravi, da se status subsidiarne oblike zaščite »prizna državljanu tretje države ali osebi brez državljanstva, ki ne izpolnjuje pogojev za status begunca, če obstaja utemeljen razlog, da bi bil ob vrnitvi v izvorno državo ali državo zadnjega običajnega bivališča, če gre za osebo brez državljanstva, soočen z utemeljenim tveganjem, da utрпи resno škodo, kot jo določa 28. člen tega zakona« (Uradni list RS, št. 11/11, 2. člen Zakona o mednarodni zaščiti).

Po presoji, ki jo opravi uradna oseba pristojnega organa Sektorja za azil, se podeli status mednarodne zaščite na podlagi navedenih pogojev, ki jih določata oba člena za pridobitev zaščite. Razlika med statusoma je v časovni opredelitvi. Če je bil osebi priznan status begunca, potem zanjo z dnem vročitve odločbe o priznanju statusa begunca prične veljati dovoljenje za stalno prebivanje v RS, za osebo, ki ji je bila po presoji dodeljena subsidiarna zaščita, pa odločba o priznanju ali podaljšanju statusa z dnem vročitve velja kot dovoljenje začasno prebivanje v RS, vendar ne manj kot za čas enega leta (Uradni list RS, št. 11/11, prvi in drugi odstavek 91. člena Zakona o mednarodni zaščiti).

1.3.1.2. Zakon o začasni zaščiti razseljenih oseb

Kadar gre za množičen prihod beguncev iz krznih žarišč in ni mogoče vseh prošenj obravnavati v skladu z Zakonom o mednarodni zaščiti, se ravna po Zakonu o začasni zaščiti razseljenih oseb. »Začasna zaščita je takojšen, kratkoročen odgovor na val beguncev, ki pridejo v velikem številu, ker bežijo pred oboroženimi spopadi, množičnimi kršitvami človekovih pravic ali drugimi oblikami preganjanja« (Jastram, Achiron, 2001: 56).

»O številu, koliko oseb je pripravljena vzeti Slovenija, odloči vlada s sklepom o uvedbi začasne zaščite, število je mogoče preseči, kadar gre za združevanje družin« (elektronski vir 10).

Pravico do začasne zaščite ima vsakdo, ki se ne more varno in trajno vrniti v državo ali regijo izvora zaradi vojne in njej podobnih razmer, oboroženih spopadov, okupacije ali množičnih kršitev človekovih pravic, zaradi česar je ogroženo njegovo življenje ali telo ali je žrtev sistematičnega ali splošnega kršenja človekovih pravic in temeljnih svoboščin (Uradni list RS, št. 65/2005, 2. člen Zakona o začasni zaščiti).

Zakon v 4. členu (Uradni list RS, št. 65/2005) prav tako nalaga, da izgon ali vrnitev osebe v državo, kjer bi bilo ogroženo njeno življenje ali telo zaradi njene rase, vere, narodnosti, pripadnosti posebni družbeni skupini ali političnega prepričanja, ali v državo, v kateri bi bila izpostavljena mučenju ali nečloveškemu in poniževalnemu ravnanju ali kazni, ni dovoljen.

V času trajanja ali po izteku statusa o začasni zaščiti lahko osebe zaprosijo za azil. Če je bila prošnja za azil pravnomočno zavrnjena, lahko ponovno zaprosijo za status začasne zaščite. Čas trajanja je omejen na eno leto in se lahko podaljša dvakrat za obdobje šestih mesecev.

Začasna zaščita lahko predčasno preneha, če so okoliščine v državi ali regiji izvora, zaradi katerih je oseba pridobila status začasne zaščite, prenehale obstajati. Ko Svet Evropske unije ugotovi, da razlogov za pridobitev statusa ni več, vlada RS sprejme sklep o predčasnem prenehanju začasne zaščite, v njem določi rok, v katerem morajo osebe s pridobljenim statusom začasne zaščite zapusti Republiko Slovenijo (elektronski vir 10).

1.3.1.3. Varovanje begunske družine in otroci brez spremstva

Begunska družina uživa v mednarodnem begunskem pravu z zakonom določeno varstvo, ki ga morajo dosledno upoštevati in izvajati vse podpisnice Ženevske konvencije. V vojnih

razmerah in razmerah, ki na kakršen koli način ljudem kratijo svobodo ali jim strežejo po življenju, so družine pogosto primorane v to, da se za nekaj časa ločijo. Izkušnje ločitve vsak posameznik dojema drugače, gre pa vselej za travme, ki družine do njihove ponovne združitve puščajo v negotovosti.

Da se družine čim prej združijo in njihovi najranljivejši člani, predvsem ženske in otroci, zaščitijo, Sklepna listina Konference pooblaščenecv Združenih narodov o statusu beguncev in oseb brez državljanstva iz leta 1951 v točki B IV. poglavja priporoča državam, da zagotovijo, da je ohranjena enotnost družine, še posebej če je glava družine izpolnila potrebne pogoje za vstop v določeno državo, in da zaščitijo mladoletne begunce, še posebno otroke in deklice brez spremstva, pri čemer naj posebej poskrbijo za skrbništvo in posvojitev (Jastram in Achiron 2001: 76).

Jastram in Achiron (2001: 78) menita, da je ključ do zaščite begunskih družin v njihovem ponovnem združevanju. Izvršni odbor UNHCR-ja je podprl zaščito enotnosti begunskih družin s ponovnim združevanjem v begu ločenih družinskih članov, z upoštevanjem prožnejših meril pri odločanju o tem, kateri družinski člani so lahko sprejeti v državo, s priznanjem statusa begunca vsem družinskim članom, ko je priznan glavnemu prosilcu, z omogočanjem vsakemu družinskemu članu, da predloži kakršno koli zahtevo, ki jo ima, z opredelitvijo enotnosti družin kot prednostnim ciljem že na začetku vseh begunskih operacij, s podpiranjem samozadostnosti odraslih družinskih članov, da se tako poveča njihova zmožnost, da skrbijo za tiste, ki so od njih odvisni.

O združevanju družine v Republiki Sloveniji za prisilno razseljene osebe govori 47. člen Zakona o tujcih, ki v prvem odstavku opredeli, kateri tujci so upravičeni do združitve družine. Tujcu, ki ima v Republiki Sloveniji dovoljenje za stalno prebivanje ali dovoljenje za začasno prebivanje, razen tujcu, ki ima dovoljenje za začasno prebivanje, izdano zaradi opravljanja sezonskega dela, se ob pogojih in v skladu s tem zakonom prizna pravica do združitve, ohranitve in ponovne pridobitve celovitosti družine z družinskimi člani, ki so tujci. V drugem odstavku pa zakon govori o tem, da tujec, ki izpolnjuje pogoje iz prvega odstavka, vloži prošnjo za izdajo prvega dovoljenja za začasno bivanje za svoje družinske člane pri diplomatskem predstavništvu ali konzulatu Republike Slovenije v tujini ali pristojnem organu Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 50/2011, 47. člen Zakona o tujcih, prvi in drugi odstavek).

Poleg družin so posebna oblika beguncev mladoletni otroci, ki potujejo sami, brez spremstva staršev ali skrbnikov. Nenavadno se nam zdi, da bi otrok sam zapustil državo, pa vendar so razmere v državah tretjega sveta takšne, da se za to odloča čedalje več otrok. Gole Ašanin (2003: 1) navaja, da se za odhod odločijo predvsem iz dveh razlogov: zaradi vojn, ki so lahko tudi državljanske in dečke novačijo za borce, če ne pristanejo, jih fizično pohabijo; in iz ekonomskih razlogov, ker v matičnih domovinah vladata huda lakota in pomanjkanje.

V evropskem programu se danes namesto izraza »otroci brez spremstva« [unaccompanied minors] uporablja izraz »ločeni otroci« [separated children], saj naj bi ta bolje definiral bistveni problem teh otrok. Zaradi ločitve od staršev ali zakonitih zastopnikov ti otroci trpijo tako socialno kot psihološko. Res je, da imajo nekateri ob prihodu v Evropo »spremstvo«, vendar pa ni nujno, da so odrasli, ki jih spremljajo, sposobni ali primerni za prevzem odgovornosti za otroka. Zaradi boljše razumljivosti pri nas uporabljamo še vedno izraz »otroci brez spremstva« (Gole Ašanin 2003: 4).

Otroci brez spremstva so, ne glede na vzroke pobega v druge države, upravičeni do mednarodne zaščite, ki je zajeta v številnih univerzalnih mednarodnih in regionalnih pravnih aktih. Med najpomembnejšimi so: Konvencija o otrokovih pravicah iz leta 1989, Konvencija o statusu begunca iz leta 1951 in Haška konvencija o zaščiti otrok iz leta 1996 (Gole Ašanin 2003: 3).

Gre za največje in najranljivejše žrtve vojn in nasilja, v tem primeru so še toliko bolj izpostavljeni, saj nimajo poleg sebe odrasle osebe, ki bi jim dajala vsaj osnovno zavetje v travmatičnih razmerah in jim vseskozi pomagala predelati čustva, ki jih doživljajo. »Zaradi normalnih razvojnih potreb odraščajočih otrok celo otroci, ki ostanejo s svojo družino, izredno trpijo zaradi travm in motenj, povezanih s pobegom,« opozarjata Jastram in Achiron (2001: 74). Avtorici prav tako poudarjata, da v begunskih krizah lahko pride tudi do tega, da so otroci begunci ločeni od svojih družin, in tudi pri tem gre za otroke brez spremstva. Zato jih je treba nemudoma popisati in začeti iskati sorodnike. Žal pa travme, zaradi katerih so zapustili domove in se umaknili na varna območja, za nekatere od njih še zdaleč niso končane. Ker so na poti prepuščeni sami sebi, se pogosto dogaja, da padejo v roke kriminalnih združb, ki trgujejo z ljudmi.

Najpogosteje so otroci izkoriščeni za občasna in slabo plačana dela, predvsem dela v restavracijah, gospodinjstvu, trgovinah ipd. Pogoste oblike izkoriščanja otrok so tudi prisilno beračenje, kraja in žeparjenje, ki se v sodnih postopkih pogosto obravnavajo kot manjši prekrški in so zato otroci najprimernejši, saj so hitro oproščeni. Najbolj pereče pa je spolno izkoriščanje (dečkov in deklic) za prostitucijo in pornografijo (Gole Ašanin 2003: 8).

O izkoriščanju otrok, ki nimajo nikogar ob sebi, priča tudi zgodba 14-letnega Mohameda iz Aleppa, ki za 800 lir (okoli 225 evrov) na mesec obrača nogavice. Njegova družina je še v Siriji. V Turčiji hodi v šolo le tretjina od 700 tisoč šoloobveznih begunskih otrok, opozarja organizacija Human Rights Watch (elektronski vir 11).

Da bi otroke čim bolj zaščitili in da bi jim države ob vstopu na njihovo varno ozemlje omogočile čim boljše oskrbo, obstajajo pravice posebnega pomena za otroke brez spremstva: zaščita pred prisilno vrnitvijo v matično državo, dostop do azilnega postopka, pravica do skrbnika, ki zastopa otrokove interese, pravica do pravnega zastopnika, ki otroka zastopa v azilnem postopku, in pravica otroka do udeležbe v postopku. Otroku brez spremstva se načeloma ne sme odvzeti prostost, če je to v interesu otroka, si je treba prizadevati za takojšnje iskanje otrokove družine in njeno združevanje, pri ugotavljanju načina zaščite je treba še posebej upoštevati tiste oblike kršenja človekovih pravic, ki zadevajo otroke (npr. pri rekrutiranju otrok v vojsko, trgovanje z otroki v povezavi s prostitucijo, pohabljanje ženskih spolnih organov in prisilno delo otrok). V projekte nujne oskrbe in dolgoročnih rešitev je treba vključiti primarno usposobljene strokovnjake za delo z otroki, otroku brez spremstva se mora med bivanjem v državi zagotoviti ustrezna oskrba, predvsem zdravstvena oskrba in dostop do izobraževanja, otroku je treba pomagati pri vrnitvi v državo izvora, če je vrnitev v njegovem interesu, država gostiteljica si mora prizadevati, da otroku brez spremstva poišče v najkrajšem času ustrezno in trajno ali dolgoročno rešitev (Gole Ašanin 2003: 3).

V Sloveniji so pravice za otroke brez spremstva urejene s štirimi zakoni: z Zakonom o zakonski zvezi in družinskih razmerjih, ki ureja skrbništvo otrok na splošno; z Zakonom o tujcih, ki ureja pravice in dolžnosti oseb, ki so obravnavane kot »nezakoniti priseljenci«, vključno z otroki brez spremstva; z Zakonom o mednarodni zaščiti, ki ureja pravice in dolžnosti prosilcev za mednarodno zaščito in beguncev, vključno z osebami, ki prosijo za subsidiarno zaščito; ter z Zakonom o začasnih zaščiti razseljenih oseb. Mladoletni osebi brez spremstva se dodeli zakoniti skrbnik, ki ga določi center za socialno delo. Postopek se vodi po

Zakonu o zakonski zvezi in družinskih razmerjih, ki nalaga, da se mladoletni osebi brez staršev ali za katero starši ne skrbijo, dodeli skrbnik. Posebnega zakona, ki bi urejal dodelitev skrbnika za otroke brez spremstva, v Sloveniji ni. Skrbnika si otroci brez spremstva ne izberejo sami, temveč se jim ta dodeli (Gabaj 2013: 17).

Kako poteka imenovanje skrbnika za otroke brez spremstva v Sloveniji?

Ko otrok brez spremstva vstopi v Republiko Slovenijo, organi o tem obvestijo pristojni krajevni center za socialno delo, ki imenuje skrbnika zanj. Otrok ima lahko v Sloveniji različne statute, od nezakonitega priseljence, prosilca za azil, osebe z mednarodno zaščito do razseljene osebe z začasno zaščito, v skladu z njimi je skrbniku dodeljena odgovornost. Če otrok brez spremstva v državo vstopi nezakonito, se ga namesti v center za tujce, policija nemudoma obvesti pristojni center, v tem primeru Center za socialno delo Postojna, ki mora po uradni dolžnosti takoj imenovati skrbnika za posebne primere. Center izda odločbo, ki jo podpišeta skrbnik in otrok brez spremstva, pri tem se otroku razloži, kaj ta pisna odločba pomeni. Otroci, ki zaprosijo za azil, pa so nameščeni v azilnem domu (po navadi zaprosijo že v centru za tujce in jih premestijo v azilni dom, kjer jih navadno že čaka skrbnik). Tudi njim pristojni center po uradni dolžnosti dodeli skrbnika (zakonitega zastopnika), saj mora biti po Zakonu o mednarodni zaščiti vsakemu otroku brez spremstva dodeljen skrbnik še pred pričetkom postopka o mednarodni zaščiti (Gabaj 2013: 19).

1.3.1.4. Načelo prepovedi vračanja in vzroki za prenehanje statusa begunca

Eden najpomembnejših členov za begunce je 33. člen Ženevske konvencije, ki določa prepoved izгона in zavračanja. Znan je kot *non-refoulement*, načelo nezavračanja. »Nobena država pogodbenica na nikakršen način begunca ne bo izgnala ali prisilno vrnila na meje ozemlja, kjer bi bilo njegovo življenje ali svoboda ogrožena zaradi njegove rase, vere, državljanstva, pripadnosti neki določeni skupini ali določenega političnega prepričanja« (Vrečer 2007: 66). »Prav tako begunec ne sme biti izgnan v državo, kjer bi bil izpostavljen mučenju, nečloveškemu ravnanju, kjer bi ponižujoče z njim ravnali ali ga kaznovali« (Mole 2003: 10). Vendar pa 33. člen Ženevske konvencije izrecno ne zahteva od države, kjer oseba zaprosi za azil, da jo ta tudi mora sprejeti, če to res ni prva varna država, kjer ni ogroženo njeno življenje.

Iz tega sledi, da načeloma ni nobene prepovedi vračanja begunca v državo, kjer bo varen, ne glede na to, kako nerad gre tja. Iz te zasnove se je razvila zelo razširjena praksa vračanja beguncev na območja držav, skozi katere so prišli, do države, kjer so zaprosili za zatočišče. Take države pogosto imenujejo države prvega zatočišča ali varne tretje države (Mole 2003: 22).

Tovrstna politika in praksa sta za večino pogodbenic dobrodošli, saj se zakonsko lahko sklicujejo nanju in zavračajo prošnje za azil na podlagi tega, da so begunci do te točke že prešli čez varna ozemlja in bi tam morali poiskati zatočišče. Vendar pa se je treba vprašati, kako takšne zakonske določbe, ki večinoma obveljajo, vplivajo na varne tretje države. Te v kriznih časih pokajo po šivih zaradi množičnega pritoka beguncev, ki vsakodnevno prihajajo na njihovo ozemlje, in tistih, ki jih druge države vračajo, ne da bi vedele, kakšno begunsko politiko vodijo njihove sosedbe, v katere izganjajo begunce. Ker gre za verižno reakcijo in nedosledno obravnavanje begunske politike, se lahko zgodi, da je oseba izgnana na ozemlje, kjer bo njeno življenje ogroženo, čeprav je v tako imenovani varni tretji državi oziroma je ta ne bo ščitila.

V Avstriji na primer zatočišče ureja zakonodaja, ki je bila nazadnje posodobljena s predlogom zakona, ki je začel veljati junija 1992, zato je predstavnik UNHCR-ja na Dunaju aprila 1994 izrazil zaskrbljenost, da Avstrija ne more več biti splošno obravnavana kot varna tretja država za begunce. Avstrijska zakonodaja še posebej ne ščiti dezerterjev ali oseb z ugovorom vesti, tudi če jim grozi smrtna kazen v njihovi domovini, žrtvam državljanskih vojn, ki so navedle, da so bile žrtve neupravičenega odvzema prostosti, mučenja ali posilstva, in s tem utemeljile svoje prošnje za zatočišče, pa lahko prošnjo zavrnejo (Mole 2003: 24).

Na podajanje beguncev opozarja tudi Vrečer (2007: 68), ki pravi, da se 33. člen Ženevske konvencije pogosto krši z naraščajočim številom podpisanih bilateralnih dogovorov, ki jih države podpisujejo druga z drugo. Gre za vračanje osebe v državo, od koder je prišla, če imata državi podpisan bilateralni dogovor.

Postopek vračanja in sprejema osebe, ki je vstopila v katero koli državo članico EU, urejata Dublinska uredba in sistem EURODAC. »Dublinska uredba skrbi za to, da je država članica, ki je imela največjo vlogo pri vstopu prosilca v EU ali njegovem bivanju v njej, odgovorna tudi za obravnavanje njegove prošnje« (publikacija EU 2014: 7). To pomeni, da ko oseba

vstopi na ozemlje neke države, je treba preveriti, od kod je prišla in ali je že pred tem kje zaprosila za azil. »Preverja pa se s sistemom EURODAC, ki vzpostavlja evropsko podatkovno zbirko prstnih odtisov« (publikacija EU 2014: 8). Če se ugotovi, da je bila oseba že pred tem obravnavana v kateri koli državi, ki bi bila zanjo varna, ali če je zaprosila za azil (za azil se lahko zaprosi samo v eni državi), se jo po Dublinski uredbi vrne, saj mora biti država, v kateri je bila prvič obravnavana, odgovorna za nadaljnje vodenje azilnega postopka. Če osebi niso bili nikjer odčitani prstni odtisi in če ni podatka, da je že zaprosila za azil, se preverja tudi pot, po kateri je vstopila v državo. Preverja se, ali ima oseba pri sebi vozovnice, račune, ki bi kakor koli kazali na to, da je prehajala skozi varna območja, kjer bi lahko že prvotno zaprosila za azil oziroma zatočišče. »Mejo sem prestopila sama. Kdaj mejni nadzor je, kdaj ga ni. Ko prestopiš državno mejo, moraš uničiti vse (denar, cigarete), kar bi te lahko kakor koli povežalo z državo, v kateri si bil pred tem« (Pajnik 2001: 38). Če ni nobenih dokazov o tem, je ta država dolžna začeti azilni postopek.

1.3.2. Postopek pridobitve mednarodne zaščite v Sloveniji

Poleg pomembnejših pravnih uredb, ki urejajo položaj beguncev in prosilcev za azil v Sloveniji, ki sem jih v diplomskem delu opisala, se mi zdi pomembno izpostaviti postopek ali protokol, po katerem se obravnavajo te osebe, še preden se vložijo prošnje za azil ali stečejo drugi pravni postopki, ki jih ureja Zakon o tujcih. Vse navedbe, ki so opisane v nadaljevanju besedila, so pridobljene iz mojega pogovora na Ministrstvu za notranje zadeve Republike Slovenije, Sektorju za nastanitev, oskrbo in integracijo, z gospo Katarino Štrukelj iz azilnega doma v Ljubljani.

Osebe, ki se znajdejo na ozemlju Republike Slovenije protizakonito ali z namenom, da iščejo zatočišče, se privedejo h kateremu koli državnemu organu (policija, carina). Zabeležijo se vse okoliščine prihoda v Slovenijo, prav tako se vzamejo podatki o identiteti osebe. Izpolnita se registracijski list in lastnoročna izjava, zakaj oseba prosi za mednarodno zaščito. Osebe, ki zaprosijo za mednarodno zaščito v Sloveniji, se takoj po tem, ko se uredijo identifikacijske zadeve na najbližji policijski postaji, napotijo v azilni dom v Ljubljani. Osebo namestijo v sprejemne prostore, kjer se lahko uredi in odpočije. Prejme nastanitveni paket s hrano in z nujnimi higienskimi potrebščinami, brošuro o mednarodni zaščiti v Sloveniji in v podpis izjavo v jeziku, ki ga razume. S podpisom oseba soglaša, da zapustitev prostorov azilnega doma pomeni, da si ne želi več zaščite v Sloveniji. V praksi to pomeni, da bo obravnavana kot ilegalni tujec, če jo ustavi policija.

Za osebo, ki želi zaprositi za mednarodno zaščito v Sloveniji, je najbolje, da takoj zaprosi za azil, že takoj ob stiku s policisti oziroma pristojnim organom, saj zapoznele prošnje lahko vplivajo na negativno presojo mednarodne zaščite.

V sprejemnih prostorih je oseba nastanjena do podaje prošnje za mednarodno zaščito, ki bo organizirana v najkrajšem možnem času (do prihoda tolmača). Pred podajo prošnje se opravi zdravniški pregled, da se ugotovi zdravstveno stanje osebe, osebo se fotografira in odvzamejo se prstni odtisi. Uradna oseba ali predstavnik nevladne organizacije ob pomoči tolmača osebo seznani z njenimi pravicami, dolžnosti in s samim postopkom. Pri podaji prošnje bo oseba vprašana o osebnih podatkih, poti iz izvirne države in vstopu v Slovenijo, osebnih dokumentih, podatkih o družinskih članih, podatkih o že vloženih prošnjah drugje in o razlogih, zakaj prosi za mednarodno zaščito. Pri podaji prošnje so poleg tolmača in uradne osebe lahko na željo vlagatelja navzoči predstavniki UNHCR-ja, druga uradna oseba ter znanstveni delavci in študentje.

Če je oseba ženskega spola, se postopek vodi z uradno osebo, ki je prav tako ženskega spola. Enako velja za tolmača. Če gre za mladoletne otroke brez spremstva, se jim po uradni dolžnosti dodeli zakoniti zastopnik, ki skrbi za njihove interese. Po podaji prošnje se osebe namesti v nastanitveni del azilnega doma. Če se ugotovi, da oseba ni nikjer zaprosila za azil in njenih podatkov ni v nobeni drugi državi, je Slovenija pristojna za obravnavanje prošnje. Prošnja se lahko obravnava v pospešenem ali rednem postopku. Pri rednem postopku je oseba še dodatno vabljen na razgovore, pri pospešenem pa se o odobritvi odloča brez navzočnosti osebe, odloča se glede na prvotne podatke, ki jih je posredovala uradni osebi. Pospešeni postopek traja do nekaj dni, redni pa tudi do nekaj mesecev.

Če je prošnja obravnavana negativno, bo osebi določen rok, v katerem mora zapustiti Republiko Slovenijo. Oseba, ki ji je bila prošnja za azil zavrnjena in meni, da bi morala biti obravnavana pozitivno, ima pravico do sodnega varstva. Najprej na Upravnem sodišču Republike Slovenije, če bi bil postopek zopet obravnavan negativno, pa lahko poda pritožbo še na Vrhovno sodišče. Najpogostejši razlogi za zavrnitev prošnje za azil:

- če je bil prihod na ozemlje RS zgolj iz ekonomskih razlogov,

- če so bila pri podajanju prošnje za azil navedena nezadostna, nepomembna in zanemarljiva dejstva,
- če oseba ne izpolnjuje pogojev za mednarodno zaščito,
- če so bili navedeni razlogi za mednarodno zaščito lažni,
- če je oseba zavrnila odvzem prstnih odtisov in fotografiranje,
- če je bila prošnja podana na podlagi lažnih dokumentov, ponarejenih dokazov ali lažne istovetnosti,
- če so bili namerno uničeni ali odsvojeni potne listine ali drugi dokumenti s fotografijo,
- če so bili uničeni ali odsvojeni ključni dokumenti, ki bi bili lahko pomembni v postopku (vozovnice, potrdila ipd.),
- če oseba prihaja iz varne izvirne države,
- če oseba lahko s kaznivim dejanjem ogrozi nacionalno varnost države in ji je bila izrečena kazen izгона iz države ter rok za prepoved vstopa v EU še ni potekel,
- če je oseba prikrila, da je pred tem že vložila prošnjo za azil v drugi državi.

Vse druge osebe, ki pridejo na ozemlje Republike Slovenije neregularno in ne želijo zaprositi za mednarodno zaščito, napotijo v dom za tujce v Postojni, ki je zaprtega tipa in služi preverjanju, identifikaciji in vračanju v matične države oziroma države, iz katerih so vstopili na ozemlje RS.

1.3.3. Reševanje problematike beguncev v Sloveniji

Trenutno smo priča največji begunski krizi, ki je dosegla Slovenijo po vojni na Balkanu. Čeprav Slovenija že ima izkušnje z množičnim prihodom beguncev na svoje ozemlje in jim je takrat tudi ponudila začasno zatočišče ter z leti dopolnjevala in spreminjala begunsko politiko, saj so bili takratni zakoni narejeni zelo slabo in pomanjkljivo, se zdi, da se je kljub vsemu spet znašla nepripravljena. Težko bi trdila, da je sama nepripravljena, glede na nastalo situacijo je nepripravljena celotna Evropa.

O Evropi se vedno govori v presežnikih in se jo označuje kot »zibelko človekovih pravic«, vendar se po drugi strani največ dela za to, da ostane nedotakljiva in v svojo notranjost spušča le tiste, ki so v njenem interesu. To pa nikakor ne gre z roko v roki z vsemi svoboščinami, ki jih nalagata Konvencija o človekovih pravicah in Ženevska konvencija, ki obljublja, da bo varovala vse, ki so potrebni zatočišča in ki se bodo znašli na ozemlju njenih pristopnic. »Ena najtrdnjših politik EU usklajuje nadzor zunanjih meja in čezmejnega gibanja prebivalstva. V

odnosu država – migracije se zdi najpomembnejše, da ima država monopol nad legitimnim nadzorom gibanja ljudi čez meje, kar pa je izjemno gospodovalen projekt v vsej zgodovini nadzora migracijskih gibanj» (Torpey v Pajnik in Zavratnik Zimic 2003: 23). Evropska politika omejevanja in nadzorovanja pritokov migrantov ta trenutek pred vrati svojega ozemlja pušča na tisoče in tisoče ljudi, ki zimo preživljajo v blatu, dežju, na mrazu pod milim nebom. Kljub zakonom, ki bi morali ščititi vse te ljudi, zaradi njihovega velikega števila, za katerega evropski voditelji niso prepričani, kako bi vplivalo na »staro celino«, rešitve še ni na vidiku.

V primarno institucionalnem pristopu k migracijam je praviloma prezrto, da bodo bruseljske migracijske direktive zarisale mnogokatero življenjske usode posameznic in posameznikov zunaj EU ter njihove možnosti in priložnosti, da bi postali člani kakšne evropske družbe, in prav tako usode in priložnosti tistih, ki so že del EU (Pajnik in Zavratnik Zimic 2003: 16).

Trenutne razmere, v katerih se je znašla Slovenija (upoštevati je treba tudi to, da je bila do vstopa Hrvaške v EU varuhinja schengenske meje in je morala opravljati vlogo vratarja), je treba sedaj, ko je članica EU, gledati tudi s širšega, ne samo z nacionalnega vidika. Neizpodbitno dejstvo je, da smo zelo majhen narod, kulturno pomešani smo predvsem z državljani bivše skupne države, ki so tukaj ostali zaradi vojne ali dela, ki so ga dobili. O večjem mešanju kultur ni mogoče govoriti, saj nam kot nekdanjim sodržavljanom tudi te kulture niso daleč, načeloma lahko govorimo o kulturnih odtenkih, ne pa o povsem tujih kulturah, v katere bi se tudi mi morali integrirati. Na ravni EU pa je naša naloga še vedno nadzor južne meje, za katero smo se zavezali, da jo bomo varovali. Na državno politiko poleg mnenja javnosti »pritiska« tudi politika Evropske unije. »Države, ki bi bile rade sprejete v Evropsko unijo, poskušajo zaradi pritiska, pod katerim so, nekritično izpolniti tisto, kar od njih pričakujejo. Ne nazadnje je eden izmed pogojev za vstop tudi zapiranje meje« (Nauditt v Pajnik in Zavratnik Zimic 2003: 157). Slovenija nikakor ni večkulturna država (vzrok za to tiči v tem, da kot industrijska destinacija ni zanimiva za migrante in jim ni cilj, zato kot narod tudi nimamo stikov s tujci, v tem smislu smo precej neizkušeni in neuki), ni vajena tujcev, zato je tudi idealna varuhinja meje.

Avtorici Pajnik in Zavratnik Zimic (2003: 22) navajata, da se je schengenski projekt sprva začel kot projekt političnih elit, ki ga je kot eno redkih pobud EU podprlo tudi javno mnenje, kar kaže na to, da so notranja svoboda gibanja in neprepustne, trde zunanje meje postale

nedotakljive na ravni notranjih politik držav pristopnic. Bolj kot pri drugih projektih integracij EU je vzpostavljanje zunanje meje neposredno zahtevalo, da se EU obnaša kot nacionalna država, po vzorcu *state-like*, pri čemer je prav nadzor meje odigral ključno vlogo.

V tem poglavju sem skušala prikazati, kako močno vpliva politika EU glede omejevanja in zapiranja meja za begunce in migrante na posamezno članico, čeprav se v grobem zdi, da so prizadevanja usmerjena v iskanje rešitev, ki bi bile pozitivne zanje. Veliko se govori o tem, da je EU padla pri preizkusu humanosti in solidarnosti. Za to, zakaj je tako, pa obstaja povsem preprosta razlaga glede neuspešnega reševanja ne samo trenutne begunske situacije, ampak tudi vseh predhodnih, v katerih se je znašla tudi naša država.

Predstavniki oblasti so s svojim odnosom do prebežnikov zakrivali »izvirni greh«. Z nečloveškim ravnanjem, pri katerem so šli celo tako daleč, da so tihotapili ljudi iz enega centra za tujce v drugega sredi noči, so postali glavni krivci za tisto, kar je sledilo. Velik del slovenske javnosti se je pripravil na boj z nevidnim sovražnikom. Kot gobe po dežju so začele rasti t. i. civilne iniciative. V njih so posamezniki združili moči v želji, da bi prebežnike izgnali iz svoje okolice (Pajnik in drugi 2001: 1).

Zakaj smo Slovenci tako razdeljeni glede sprejemanja beguncev in zakaj so ljudje tako proti nekomu, ki išče zatočišče, kot piše v navedenem članku o boju z nevidnim sovražnikom? Na hitro je med ljudmi poniknila želja po tem, da bi beguncem pomagali, da bi jim dali možnost, da enakopravno zaživijo v naši državi, brez tehtnega razloga, zakaj tega ne bi smeli storiti. Razlago za to mi je podala moja sogovornica v intervjuju, Neža Kogovšek Šalamon, ki je opozorila (med drugim tudi širšo javnost), da so v Sloveniji še pred begunskim valom, ki nas je dosegel, politiki ves čas poudarjali besedo varnost. Zakaj bi morali uporabiti varnostne ukrepe, če nas nihče ne ogroža ali pač ... V razmislek slovenskim državljanom, kako so interpretirali nagovore političnega vrha. O besedah strpnost, solidarnost in humanost s te strani ni bilo kaj dosti govora, mogoče kasneje, ko so se že izoblikovali tabori, ki so za pomoč beguncem in proti temu. »Odnos do migrantov nastaja skozi navidezen dialog med poloma, med nasprotniki in zagovorniki, torej med nasprotniki imigrantov in tistimi, ki so za imigrante« (Pajnik in Zavrtnik Zimic 2003: 160). Prišli smo celo tako daleč, da se bojimo mladoletnih otrok brez spremstva, ki so pobegnili pred razmerami, ki si jih še v sanjah bolj težko predstavljamo. »V Kranju zavrnilo begunske otroke brez spremstva« (Planet TV, 23. 2. 2016) – to je samo eden izmed naslovov, ki so obšli slovensko javnost in ki so zrcalo,

kako se da z ljudmi manipulirati, ko se jim vzbudi strah pred tem, da so lahko ogroženi. Najbolj žalostno je, da so jih zavrnili pedagogi in starši slovenskih otrok. Česa konkretno bi se morali bati in zakaj je varnost tako pomembna, nisem zasledila nikjer. Žal pa je razlaga strahu pred begunci in migranti v tem članku še kako prisotna in prav tako tudi vzrok, od kod strah izvira.

Posledice »zapiranja maja« pa sežejo dlje kot samo do ravnanja s prebežniki, ki se znajdejo v »postopku«. Spodbujajo rasizem in reproducirajo predsodke in strahove. Diskurz o beguncih, ki nam jemljejo žene, ki ne delajo, ki so azilantski goljufi, razpečevalci drog itn., krepi med prebivalstvom odkrit in prikrit rasizem (Nauditt v Pajnik in Zavratnik Zimic 2003: 157).

Duh Evropske unije obvladuje državno politiko zato, ker je sprejemanje smernic EU pač eden od pogojev za članstvo v njej. Javni diskurz pa zato, ker ga po eni strani s formo (na primer nacionalizmi, ki so značilni za nekatere evropske države), po drugi strani pa zato, ker naj bi bil po tukajšnjem prepričanju odnos do imigrantov v drugih državah Evropske unije še posebej slabši. Če lahko v Evropski uniji živijo z negativnim odnosom do imigrantov, potem bomo (v skladu s prepričanjem, da so v Evropi stvari bolje urejene kot v Sloveniji) tukaj še toliko lažje (Pajnik in Zavratnik Zimic 2003: 158).

Težko je razvijati uspešne modele, ki bi bili resnično namenjeni reševanju begunske in migrantske problematike, ko pa so vse sile in moči usmerjene ravno v to, da se ti modeli ne bi nikoli uporabili, saj je namen Evrope vzdrževati trdnost in neprepustnost za vse, kar bi lahko spremenilo njeno podobo.

2. EMPIRIČNI DEL

2.1. FORMULACIJA PROBLEMA

Že kmalu po osamosvojitvi je Slovenija na svojih tleh izkusila vojno in kmalu za tem je na naše ozemlje pribežalo na tisoče ljudi iz bivših republik skupne države. Ker smo bili še zelo mlada država, stara le nekaj mesecev, smo morali hitro oblikovati begunsko politiko, da bi se razmere vsaj malo sistematizirale in da bi se uredil položaj beguncev. Z leti so se zakoni spreminjali, ker so zelo slabo urejali te statute, in sedaj, ko smo že nekaj časa v Evropski uniji, bi bilo pričakovati, tudi glede na pretekle izkušnje, da ima Slovenija izoblikovan dober azilni sistem in zakone, ki delajo v prid ljudem, ki iščejo zatočišče pred vojnam ali drugimi oblikami nasilja. Omenila sem že, da je Evropa »zibelka človekovih pravic«, ko pa sem gledala poročila in pozive Italije in Grčije, naj jima Evropska unija vendarle priskoči na pomoč pri reševanju ljudi, ki so se utapljali pred obalami njihovih držav, in problema z množičnimi prihodi, nisem mogla verjeti, da se evropskega vrha klici na pomoč niso dotaknili (veliko se je razpravljalo, konkretnih rešitev, razen glede kvot, ki pa še vedno niso uresničene, od EU ni bilo). Vse dokler se ni začel še bolj množičen prihod po Balkanu, ki je počasi začel ogrožati Evropo. Dokončna rešitev, ki smo ji trenutno priča, je zaprta balkanska pot za begunce.

Z raziskavo sem hotela pridobiti realno sliko o tem, kako Slovenija rešuje begunsko problematiko in koliko so dejansko uresničeni zakoni, ki vsaj teoretično ščitijo pravice prebežnikov. Odločila sem se, da bom raziskovala predvsem pri nevladnih organizacijah, ker so pri delu neodvisne in ker ravno one državo opominjajo na to, kaj ne dela prav, po drugi strani pa sem pridobila še sliko, ki jo ima država o svojem delu z omenjeno problematiko.

2.1.1. Raziskovalna vprašanja

Pri intervjujih oziroma raziskavi sem uporabila šest sklopov vprašanj, s katerimi sem vprašanim omogočila širok prostor za opis njihovih izkušenj in dosedanjega dela na tem področju.

- Dosedanje izkušnje z begunci – problemi in kaj je potekalo gladko?
- V letih od 1991 do 1995 je bilo v nekem trenutku v Sloveniji nastanjenih okoli 70.000 beguncev (Pagon in Mikuš Kos 1998: 5). Zakaj takrat ni bilo toliko trenj glede tega, kot jih je sedaj, ko samo prehajajo čez naše ozemlje?
- Sprejem beguncev in kvote

- Kako smo pripravljeni na množičen prihod beguncev?
- Kako poteka evidentiranje in čemu je namenjeno?
- Integracija beguncev in večkulturna Slovenija

2.2. METODOLOGIJA

2.2.1. Vrsta raziskave

Raziskava je eksplorativna ali poizvedovalna, ker gre za raziskovanje manjšega števila organizacij, ki se v Sloveniji ukvarjajo z begunsko problematiko (Mesec 1997: 43). Prav tako je kvalitativnega tipa, ker so zbrani besedni opisi, ki se nanašajo na raziskovani pojav, in rezultati raziskave so obdelani na besedni način (Mesec 1997: 50). Ker so bili podatki pridobljeni z metodo spraševanja, gre za izkustveno (empirično) raziskavo (ibid.: 48).

2.2.2. Merski instrumenti in viri podatkov

Za merski instrument sem uporabila delno strukturiran intervju. Za takšno obliko pridobivanja podatkov sem se odločila zato, ker mi je s sogovornikom dopuščala širok prostor v pogovoru in predvsem veliko informacij z njegovega stališča do problematike. Vprašanja sem si le delno izoblikovala, da sva z vprašanim lahko izhajala iz teme, ki me je zanimala, hkrati pa je od njega zahtevala veliko prostega govorjenja. Intervju sem nadgrajevala z dodatnimi vprašanji, ki sem jih postavljala ob stvareh, kadar sem želela boljše razumeti oziroma raziskati določen del odgovora ali v primeru, ko se je vprašani pričel oddaljevati od teme.

Teme intervjuja sem pripravila glede na aktualne novice o begunski problematiki na mejah Evropske unije in glede na svoje izkušnje. Intervju je potekal v slovenskem jeziku, ustno, vedno samo z eno osebo in enkratno, posnet je bil z mobilnim telefonom.

2.2.3. Enote raziskovanja

Intervjuji so bili opravljeni s predstavniki petih nevladnih organizacij, ki se ukvarjajo z begunci in migranti v Sloveniji, in z dvema predstavnicama (ena v pokoju) vladnih služb. Namen raziskave je bil pridobiti dejansko sliko pripravljenosti Slovenije na begunski val in morebitne begunce, ki bi ostali pri nas, zato sem se odločila, da raziskavo, ki je bila prvotno namenjena nevladnim predstavnikom, razširim še na Ministrstvo za notranje zadeve in poiščem tudi koga, ki je med vojno na Balkanu delal z begunci. Tako sem intervju opravila tudi z vodjo Sektorja za nastanitev, oskrbo in integracijo v azilnem domu v Ljubljani in z nekdanjo vodjo centra za begunce v Črnomlju. Večina intervjujev je bila narejena v Ljubljani,

eden v Metliki in eden v Črnomlju. Vsi intervjuji so bili opravljeni z odgovornimi osebami ali s predstavniki, ki pokrivajo to področje, tako da so informacije in njihovo videnje situacije pomembni ne samo za trenutno stanje v Sloveniji, temveč kažejo na celotno dogajanje znotraj Evropske unije saj delovanje naše politike uravnavajo Evropske smernice in finančni vložki od katerih je naša država še kako odvisna. Do večine organizacij sem prišla prek spleta in medijev, eno osebo sem poznala osebno, eno pa poiskala na priporočilo.

2.2.4. Zbiranje podatkov

Pri zbiranju podatkov sem se osredotočila na različne organizacije, ki se ukvarjajo z begunci. Nekatere delujejo že od osamosvojitve Slovenije, druge pa so še relativno mlade in si izkušnje šele nabirajo. Ko sem se pripravljala na intervjuje, sem najprej na spletu poiskala društva, organizacije, skupine, ki se kakor koli ukvarjajo ali povezujejo z begunci in migranti. Ker je tema aktualna, sem za nekatere predstavnike izvedela iz medijev, tako sem recimo izvedela za gospo Nežo Kogovšek Šalamon. Spomnila sem se tudi svoje sosedice, gospe Vladimire Potočar, ki je bila med letoma 1992 in 2002 odgovorna za zbirni center v Črnomlju, tako se je imenovalo nastanitveno območje za begunce iz Bosne in Hercegovine, Hrvaške in Srbije. Za srečanja sem se dogovarjala po elektronski pošti ali telefonu. Vse sodelujoče sem predhodno seznanila s svojim diplomskim delom, s temo in z načinom zbiranja podatkov. Poudarila sem, da je lahko njihovo sodelovanje tudi anonimno, če to želijo, in da se intervjuji snemajo zgolj zaradi kasnejše obdelave podatkov, saj so tako zajeti natančni odgovori. Intervjuji so potekali v prostorih organizacij, snemala sem jih z mobilnim telefonom. Trajali so od 20 minut do ure in pol. Prvi intervju je bil opravljen na Mirovnem inštitutu na začetku oktobra 2015, pred začetkom begunskega vala, ki je nekaj tednov pozneje zajel Slovenijo. Takrat sem dokaj lahko dobila sogovornike, pozneje pa sem se za srečanja in intervjuje težko dogovorila, kajti vse njihove enote so bile razposlane po Sloveniji, na vstopne točke in v identifikacijske centre za begunce. Želela sem intervjuvati tudi predstavnika Pravno-informacijskega centra nevladnih organizacij, vendar je bil njihov odgovor vedno negativen zaradi preobremenjenosti njihovih delavcev na terenu.

Vprašanja sem imela že izdelana, posvetovala sem se tudi s profesorjem, zato je bilo nepredstavljivo, da bi po že toliko opravljenega dela spreminjala empirični del diplomskega dela. Nenehno pošiljanje elektronske pošte enim in istim osebam pa je v meni vzbujalo nelagodje, saj se mi ni zdelo korektno do njihovega dela v kriznih razmerah, da svoj problem izpostavljam pred problemi ljudi, zaradi katerih so bili njihovi zaposleni tudi po 24 ur brez

premora na terenu. Kljub temu mi je uspelo opraviti sedem intervjujev s predstavniki različnih področij dela z begunci, ki so z mano delili svoj pogled na begunsko krizo in neizpodbitna dejstva o tem, kaj pomeni biti begunec, prebežnik v vseh pogledih, ko vstopa v »trdnjavo Evropo«.

2.2.5. Obdelava gradiva

Ko sem zbrala vseh sedem intervjujev, sem vsakega posebej prepisala v Microsoft Word. Vse pomembne besede, stavke, ki so se nanašali na temo, po kateri sem vpraševala, sem obarvala, tako da sem na koncu imela izluščene pomembne in ključne informacije pri vsakem vprašanju.

Primer 1:

»Takrat so zaposleni spremljali situacijo z begunci iz BiH. Zelo intenzivno pa se je začelo delati leta 2001, prvi velik prihod ljudi z juga, Pakistan, Kitajska. Zelo mešani tokovi. Prvič, da je prišlo veliko ljudi. Center za tujce v Šiški je bil zelo prenapolnjen.«

Obarvane dele besedila za vsako temo posebej sem kopirala v nov dokument, nanizala sem jih po alinejah in jim ob strani določila kode, ki so jih najbolj opisale. To so bili pojmi, ki sem jih uporabila za nadaljnje prečiščevanje besedila. Kode, ki so bile na prvi pogled različne, vendar so vsebovale enako sporočilo, sem združila in jim pripisala višji skupni pojem. Tako sem dobila jasne sklope; kategorije, ki so opisovale odgovore intervjuvancev na moje teme.

Primer 2:

- 2001, prvi velik prihod z juga, Pakistan, Kitajska (MNOŽIČNI PRIHOD BEGUNCEV)
- prvič, da je prišlo veliko ljudi (MNOŽIČNI PRIHOD BEGUNCEV)
- center za tujce v Šiški je bil zelo prenapolnjen (POMANJKANJE KAPACITET NAMESTITVE)

Množični prihod beguncev, pomanjkanje kapacitet namestitve (preobremenjenost kapacitet in kadra)

Vse kategorije sem nato razvrstila v tabelo (tabela 1), vsako k pripadajoči temi intervjuja in k vsakemu posameznemu intervjuju, tako sem dobila pregled nad rezultati. Nekatere kode, zabeležene pri vprašanjih, so bile odgovor na druge teme, zato sem jih pri opisu rezultatov uporabila tam, kjer so bile bolj smiselne in ustrežnejše. Vzrok za to je prosto govorjenje

intervjuvancev. Rezultate sem opisala na podlagi vprašanj in dobljenih kategorij, pomagala sem si tudi s celotnimi intervjuji, h katerim sem se vsake toliko časa vračala, da sem lahko do potankosti zajela bistvo kategorije in sporočila, ki so mi ga posredovali vprašani. Zato sem pri opisovanju rezultatov večkrat uporabila kakšen izsek iz intervjuja. Interpretacija in opis rezultatov sta bila osnova za razpravo, ki sem jo povezala še s strokovno literaturo na to temo. Iz dobljenih rezultatov in razprave pa sem prišla do sklepov, ki so bistvo raziskovalne problematike in skupek vseh ugotovitev. Ob tem sem poskušala razviti smernice za nadaljnje delo na tem področju, kje lahko pride do izboljšav in kaj bi bilo treba opustiti oziroma spremeniti, da bi se odnos do tujcev v Sloveniji popravil. Intervjuji in kodirani izpisi besedil so zapisani v prilogi diplomskega dela na strani 71.

2.3. REZULTATI

Tabela 1: Opis rezultatov s kodami

TEME	1. Mirovni inštitut	2. Jezuiti	3. Slov. filantropija	4. MNZ
Izkušnje, problemi, pri čem jih ni bilo?	– preobremenjenost kapacitet in kadra – uporabno znanje za nadaljnje delo z begunci – poznavanje jezika = vključitev v družbo – zapiranje države pred tujci	– uporabno znanje za nadaljnje delo z begunci – poznavanje jezika = vključitev v družbo	– uporabno znanje za nadaljnje delo z begunci – zapiranje države pred tujci – nevladne organizacije odvisne od tuje pomoči – pozitiven odziv ljudi do beguncev	– uporabno znanje za nadaljnje delo z begunci – razlikovanje beguncev glede na kulturno, geografsko poreklo
Zakaj se zdaj pojavlja več trenj kot leta 1991?	– razlika v solidarnosti glede na poreklo beguncev – zapiranje države pred tujci – pozitiven odziv ljudi do beguncev	– razlika v solidarnosti glede na poreklo beguncev	– razlika v solidarnosti glede na poreklo beguncev – pozitiven odziv ljudi do beguncev	– preobremenjenost kapacitet in kadra zaradi množičnih prihodov beguncev – problem nesprejemanja varne tretje države oz. prve države azila
Zakaj tako majhne kvote za Slovenijo?	– zapiranje države pred tujci – poskus porazdelitve beguncev v preostale članice Evropske unije	– problem nesprejemanja varne tretje države oz. prve države azila – razlika v solidarnosti glede na poreklo beguncev	– zapiranje države pred tujci	– zapiranje države pred tujci
Pripravljenost na množičen prihod beguncev	– slaba reakcija države glede na razmere, ki so bile neizbežne za Slovenijo – država primorana iskati nastanitvene kapacitete	– zapiranje države pred tujci	– poskus organizacije v pričakovanju vala beguncev – slaba reakcija države glede na razmere, ki so bile neizbežne za Slovenijo	– slaba reakcija države glede na razmere, ki so bile neizbežne za Slovenijo
Evidentiranje, namen	– zapiranje države pred tujci	ni podatka	– zapiranje države pred tujci – problem nesprejemanja varne tretje države oz. prve države azila	– problem nesprejemanja varne tretje države oz. prve države azila – zapiranje države pred tujci
Večkulturnost Slovenije	– zapiranje države pred tujci – pomembnost napredka v smeri izboljšav zaradi svetovnega trenda selitev v prihodnosti – poznavanje jezika = vključitev v družbo	– zapiranje države pred tujci – želja Slovencev po popolni asimilaciji tujcev – poznavanje jezika = vključitev v družbo	– pomembnost razumevanja integracije za vse državljane – zapiranje države pred tujci – slaba slika na področju zaposlovanja v Sloveniji – posameznikovo znanje za boljšo integracijo	– integracijski načrt za posameznika – slaba slika na področju zaposlovanja v Sloveniji – zapiranje države pred tujci – poznavanje jezika = vključitev v družbo

Tabela 1, nadaljevanje: Opis rezultatov s kodami

TEME	5. Mozaik	6. RK Metlika	7. V. Potočar
Izkušnje, problemi, pri čem jih ni bilo?	– uporabno znanje za nadaljnje delo z begunci – pozitiven odziv ljudi do beguncev – zapiranje države pred tujci – poznavanje jezika = vključitev v družbo	– kader, ki ni usposobljen za razmere – poznavanje jezika = vključitev v družbo – zapiranje države pred tujci	– uporabno znanje za nadaljnje delo z begunci – zapiranje države pred tujci – slabo psihofizično stanje ljudi – razlikovanje beguncev glede na kulturno, geografsko poreklo – poznavanje jezika = vključitev v družbo – pozitiven odziv ljudi do beguncev
Zakaj se zdaj pojavlja več trenj kot leta 1991?	– zapiranje države pred tujci	– razlika v solidarnosti glede na poreklo beguncev – zapiranje države pred tujci	– razlika v solidarnosti glede na poreklo beguncev – zapiranje države pred tujci
Zakaj tako majhne kvote za Slovenijo?	ni podatka	– zapiranje države pred tujci – razlika v solidarnosti glede na poreklo beguncev	– zapiranje države pred tujci – problem nesprejemanja varne tretje države oz. prve države azila
Pripravljenost na množičen prihod beguncev	ni podatka	– slaba reakcija države glede na razmere, ki so bile neizbežne za Slovenijo – pozitiven odziv ljudi do beguncev	– država primorana iskati nastanitvene kapacitete – problem nesprejemanja varne tretje države oz. prve države azila – zapiranje države pred tujci
Evidentiranje, namen	– zapiranje države pred tujci	– zapiranje države pred tujci	– zapiranje države pred tujci – leta 1991 begunci niso bili obravnavani kot grožnja
Večkulturnost Slovenije	– zapiranje države pred tujci – slaba slika na področju zaposlovanja v Sloveniji – pomanjkanje pristojnosti nevladnih organizacij	– problem nesprejemanja varne tretje države oz. prve države azila – zapiranje države pred tujci	– poznavanje jezika = vključitev v družbo – integracija kot izziv za celotno Evropo – zapiranje države pred tujci

2.3.1. Dosedanje izkušnje z begunci – problemi in kaj je potekalo gladko?

Večina vprašanih ima izkušnje z begunsko problematiko že vrsto let. Predvsem gre za izkušnje iz vojne na Balkanu, iz leta 2000 in pa za izkušnje pri obravnavanju beguncev, ki se znajdejo na ozemlju Republike Slovenije, za katere po navadi skrbijo nevladne organizacije, da jih država obravnava korektno, v skladu s pravicami, ki jim pripadajo. Predstavnica Rdečega križa Metlika je na položaju zelo kratek čas, zato je govorila le o izkušnjah, ki jih je pridobila ob begunskem valu iz Sirije kot delavka na terenu pri organizaciji razdeljevanja hrane in drugih stvari. Kot je sama povedala: »Na tem delovnem mestu sem relativno kratek čas, ne morem reči, da imam izkušnje z begunci, vendar pa lahko rečem, da je izkušnja kompleksna stvar na vseh ravneh, ko pride do takšne ogromne množice ljudi.« Vladimira Potočar, nekdanja vodja zbirnega centra za begunce v Črnomlju, pa je opisovala izkušnje iz časa vojne na Balkanu, saj neposrednih stikov na tem področju nima več. Vprašani so glede svojih izkušenj mnenja, da jim pridejo prav, ker je to znanje, ki se uporablja naprej in prilagaja razmeram. Vendar pa Neža Kogovšek Šalamon opozarja, da moramo biti pri uporabi izkušenj previdni, saj Slovenija do sedaj ni imela dobre azilne politike, iz katere bi lahko črpala rešitve za trenutni položaj: »Zato je treba biti zelo previden, ko govorimo o tem, da imamo že kot država izkušnje z begunsko politiko, za val beguncev, ki prihaja k nam. Da smo se veliko naučili, ja, predvsem na napakah. Teh napak se je treba danes zavedati in jih ne ponavljati.« Podobnega mnenja je tudi Franci Zlata iz Slovenske filantropije, ki je povedal, da je bila raven pravic beguncev med vojno na Balkanu zelo nizka in tudi sedaj, ko se je azilna politika spremenila, ta raven še vedno ostaja zelo podobna. Vprašani se strinjajo, da država ni izkoristila izkušenj iz dosedanjih begunskih valov, ki bi bile lahko temelj za boljšo azilno politiko pri nas in pripravljenost za prihodnje podobne razmere. Drugače pa na izkušnje gleda predstavnica Ministrstva za notranje zadeve, ki meni, da ji pridejo prav predvsem pri razlikovanju ljudi glede na njihovo kulturno poreklo: »Za Afganistance je značilno, da imajo zelo drugačen odnos do žensk, ženska jim ne pomeni nič. S kakršnim koli agresivnim pristopom do Afganistancev, Arabcev ne gre.«

Pri vprašanju, kje so naleteli na probleme, je večina odgovorila, da je največja težava jezik. Jezik je osnovno sredstvo, s katerim se lahko tujec bolje vključi v družbo in ga ta tudi lažje sprejme. Poznavanje jezika povezujejo tudi s sposobnostjo za informiranje, kar ljudem omogoča boljše sodelovanje in razumevanje postopkov pri njihovi obravnavi. Katja iz društva Mozaik pri delu velikokrat naleti na to, da uradi ali ustanove izkoriščajo nepoznavanje in

nerazumevanje našega jezika med tujci, zato jih preprosto odslovijo ali pa jih pošiljajo od vrat do vrat in jih tako prepuščajo samim sebi. Tudi Robin Schweiger pravi: »Težave so predvsem z jezikom, sploh če ne govorijo angleško.« Drugi problem, ki vedno spremlja begunske krize, je veliko število beguncev. Nanj se Slovenija kljub opozorilom nevladnih organizacij ni pripravila, zato je prišlo do pomanjkanja namestitve in kadra, ki je usposobljen za delo z begunci. V takšnih situacijah gre vedno tudi za ljudi, ki so v zelo slabem zdravstvenem stanju, kakor se spominja Vladimira Potočar beguncev z Balkana: »Ti ljudje so bili tako ubogi, podhranjeni, prestrašeni, izgubljeni.« Takratni problem je bil tudi ta, da so to bili ljudje iz druge kulture, ki je neposredno nismo bili vajeni, zato so se pojavljale težave pri hrani (neuživanje svinjine), sanitarijah in na splošno pri načinu življenja. Neža Kogovšek Šalomon in Franci Zlatar opozarjata na slabe razmere za vse begunce, ki so se znašli v Sloveniji in ki se še bodo, ker država še vedno vodi zastarelo azilno politiko z nizko ravnjo pravic, ki ne omogoča uspešne integracije. Slovenska filantropija se pri delu spopada tudi z nerednim financiranjem in kandidiranjem za projekte, kar jim vzame veliko časa, ki bi ga sicer namenili delu z uporabniki.

Stvari, ki v takih situacijah tečejo dokaj gladko, vprašani niso našeli veliko. Odgovor na to vprašanje sem dobila le od treh, in sicer od predstavnikov Slovenske filantropije, Mozaika in od Vladimire Potočar. Pozitivno sliko v begunskih krizah dajejo prostovoljci in ljudje, ki so pripravljeni pomagati bodisi materialno ali z osebnim udejstvovanjem na kraju samem. Franci Zlatar je povedal: »Pozitivna stran, ki je povezana z našo organizacijo, so prostovoljci, vedno so ljudje, ki se angažirajo in pomagajo takrat, kadar to potrebujejo ranljive skupine, te stvari dobro tečejo. Organizirali smo učno pomoč s prostovoljci za begunske otroke, bila je zelo dobro sprejeta in je stekla brez težav. To je stvar, ki vedno deluje.«

2.3.2. V letih od 1991 do 1995 je bilo v nekem trenutku v Sloveniji nastanjenih okoli 70.000 beguncev (Pagon in Mikuš Kos 1998: 5). Zakaj takrat ni bilo toliko trenj glede tega, kot jih je danes, ko samo prehajajo čez naše ozemlje?

Večina vprašanih je najprej poudarila, da so nam bili ljudje iz balkanske vojne veliko bližje, kot so nam begunci, ki sedaj prihajajo v Evropo. Zelo velik pomen so dali nekdanji skupni državi in tudi temu, da je Slovenija takrat izkusila vojno, zato so bili ljudje še veliko bolj solidarni in pripravljeni pomagati, saj so podoživljali njihovo stisko in strah. Dogodki, ki se trenutno dogajajo, so za nas zelo oddaljeni, ljudje prihajajo iz drugih svetov in kultur, zato po mnenju vprašanih ne vzbujajo v ljudeh toliko empatije. Potočarjeva razloge vidi v tem, da so

nam ti ljudje daleč: »O Bližnjem vzhodu ne vemo veliko, razen s kakšnih potovanj, pa še to je vse bolj kot ne komercialno. Kar vemo, je iz poročil, ta pa so prirejena političnim strujam, zato so informacije zelo različne in ljudje zmedeni. Tukaj se že razlikujejo položaji moških in žensk, že v Bosni je drugače. Premalo vemo o tem in tega se bojimo, raje pomagamo sosedu, ki je v stiski, kot nekomu, ki ga ne poznamo, in to naredijo mediji.« Franci Zlatar takole opiše svoj pogled na razlike, ki se sedaj pojavljajo pri sprejemu beguncev iz Sirije: »Odziv glede sprejema je bil takrat zelo spontan, saj nam je bila balkanska vojna zelo blizu. Čutila se je povezanost, saj je bila Slovenija tudi udeležena v njej, čeprav kratek čas.« Enako mnenje ima tudi Robin Schweiger: »To je drugače. Tedaj je šlo za sosednje države, Balkan, po drugi strani pa so ljudje tukaj imeli sorodnike, ki so jih sprejemali v svoje domove.«

Predstavnica Mirovnega inštituta vidi razlog tudi v nepravilnem odzivu države, saj je sporočilo, ki ga posreduje javnosti, zelo skrb vzbujajoče. »Mislim, da je ključnega pomena to, da je politika zavzela takšna stališča. Če danes poslušate naše politike in političarke, kako opisujejo to stanje, boste v vsaki izjavi slišali besedo varnost. Notranja ministrica ne more dati izjave, ne da bi uporabila besedo varnost. Besed humanitarnost in solidarnost nisem še slišala. Ponuditi pomoč, pomagati, tega od nje nisem še slišala, govori samo o varnosti in to se odraža v javnosti, kot da ti begunci pomenijo nevarnost, in potem se ljudje tako obnašajo,« pravi Neža Kogovšek Šalamon. Po njenem mnenju ravnanje vladajočih pripravi ljudi na to, kako se bodo odzvali na situacijo in kako bodo sprejeli begunce. Če bi država posredovala sporočila o humanem in solidarnem ravnanju z begunci, bi se tudi ljudje veliko bolj pozitivno odzivali.

Strah ljudi, ki izhaja ravno iz tega, kar je opisala Kogovšek Šalamonova, je prav tako eden izmed razlogov, zakaj se pojavljajo tako drastični ukrepi pri tem valu in zakaj ljudje begunce vse bolj zavračajo. Kakor je poudarila Potočarjeva, gre pri tem tudi za povezovanje beguncev s terorizmom, kar je sicer nesmiselno, vendar dovolj, da se krepi ksenofobija med ljudmi. Predstavnica društva Mozaik sicer ni podala konkretnega odgovora na vprašanje, misli pa, da je takšno ravnanje posledica neutemeljenega strahu zaradi še nekaterih drugih stvari, ki so v ozadju in nam niso poznane. Katarina Štrukelj vidi razlog predvsem v tem, da gre za veliko večje število beguncev kot leta 1991 in da ti ljudje hočejo v notranjost Evrope, ne zaprošajo za zatočišče v prvih varnih državah oziroma na območjih, kjer ni vojne: »Tedaj jih je bilo 70.000 v vsej Sloveniji, zdaj pa jih je samo v zadnjih nekaj dnevih prišlo 64.000. Vedeti morate, da se begunec, ki ima ciljno državo, obnaša drugače. Mar mu je, da tukaj ostane. Želja teh ljudi pa je samo Nemčija. Zavedati se je treba, da bodo lahko kmalu države EU

zaprle meje.« Iz odgovora lahko razberemo, da v Sloveniji obstaja bojazen, da bi tu obtičalo veliko ljudi, če bi se meje na severu postopoma začele zapirati. Neža Kogovšek Šalamon zavračanje ljudi v Evropi in Sloveniji pripisuje zelo žalostnemu vzroku: »Globalno gledano na Evropo, zakaj je takšen odnos do beguncev – ker je humanizem poniknil nekje v 90. letih. To je doba nadzora in takrat so človekove pravice vedno v drugem planu. Doba razcveta človekovih pravic se je končala in sedaj smo v nazadovanju.«

2.3.3. Sprejem beguncev in kvote

Kot navaja Kogovšek Šalamonova, gre pri kvotah za ljudi, ki so že v državah Evropske unije, in ker so te preobremenjene z velikim številom beguncev, jih je treba porazdeliti v preostale članice. Glede na to, da vse več ljudi prihaja v Evropo in se kvote mesečno spreminjajo, se je Slovenija zelo zadržano opredelila do sprejema. »Tudi Slovenija je zavzela zelo kritičen položaj glede na kvote, kar smo nevladne organizacije tudi kritizirale. Bomo prevzeli begunce, vendar bomo mi odločali, koliko. Prva izjava vlade o številu, od 15 do 20, je bila absurda, saj se je že pred poletjem vedelo, da se samo Srbija ukvarja z desettisoči beguncev,« je povedala Neža Kogovšek Šalamon. Da gre pri nenavadno majhnem številu za politično potezo, se strinjata tudi Zlatar in Potočarjeva. Iz odgovorov je razvidno, da Slovenija nima izdelane uspešne integracijske in azilne politike, zato tudi noče sprejeti več ljudi, saj jih bo treba vključiti v družbo, jim poiskati zaposlitev, šolanje, kar pa pomeni velik finančni zalogaj. Zlatar pravi: »Vse se vrti okrog tega, koliko je država pripravljena integrirati in vključiti ljudi. Letno je v Sloveniji približno 400 prošenj za azil, od tega jih dobi od 20 do 50 status. In Slovenija je ves sistem integracije prilagodila temu. Ves sistem podpore beguncem je zelo centraliziran znotraj MNZ-ja. Tam imajo dva svetovalca za begunce in iz tega izhajajo. Kajti eno je humanitarni odziv, tukaj smo zmožni bistveno večjih števil, drugo pa je to, koliko ljudi zares lahko vključimo. In po sedanjem sistemu je to, kar država trenutno ponuja.«

Izjave intervjuvancev kažejo tudi na to, da se kar nekaj evropskih držav brani sprejeti begunce, pozablja se, da je ravno Evropa velika zagovornica človekovih pravic in svoboščin, med katere spada tudi varstvo beguncev. Neža Kogovšek Šalamon poudarja: »Članice EU so se podpisale pod pogodbo, ki ne temelji samo na ekonomskih ugodnostih in na tem, da imaš svobodo gibanja, da boš nekoč prevzel evro, da bo skupni trg in da bo vse cvetelo. Nista samo med in mleko, treba je pač njuno pokazati druge sposobnosti, varovanje človekovih pravic, humanitarnost, solidarnost, sprejemanje. To velja za vse.« Predstavnica Rdečega križa Vesna Žist pravi, da ves sistem organizacije sprejema v Sloveniji temelji na tem, da begunci čim prej

zapustijo državo, in da konkretnih načrtov glede nastanitve še ni bilo podanih. Edina možna razlaga za to se ji zdi, da begunci preprosto niso zaželeni. Iz intervjujev je tudi razvidno, da vprašani niso omenjali nobene konkretne rešitve s političnega vrha, ki bi mogoče spremenila potek dogajanja v ugodnejšo smer za begunce. Zakaj rešitev še vedno ni na vidiku, razloži Franci Zlatar: »Begunska problematika nikakor ni bila tema za nabiranje političnih točk in tudi zato se na tem področju slabo odvijajo spremembe.« Nekateri vidijo nepripravljenost države oziroma pomanjkanje želje po solidarnosti pri višjih številkah za kvote tudi v tem, da ti ljudje nočejo ostati v Sloveniji, želijo samo prečkati našo državo.

Robin Schweiger omenja težave pri sprejemu zaradi drugačne kulture in veroizpovedi beguncev, meni, da bi bil odziv države boljši, če bi nam bili bližje, geografsko in kulturno. Štrukljeva pravi, da je številka povsem realna, saj sta se za določevanje kvot upoštevala gospodarsko stanje in zmožnost države pri nameščanju teh ljudi. Sama meni, da se je za tako veliko število ljudi Slovenija več kot dobro odrezala, in pravi: »To, kar mediji govorijo, se mi ne zdi primerno, če pride tako veliko, nekontrolirano število ljudi, so vse zmogljivosti v Sloveniji polne in ne moremo proti temu absolutno nič. In tudi ne vem, zakaj bi ljudi vlekli in mučili do Postojne, če hočejo naprej.« Predstavnica Mozaika ni podala odgovora, ker o temi ni bila informirana.

2.3.4. Kako smo pripravljeni na množičen prihod beguncev?

Glede tega vprašanja se odgovori in mnjenja vprašanih razlikujejo. Najbolj kritična je bila predstavnica Mirovnega inštituta. Stanje v zvezi z begunci iz Sirije se je spremljalo dalj časa, ko se je Madžarska začela zapirati, se je vedelo, da se bo val preusmeril na Slovenijo. Dogodki iz Srbije in Hrvaške so kazali, da je to neizbežno, vendar kljub stalnim opozorilom nevladnih organizacij si je država bolj kot ne zatiskala oči. »To je vprašanje, na katero smo se tudi mi osredotočili zadnjih nekaj mesecev, ko smo poskušali dobiti informacijo od oblasti, kako so pripravljene. Kajti imam občutek, da so poniknili nekje, da sicer nekaj delajo, vendar ni jasno, kaj točno pripravljajo. Imajo sicer neki kontingentni načrt za primer množičnega prihoda beguncev. Tam je že nekaj razloženo. Mislim, da oblasti niso popolnoma dojele, kako se bodo s tem spopadle. V tem kontingentnem načrtu je namreč zapisano, da imajo zagotovljenega prostora za 900 ljudi, in vprašala sem se, 900 na kaj. Na dan, na teden, na mesec ali za vse skupaj? Odgovor je bil za vse skupaj, kar je nenavadno.« Iz odgovora Neže Kogovšek Šalamon lahko sklepamo, da se je pri nas glede beguncev odvijalo vse po liniji najmanjšega odpora, če upoštevamo, da se je počasi bližala zima. Kogovšek Šalamonova je

opozorila tudi na to, da ko je vlada iskala dodatne možnosti za namestitev po občinah, se ni predhodno posvetovala z njihovimi predstavniki, ti so izvedeli šele iz medijev. S takšnim ravnanjem so ljudem zopet vzbudili negativen občutek do beguncev, ker jih niso predhodno pripravili na to. Pojavil se je neutemeljen strah, ker javnost ni bila na korekten način seznanjena z nameni države, čeprav so nevladne organizacije državo opozarjale, da je treba javno komunicirati s predstavniki občin in z ljudmi, da se na to pripravijo. Potem ko je politični vrh le začel bolj sodelovati z nevladnimi organizacijami, so se tudi zadeve začele premikati na bolje. Franci Zlatac manj kritično opiše sliko, ki nam jo je predstavila prva sogovornica: »MNZ, civilna zaščita in nevladne humanitarne organizacije smo se kar intenzivno začeli pripravljati, ko se je val bližal k nam. Nekako bolj se je dajal poudarek na južno oz. vzhodno stran države. Tam so se iskale kapacitete, saj se je vedelo, da bo ta stran najbolj obremenjena.«

Zanimivo pa je, da mi predstavica Ministrstva za notranje zadeve ni dejansko pojasnila, kako se je Slovenija pripravljala na begunce. Opisovala mi je postopek pridobivanja mednarodne zaščite, ko oseba vstopi v državo kot begunec. To sem dojela šele takrat, ko sem pregledala vse intervjuje. Njen odgovor na to vprašanje sem našla pri tretji temi intervjuja, ki je vpraševala po kvotah. Takole opiše ravnanje države pri pripravah na begunce: »Slovenija je že na začetku maja začela pripravljati kontingentni načrt za prihod prosilcev, naš sektor se je pripravljal za povečan prihod prosilcev za mednarodno zaščito. Glede na zmožnosti, ki jih imamo v Sloveniji, smo pripravili vse kapacitete. Če bi sedaj množično zaprosili za status, bi seveda tudi teh zmanjkalo. Nihče ni računal na tako veliko število migrantov. Bil je tudi dogovor s Hrvaško o vstopnih in izstopnih točkah, vendar so jih nekontrolirano začeli spuščati tudi tam, kjer ni bilo dogovorjeno. Tako da jaz osebno mislim, da ni šlo nič narobe.« Iz odgovora lahko vidimo, da se je Slovenija pripravljala samo na ljudi, ki bi zaprosili za azil pri nas, pa še tukaj se pojavi bojazen, da če bo število preseglo letno povprečje prosilcev, jih ne bodo mogli namestiti, ker so namestitvene zmogljivosti že zasedene. Sogovornica je pri drugi temi intervjuja, ki vprašuje po tem, zakaj je toliko trenj glede beguncev, ki samo prehajajo skozi Slovenijo, odgovorila drugače: »Želja teh ljudi pa je samo Nemčija. Zavedati se je treba, da bodo lahko kmalu države EU zaprle meje.« Če povzamemo, državo samo skrbi, kaj bi bilo, če bi se množica ljudi »zataknila na našem ozemlju«, ne zanima pa je, kako jim olajšati pot oziroma oskrbeti množico na našem ozemlju in se pripraviti tudi na to, če se »zatakne«.

Tudi Žistova govori o tem, da se kljub opozorilom številke niso zdele realne. Njen odgovor priča o dejanskem stanju na terenu. Primanjkovalo je vsega, od prostovoljcev, organizacije, zdravnikov, policistov do prevajalcev. Vladal je kaos. Nezačuden je beguncev (pretepi, prerivanja), ki so ga nekateri mediji posredovali slovenski javnosti in tako še bolj podpihovali ljudi proti njim, je zgovoren prikaz tega, kako slabo se je dejansko država pripravila. Robin Schweiger prav tako govori o prevelikih številkah za azilne postopke glede na zmožnosti Slovenije, vendar kot je večina poudarjala, je šlo v prvi vrsti za kontrolirano in organizirano oskrbo množice ljudi, ne pa za prosilce za azil. Predstavnica Mozaika izkušenj na tem področju ni imela, zato ni podala svojega mnenja. Potočarjeva misli, da se je država politično dobro pripravila na begunce, se ji pa zdi velik problem v tem, ker meni, da si ti begunci v prvi vrsti ne želijo zaščite, temveč boljše življenje: »Begunci iz leta 1991 pa so si želeli samo rešiti kožo, niso že načrtovali prihodnosti v Sloveniji. To je velika razlika. Tudi če primerjamo begunce glede na spol, so z Balkana bežale predvsem ženske, kasneje tudi moški, vendar v bistveno manjšem številu.«

2.3.5. Kako poteka evidentiranje in čemu je namenjeno?

Franci Zlatar in predstavnica društva Mozaik vidita namen evidentiranja samo v tem, da se begunce razdeli na tiste, ki so upravičeni do zaščite, in tiste, ki niso. Kot pravi Katja iz društva Mozaik, se pri beguncih išče vse, kar bi kazalo na to, da so prišli iz države, ki bi zanje že pomenila prvo varno zatočišče. Tako spet vidimo, da se država želi znebiti beguncev in argumentirati svoje početje z zakonodajo, ki določa obravnavo prebežnikov. Franci Zlatar je zaskrbljen glede klasifikacij na ekonomske migrante in begunce, saj meni, da države, za katere mi mislimo, da so varne, to niti najmanj niso. »Govori se o beguncih in ekonomskih migrantih. Na takšni podlagi se mi zdijo klasifikacije nedopustne in evidentiranje ima ravno ta namen, da se ločijo begunci od ekonomskih migrantov. Zavedati se je treba, da če prihajajo iz ekonomskih razlogov in se odpravijo na tako nevarno in tvegano pot, je k temu gotovo pripomogla neka situacija. Mnogi Afganistanci in Iračani se izdajajo za Sirce, da bi dobili status. Treba je vedeti, da se tudi tam že vrsto let dogajajo katastrofalne kršitve človekovih pravic.« Prav tako je mnenja, da bo ob tako velikem številu sistem razpadel, ker ni mogoče obravnavati tako velike množice ljudi. S tem se strinja tudi Neža Kogovšek Šalamon, ki meni, da je evidentiranje predvsem namenjeno iskanju čezmejnega kriminala. Robin Schweiger na to vprašanje ni odgovoril, ker ne gre za njegovo področje dela. O tem, da je evidentiranje namenjeno predvsem klasifikaciji beguncev, govorita tudi Vesna Žist in Katarina Štrukelj. Predstavnica Ministrstva za notranje zadeve pravi: »[P]olicisti [...] identificirajo ljudi,

preverijo, ali imajo kakršne koli dokumente, ki bi dokazovali, da so prišli iz drugih varnih držav, kjer bi lahko zaprosili za azil, in če se najdejo na primer vozovnice za vlak iz Hrvaške, jih slovenska policija lahko vrne oz. jih mora vrniti tja, od koder so prišli.« Žistova celo poudari, da se na podlagi evidentiranja lažje odloča o statusu prebežnikov. Pri tem se je treba vprašati, ali so policisti usposobljeni za presojo o tem, kdo je upravičen do mednarodne zaščite v Sloveniji, in ali je njihovo poznavanje razmer v državi, v katero vračajo begunce, dovolj široko, da vedo, da bo ta država prav tako varovala pravice beguncev, kot bi jih Slovenija. Potočarjeva primerja razmere med popisom beguncev z Balkana in sedaj. Meni, da takrat niso razmišljali o varnosti, osnovne podatke so popisali le zaradi statusa, ki ga je bilo treba še urediti. Danes so razmere povsem drugačne, Evropa se zapira in vse manj spušča v notranjost. Neutemeljeno se begunce enači s teroristi, zato so ukrepi še bolj drastični in nehumani. Po njenem mnenju je ves sistem zasnovan le za zapiranje in varovanje notranjosti Evrope pred tujci, ki ji niso v interesu, da bi jih sprejela.

2.3.6. Integracija beguncev in večkulturna Slovenija

Večina vprašanih je poudarila, da je integracija v slovensko družbo zelo težka, vzrok za to pa je njena precejšnja homogenost; to je hkrati odgovor na vprašanje o večkulturnosti slovenske družbe. Kot pravi Franci Zlatar, je Slovenija »majhna država z veliko podeželskega prebivalstva, majhnimi mesti, praktično brez mest, in ta dejavnik otežuje nadaljnje razvijanje večkulturnosti«. Druga stvar je v tem, da imamo zelo majhen azilni sistem in znotraj tega ne moremo delati čudežev. Sogovorniki menijo, da je veliko pravic na papirju, v praksi se pa izkaže povsem drugačna slika. Neža Kogovšek Šalamon poudari pravico do brezplačnega učenja slovenskega jezika za tujce, kar se načeloma sliši velikodušno od države, videti pa je takole: »Obstaja tudi uredba o integraciji tujcev, ki ponuja brezplačne ure slovenščine, brezplačne ure učenja o slovenski kulturi. Ampak tudi tukaj so težave, saj se ti tečajji v glavnem izvajajo v Mariboru in Ljubljani, če neka skupina želi, da bi inštruktor prišel v drug kraj, mora biti vsaj deset interesentov, kolikor pa jih po navadi nikoli ni.« V intervjujih so vprašani zelo poudarjali pomen poznavanja jezika pri integraciji, a kot lahko vidimo, se zatakne že pri sami prostorski realizaciji učenja.

Problem vidijo tudi v pomanjkanju diaspor, zato se tujci v Sloveniji zelo težko znajdejo, prepuščeni so sami sebi. To je tudi eden izmed razlogov, zakaj po nekem času bivanja zapustijo državo. Velike težave so z zaposlitvijo. Mnogokrat slišimo, da je najlažje človeka integrirati z delom. Ko si oseba zagotovi primeren ekonomski položaj, lažje vstopa naprej v

druge družbene interakcije. Franci Zlatar za Slovenijo razlaga prav nasprotno. Veliko slovenskih delodajalcev v tujcih, ki ne poznajo svojih pravic, vidi idealne delavce, saj vedo, da jih lahko za minimalno plačilo izkoriščajo za dela, ki jih Slovenci nočejo opravljati ali pa bi zahtevali veliko večje dohodke. Trenutno se pojavlja tudi bojazen glede islamizacije in radikalizacije, a kot pravijo Zlatar in nekateri vprašani, ravno ti ljudje bežijo pred takšnimi režimi. »Zaradi radikalizma ljudje bežijo od tam, ne pa zaradi namena, da bodo kaj naredili, a tega širša javnost ne razume. Gre tudi za nekakšno demokratizacijo arabskih držav. Beži srednji sloj, ki že razume demokracijo, a je tam ne more uveljavljati. Lahko nastane problem. Če bodo evropske države te ljudi rinile na rob, lahko nastanejo radikalne težnje,« opozarja Zlatar.

Predvsem zanimiv se mi je zdel način, kako si Robin Schweiger razlaga integracijo: »Integracija bo najtežja stvar. To je dvosmerni proces, tako da se begunci morajo nekako vživeti v našo kulturo in sprejeti neke vrednote. Nekateri bodo pripravljeni sprejeti naš način življenja in kulturo, nekateri pa tudi ne.«

Poudarili so tudi, da bo zelo velik problem vključevanje ranljivih skupin, invalidov, starejših in žrtev vojne, ki potrebujejo posebno pomoč. Katja iz Mozaika je povedala, da na koncu za takšne stvari vse pade na neprofitne organizacije, saj drugim za to ni mar, vsaj kadar je treba od teorije preiti h konkretnim dejanjem. Žistova težko govori o integraciji, saj si begunci ne želijo ostati pri nas, pa vendar je mnenja, da je še vedno več tistih ljudi v Sloveniji, ki nočejo pomagati v takšnih primerih, kot tistih, ki to počnejo. Podobno kot Robin Schweiger si pojem integracije razlaga tudi predstavnica Ministrstva za notranje zadeve: »Mi vedno poudarjamo, da je integracija dvosmerni proces, in tudi on mora vložiti trud.« Žal pa iz preostalih intervjujev vidimo, koliko truda dejansko vlaga država v to, da bi se posameznik dobro vključil v novo okolje.

2.4. RAZPRAVA

Večina vprašanih se je osredotočila na lastne izkušnje, ki so jih imeli že z begunci, tudi vprašanje je bilo namenjeno temu, presenetila pa sta me predstavnika Mirovnega inštituta in Slovenske filantropije, ki sta imela zelo kritičen pogled nanje. Osredotočila sta se na izkušnje Republike Slovenije, ki jih ima na tem področju kar nekaj. Izkušnje so večletne in lahko rečemo, da smo spremljali celoten postopek spreminjanja in nadgrajevanja begunske politike v državi. Prve izkušnje so bile v času, ko je Slovenija šele nastajala, vse se je odvijalo zelo

spontano, v prvi vrsti je bila pomembna oskrba ljudi, sčasoma pa je bilo treba urediti njihov status, ki je zajemal prav vsa življenjska področja, od nastanitve do pravice do dela, izobraževanja in državljanstva. Raven njihovih pravic je bila zelo nizka, zato jim ni omogočala dobre integracije.

Njihovo vključevanje v slovensko okolje se je torej začelo v času, ko Slovenija še ni imela in ni izvajala nobene posebne integracijske politike. Zato se zastavlja vprašanje, kako uspešna je bila praksa dosedanjega (spontanega) vključevanja priseljencev v slovensko družbo z vidika ciljev, ki so zapisani v slovenski integracijski politiki (Bešter v Komac 2007: 125).

Iz raziskave je razvidno, da država prav posebnega pomena tej temi ne pripisuje. Čeprav vsi vemo, da je sprememba celostne podobe Evrope zaradi migracij na svetovni ravni neizbežna, se v zvezi s tem ne dela nič. Ne učimo se iz napak, ki smo jih v preteklosti delali pri zelo okrnjenih pravicah iz statusa begunca pri nas, temveč se vse dela za to, da ti ljudje sploh ne ostanejo. Intervjuvanci, ki so delali na terenu, so nazorno opisali, kako se ljudi po najkrajšem postopku pošilja iz države, samo da ne bi obtičali na našem ozemlju. Seveda zopet vse krivde ne moremo valiti na Slovenijo, saj ravna v skladu z evropskimi direktivami o nadzoru in varovanju meje, zato tudi tako požrtvovalen trud večjega števila vojakov in policistov pri identifikaciji in ločevanju »zrnja od plev«. Če so migracije neizbežne in Evropa ve, da bo slej ko prej morala sprejeti spremembe, se moramo vprašati, zakaj goji tako ostro politiko do nadzora preseljevalnih tokov. Kako obstojno je dolgoročno »ograjevanje«, je povedal dr. Damir Josipovič na znanstvenem simpoziju Kako misliti begunsko krizo 12. januarja 2016, ko je povzel citat kolega Malačiča: »Najmogočnejši zidovi niso rešili velikih civilizacij pred spremembami, ne bom rekel pred propadom« (elektronski vir 13). Morebiten in smiseln odgovor pa nam ponudita avtorici Pajnik in Zavratnik Zimic (2003: 69), ki navajata, da »Evropska unija preprosto nima pravnih niti skupnih migracijskih rešitev, čeprav potrebuje dodatno delovno silo, da bi lahko zapolnila svoje demografske vrzeli in strukturno pomanjkanje na trgu dela«.

V njeni dosednji migracijski politiki se močno zrcali podoba idejnega in političnega konstituiranja skupne evropske ideje, evropskih ustanov in pripadnosti novi transnacionalni Evropi. Hkrati pa se kaže tudi njen ksenofobični obraz, ki je zgodovinsko oblikoval evropsko identiteto v razmerju do vzhodnjaške, muslimanske in drugih azijskih nekrščanskih civilizacij (ibid.).

Z raziskavo sem ugotovila tudi, da pri nekaterih organizacijah kader ne ustreza delu s tako ranljivo skupino ljudi, kot so begunci. Gre predvsem za pomanjkanje tovrstnih izkušenj, nepoznavanje problematike in nesprejemanje razlik v verski in kulturni pripadnosti prebežnikov. Da gre za dejansko prakso, in ne naključje, ko gre za neustreznost kadra na tem področju, kaže tudi raziskava z naslovom *Prebežniki, kdo ste?* (Pajnik, Lesjak - Tušek, Gregorčič 2001).

Soočenje z osebjem v centru nas je več kot pretreslo. Nismo znali pojasniti nenavadnih izjav policistov, poleg tega smo srečali dva nova socialna delavca, ki sta na dan našega prvega obiska nastopila delo in na vprašanje, kakšno nalogo naj bi opravljala, povedala da »v bistvu nobene«, da še ne veda, kaj bodo od njih zahtevali. Med našim obiskom se s prebežniki razen nas ni pogovarjal nihče (ibid.: 59).

Ob vprašanju, zakaj je sprejem beguncev z Balkana potekal veliko bolj spontano, sproščeno in z veliko več empatije, kot je lahko vidimo danes, so vprašani poudarili razliko v ločevanju na »naše in njihove«. Večina jih je menila, da je bilo dogajanje takrat v naši neposredni bližini, zato smo lahko bolj čutili stisko ljudi, kot jo čutimo sedaj, ko gre za oddaljene države in druge kulture. Nekateri so izrazili tudi skrb glede radikalizacije beguncev. Vzrok za to predstavnica Mirovnega inštituta vidi predvsem v stališču, ki ga je že na samem začetku zavzela država: njena sporočila so pomenila samo eno, in sicer da bi se lahko zgodilo, da bodo begunci za nas nevarni. Ves čas se je namreč govorilo, da je na prvem mestu varnost državljanov, o tem, da bi poudarjali strpnost, skrb in pomoč, ni bilo ravno veliko slišati.

Sovražni govor je najnevarnejši takrat, ko prihaja iz prostorov moči: iz parlamenta, političnih strank, vlade, univerze ali cerkve. To so prostori, ki urejajo vsakdanje življenje ter določajo pravice in možnosti ljudi. Nevarno je, ko postane sovražno govor orodje ali pa celo strategija za pridobivanje in utrjevanje oblasti. [...] Oblast ima od svojega sovražnega govora torej več dobičkov: oblast samo, konsenz za zmanjševanje socialnih pravic in razdvojeno družbo, ki se ni sposobna upreti (Leskošek 2005: 94).

Predstavnica Ministrstva za notranje zadeve problem pripisuje veliki množici ljudi in tudi temu, da niso »klasični« begunci, saj bi po logiki morali zatočišče poiskati že v prvi varni državi azila, vendar vsi hočejo v notranjost Evrope. Veliko bojazen je poudarila ob tem, če se

bodo meje začele zapirati, da bi lahko ogromno ljudi ostalo ujetih v Sloveniji. Ob takšnem odgovoru lahko sklepamo, kakšen način reševanja begunske problematike zavzema Slovenija. Tudi dvajset let po balkanski krizi se večinsko mnenje o tujcih ni spremenilo; večinsko zato, ker oblast voli ljudstvo in to predstavlja državo. Tujce imamo za ljudi, katerih edini namen je nekaj vzeti Slovencem. Bojazen, da bi v tako velikem številu obtičali pri nas, je še toliko večja, ker bi država morala za njihovo integracijo nameniti veliko več sredstev, kot jih je pri beguncih iz Bosne in Hercegovine, saj gre za ljudi iz drugačnega okolja in kulture.

Sanje večine Slovencev so bile slovenska Slovenija oziroma Republika Slovenija kot država slovenskega naroda, zato je po mnenju predlagateljev treba rešiti stvari v prid normalnega političnega ravnovesja v Sloveniji. Priseljenci, ki so večinoma neprilagojeni in neasimilirani, so že pridobili vse koristi slovenskega državljanstva, kot so stanovanja, certifikati, socialna podpora, zato naj vsak priseljenec svojo srečo kuje iz državljanstva svoje balkanske republike, ki je njegova domovina (Kejžar v Komac 2007: 174).

Kot pri prejšnjem vprašanju je tudi tukaj podoben razlog, zakaj je odziv države do sprejema kvot tako zadržan. Gre predvsem za slabo razvit integracijski sistem in pomanjkanje strokovnjakov na tem področju. Ljudi, ki jih sprejmemo v novo okolje, je treba vključiti tako, da si sami lahko zagotovijo dostojno življenje in postanejo ekonomsko neodvisni, za kar pa država spet potrebuje veliko denarja, vendar ga ni namenjena vlagati za to. Franci Zlatar, predstavnik Slovenske filantropije, je svoje mnenje o načinu, ki ga izbira država pri reševanju tega problema, izrazil takole: »Begunska problematika nikakor ni bila tema za nabiranje političnih točk in tudi zato se na tem področju slabo odvijajo spremembe.« Iz tega sledi, da se v politiki zelo malo naredi za to, da bomo nekoč uspešno integrirali in sprejemali ljudi, ki bodo s svojim delom mogoče tudi izboljšali podobo naše države.

Tudi pri vprašanju »Kako smo pripravljeni na množičen prihod beguncev?« se je pokazalo, da je država ubrala povsem drugo pot. Ob nenehnih pritiskih medijev in opozorilih nevladnih organizacij, da se nam z veliko hitrostjo približuje begunski val, in to še v letnem času, ki temu niti najmanj ni naklonjen, se je država začela intenzivno pripravljati na ljudi, ki bi prosili za azil. Glede na število ljudi, ki so vsak dan prečkali mejo, so bile tudi te priprave absurdno smešne. Kot je povedala Neža Kogovšek Šalamon, so nekaj sicer delali, kaj natančno, pa ni vedel nihče. Treba bi se bilo temeljito pripraviti na množico ljudi, ki jo je bilo treba sanitarno oskrbeti, ji dati toplo prenočišče in hrano ter poskrbeti, da jo dostojno prepeljejo tja, kamor so

bili z evropskim vrhom dogovorjeni, ne pa najprej skrbeti za obravnavanje prošenj za azil. Kot so povedali vprašani, ki so delali na terenu, je vladal kaos, primanjkovalo je vsega, kar so potrebovali, edina svetla luč v vsem so bili prostovoljci. Nekateri sogovorniki so ravnanje države upravičili preprosto s tem, da se je že od začetka vedelo, da begunci nimajo namena ostati v Sloveniji, zato tudi slabše priprave oziroma menijo, da je bil odziv države povsem ustrezen glede na razmere in tako veliko množico ljudi.

Na vprašanje o evidentiranju je večina odgovorila, da se uporablja za klasifikacijo beguncev. Glavni namen evidentiranja je ugotoviti, ali je oseba predhodno že zaprosila za azil in ali ima s seboj oprijemljive dokaze o tem, da je pred vstopom na ozemlje Republike Slovenije že bivala v kateri izmed držav, ki bi ji lahko ponudile zatočišče. Prav tako se ugotavlja država izvora, saj je seznam tistih, ki veljajo za nevarne, zelo kratek. Če se izkaže, da oseba ne izpolnjuje pogojev za azil ali bi že drugje lahko zaprosila zanj, jo vrnejo v državo, iz katere je vstopila v Slovenijo. Kot sem že omenila, ne obstajajo ljudje, ki bi se na tako nevarno in dolgo pot podali prostovoljno ali povsem brez razloga. O tem govori tudi citat iz monografije *Prebežniki, kdo ste?*

Namesto prostovoljnega ali prisilnega konformizma oziroma podreditve ustaljenim in prevladujočim družbenopolitičnim normam prebežniki, paradoksalno, prostovoljno in/ali prisilno zapustijo svoje države. »Prostovoljnost« bi v tem primeru lahko pomenila samostojno odločitev za odhod, h kateri so jo neposredno »prisilile« razmere v državi (vojna, represivni sistemi). Najpogostejše so v teh državah ogrožena njihova življenja ali življenja njihovih bližnjih (Pajnik, Lesjak - Tušek, Gregorčič 2001: 70).

Pri evidentiranju bi prav tako izpostavila kader, ki spet ni usposobljen odločati o tem, kdo lahko ostane v Sloveniji in kdo ne, saj nima primerne znanja o begunskih politikah držav, v katere vračajo ljudi. Policisti in močno povečana militarizacija vstopnih točk kažejo samo na to, da se veliko dela za preprečevanje vstopov, ne pa, da bi ljudi zaščitili in primerno oskrbeli. Ena izmed vprašanih meni, da je pomen evidentiranja tudi v odkrivanju terorizma, saj ko je šlo za balkanske begunce, nadzor ni bil tako strog.

O integraciji v slovensko družbo in njeni večkulturnosti so bili intervjuvanci podobnega mnenja. Največja težava pri integraciji je slovenski jezik, ta je za tujce zelo zahteven. »Med vsemi vprašanimi je govorjenje slovenskega jezika najpomembnejše dejstvo za to, da se

posameznik opredeli kot Slovenec« (Roter v Komac 2007: 307). Tečaji, ki se izvajajo, so zelo centralizirani, zato imajo nekateri težave pri dostopanju do njih. Druga težava in velika ovira za tiste, ki imajo priznan status begunca, je delo, ki je večinoma povezano z razumevanjem jezika.

Čeprav je znanje slovenskega jezika vključeno med kriterije ocenjevanja storilnosti na določenem delovnem mestu, je lahko ta kriterij pomemben, relativen za to določeno delovno mesto, ali pa pomemben, ne relativen. Če je ta kriterij zanemarljivega pomena na tem delovnem mestu, potem smemo zanj trditi, da je lahko diskriminatoren do tistih posameznikov, ki imajo zaradi svoje etnične pripadnosti drug materni jezik in slovenskega obvladajo le povprečno (Brezigar v Komac 2007: 263).

Kadar govorimo o integraciji, se vedno poudarja uspeh integracije ob delu, vendar hitro naletimo na težave, saj bo še tako sposoben in iznajdljiv kandidat, če ne bo razumel slovenskega jezika, zelo težko konkurenčen drugim, recimo slovenskim prosilcem za delo ali vsaj tistim, ki ga delno razumejo. Še večja težava kot sam jezik pa je pomanjkanje delovnih mest, ki bi omogočala dostojen ekonomski položaj posamezniku. Žal je v Sloveniji realnost, da je večina prostih delovnih mest, ki so na voljo, slabo plačana, gre za težka ali priložnostna dela, ki nekako ostanejo rezervirana za tujce. Kot navaja Breznik (2005: 138–139), če za primer vzamemo gospodarsko panogo gradbeništvo, ki v Sloveniji zaposluje največ tujcev, kot vemo, pa dela primanjkuje za domače ljudi – zakaj država ne vzpodbuja zaposlovanja Slovencev na tem področju? Razlog je v tem, da če bi hoteli zaposlovati Slovence, bi morali delodajalci ponujati ugodnejše delovne pogoje in boljše plačilo. Tuji delavci se ne upirajo kršenju pravic in tudi veliko lažje jih je odpustiti kot domače delavce. Tako se je v Sloveniji ustvarila ločnica med »Slovenci in Slovenkami, za katere naj bi bila primerna čista dela, in tujci, ki opravljajo umazana dela« (ibid.). Takšno ločevanje je postavilo večino Slovencev pod družbeni pritisk, saj s sprejetjem »umazanega dela« tvegajo družbeni ugled in nazadovanje po družbeni lestvici, pa vendar, ko se vprašamo po preživetju, družbeni status ni več tako pomemben. Če bi takšno delo omogočalo dostojno življenje in preživetje, bi marsikateri domačin tvegala družbeni ugled in poprijel za lopato, tako pa so takšna dela sprejemljiva samo za tujce, »ki živijo v izrednih razmerah 'delavskih koncentracijskih taborišč' – ločeni od svojih družin in nastanjeni pri delodajalcu v barakah ali samskih domovih« (ibid.). Tako približno v Sloveniji poteka integracija ob delu. Rezultat tega je, da tujci zapuščajo Slovenijo in boljše življenje iščejo na severu. Za državo trenutno to pomeni osvoboditev bremena, dolgoročno pa

odvrča tujce, ki so izobraženi, perspektivni in bi zanje pomenili samo pridobitev, tako pa se, glede na njen sloves, ne bodo ustavili niti za plastenko vode.

Pri večkulturnosti lahko izhajamo iz celotnega integracijskega sistema in skrbi države za tujce. Kot so povedali vprašani, na tem področju ni zaznati nobenih sprememb. Politika ima zelo kritičen pogled na tujce in to prenaša tudi na javnost. Pri dveh vprašanih lahko vidimo, kako si razlagata osnovni pojem integracije: da se morajo tujci prilagoditi nam in sprejeti naš način življenja. To ne vodi v integracijo, temveč v asimilacijo, ki briše tuje narodnostne identitete in kulture, ki so jih migranti prinesli s seboj. Sporočila, ki jih nosijo ljudje, ki imajo neposredne stike s tujci in ki so odgovorni za to, kakšen vtis bo nekdo dobil o nas, nikakor niso spodbudna za razvoj večkulturnosti v slovenski družbi. Že na začetku jim namreč sporočajo, da če hočejo postati »Slovenci«, naj kar pozabijo na svojo identiteto.

Pravi vzrok tega, da smo tako zaprti do tujcev, nekateri pojasnjujejo s tem, da je Slovenija država s pretežno podeželskim prebivalstvom in zelo homogeno strukturirana. Nikoli ni bila primeren kraj za razvoj diaspor in tudi zato ljudje niso navajeni tujcev. Težava je tudi njena majhnost in nezanimivost za tujce z industrijskega vidika. Dragoš (2005: 77) vzroke vidi v treh problemih, ki zaznamujejo slovenski prostor: »Prvi problem je v zvezi z globalizacijo in mišljenjem (neo)liberalizma, drugi je povezan s stoletnim kulturnoboječnim vzorcem na Slovenskem, ki multikulturalizmu ni naklonjen, tretji pa je v rahljanju socialne države.« S tem ko se bo socialna država vse bolj umikala, bodo razlike med prebivalstvom naraščale, »zaostritev teh nasprotij pa bo tudi levica razumela kot dodaten argument proti multikulturalizmu« (ibid.).

2.4.1. Kritično ovrednotenje metodologije

Da bi dobila celostno podobo o tem, kakšno politiko ima Slovenija do beguncev, bi morala v raziskavo zajeti še druge organizacije, ki se ukvarjajo s tem področjem, in jo razširiti na osebe, ki so v postopku pridobivanja statusa, na tiste, ki jim je bil ta zavrnjen, in one, ki jim je bil priznan. Smiselno bi bilo tudi raziskati, kakšno je bilo njihovo življenje pred pridobitvijo statusa in kaj se je izboljšalo oziroma ali občutijo spremembe sedaj, ko uživajo te pravice. S pridobljenimi rezultati sem zadovoljna, vendar pogrešam izkušnje nekaterih vprašanih, saj mi na nekatera vprašanja niso mogli odgovoriti, ker niso poznali problematike.

2.5. SKLEP

- Večina vprašanih je že imela izkušnje z begunci, zato jih dosledno uporabljajo pri delu in se iz njih tudi učijo.
- Eden od intervjuvancev je bil dodeljen na dokaj odgovoren položaj brez predhodnih izkušenj s tega področja.
- Velika kritika velja državi, ker ni uporabila izkušenj iz prejšnjih begunskih valov in se učila iz napak, ki jih je v preteklosti delala na tem področju.
- Kljub opozorilom nevladnih organizacij, da se je treba na begunski val pripravljati prej, preden nas doseže, se je država zganila šele takrat, ko so bili sprejemni centri zapolnjeni in je v njih vladalo vsesplošno pomanjkanje.
- Pri tem, da se država ni bolje pripravila, gre tudi za ravnanje po liniji najmanjšega odpora, saj se je vedelo, da ti ljudje samo prehajajo skozi Slovenijo in nimajo namena ostati pri nas. V ospredju so bili postopki, kako jih čim prej prepeljati skozi »koridor«.
- Vzrokov za zatiskanje oči pred begunci ne smemo valiti samo na Slovenijo, saj je namen Evrope, da se ograjuje in zapira pred tistimi, ki niso v njenem interesu.
- Ograjevanje in zapiranje mogoče ne izvirata iz tega, da Slovenija in Evropa ne marata teh ljudi, temveč nimata ustreznih rešitev, da bi jih primerno sprejeli in vključili v večinsko družbo. Manjka jima torej orodje za integracijo. Glede na demografsko sliko bo Evropa v prihodnosti za svoj obstoj potrebovala tudi ljudi od zunaj.
- V raziskavi me je najbolj presenetilo dejstvo, da imajo nekateri od vprašanih, ki z begunci delajo »terapevtsko«, izoblikovana velika pričakovanja in zelo kritično mnenje o kulturi in veroizpovedi beguncev. To pripisujem pomanjkanju izkušenj in neustreznosti kadra za področje dela.
- Prav tako je opaziti nepoznavanje pojma in namena integracije nekaterih vprašanih.
- Po mnenju intervjuvancev se zdaj razlike do beguncev delajo zato, ker jih ne poznamo, njihove države so za nas zelo oddaljene in zato težje doživljamo njihovo stisko.
- Kulturna in verska razlika veljata kot merilo za boljši sprejem. Vprašani so povedali, da smo balkanske begunce veliko lažje sprejeli, ker so bili naši sosedi in državljani nekdanje skupne države.
- Strah pred terorizmom je eden izmed vzrokov za nesprejemanje beguncev.
- K temu prispevajo tudi čudna in nerazumljiva sporočila države javnosti, da je treba najprej poskrbeti za varnost državljanov. Namensko vzbujajo strah pri ljudeh?

- Razlog za povečan in strog nadzor beguncev pri vstopu v državo je njihovo veliko število in strah pred tem, da se bodo meje na severu postopoma začele zapirati, nekateri pa bodo ostali ujeti v Sloveniji.
- Vzrok za nesprijemanje sirskih beguncev nekateri vidijo v tem, da država nanje ne gleda kot na begunce, temveč kot na ljudi, ki iščejo priložnost za boljše življenje v Evropi. Če bi si reševali življenja, bi za zaščito zaprosili v sosednjih varnih državah.
- Odločitev države o zelo majhnih kvotah je posledica tega, da tudi v preteklosti ni ustrezno urejala statusa ljudi, ki so ostali pri nas, zato ve, kaj je sposobna in koliko ljudi lahko integrira.
- Čeprav nekateri menijo, da je evidentiranje namenjeno odkrivanju kriminala in potencialnih teroristov, se izkaže, da gre večinoma za postopek ločevanja beguncev na ekonomske migrante in tiste, ki so upravičeni do zatočišča. Je tudi orodje, s katerim vrnejo ljudi vse do države, kjer niso več varna njihova življenja, če se izkaže, da so za azil že zaprosili drugje ali so pri sebi imeli dokument, ki je kazal na pot, po kateri so prišli v Slovenijo in bi ta že lahko bila »varna« v drugi državi.
- Uspešna integracija je močno povezana s poznavanjem slovenskega jezika.
- Država organizira učne ure jezika, te pa so zelo centralizirane na večja mesta, zato se jih nekateri ne morejo udeležiti.
- S poznavanjem jezika je povezana tudi pridobitev dela, ki lahko tako postane diskriminatorna.
- Integracija ob delu je v Sloveniji na zelo nizki ravni, ker za tujce ostajajo večinoma slabo plačana dela, ki ne omogočajo normalnega ekonomskega položaja.
- Po mnenju vprašanih Slovenija ni večkulturna država, saj je zelo homogena in zaprta do tujcev. Tudi njena prihodnost ima v tem smislu bolj črn scenarij.

Odgovori vprašanih, ki so si bili velikokrat precej podobni, kažejo na to, da se je država kljub številnim izkušnjam z begunsko problematiko zelo slabo odrezala v trenutni krizi, rešili je niso niti, kot pravijo predstavniki vlade, organizirana navzočnost policije in večja pooblastila vojske na meji, temveč zaprtje zunanjih evropskih meja in žrtvovanje Grčije. Lahko da gre samo za domnevo, pa vendar je treba omeniti, da vzrok za slabo ravnanje države v zvezi z begunsko problematiko ni v tem, da ne bi znala uporabiti izkušenj, temveč nasprotno, da jih je uporabila in ravno zato raje preprečila, da bi se nepregledna množica tujcev znašla na njenem ozemlju in bi se spet morala spopadati s podobnimi problemi kot leta 1992.

2.6. PREDLOGI

Kakor je omenil eden mojih sogovornikov in poudarjajo različni avtorji besedil o begunski problematiki, pri obravnavani tematiki ne gre za področje, s katerim bi se država ponašala ali bi politične stranke pri volitvah nabirale točke. Gre za dokaj neizpostavljeno in slabo raziskano stran naših zakonov in politike. Kadar pa se pojavijo krize, kot jo imamo možnost spremljati sedaj, te stvari privrejo na dan. Po navadi se odvijajo na dveh polih, na eni strani so tisti, ki so proti beguncem, na drugi pa ljudje, ki jim je mar in se zavedajo pomena človekovih pravic. Da bi se stanje tujcev in beguncev v Sloveniji izboljšalo, bi treba razvijati raziskave, ki bi bile namenjene javnosti, in opozarjati na razmere, v katerih se ti ljudje znajdejo, ko pridejo v Slovenijo. Ravno neurejen status je vzrok, da si ljudje ne morejo sami zagotavljati eksistenčnih stvari in so zato odvisni od človekoljubne pomoči, kar pa si nekateri razlagajo kot pomanjkanje volje za delo.

Celotna slika mogoče ni tako slaba, a vendar se ob takih dogodkih pojavijo dejstva, ki so po navadi predstavljena v skrajnostih, zato bi treba na tem področju ves čas delati in glede na ugotovitve postopoma izboljševati stanje. Raziskovati bi treba predvsem med begunci na terenu in v vseh organizacijah, ki se z njimi ukvarjajo. Tako bi poskrbeli za vsa področja dela ter poznali dobro in slabo prakso. V Sloveniji obstaja še veliko organizacij, ki so neposredno ali posredno povezane z begunci, vendar so bili njihovi zaposleni v času moje raziskave na terenu, ko je val beguncev prehajal skozi Slovenijo, zato nisem imela možnosti pridobiti njihovega mnenja o celotni situaciji. Lahko da sta njihovo delo in pristop povsem drugačna kot pri sogovornikih, ki sem jih izprašala. Da bi se kaj premaknilo na bolje, je zato treba vključiti vse akterje s tega področja, pregledati tudi izkušnje, ki so se obnesle, in tako oblikovati svetle točke, ki bi pripomogle k boljšemu odnosu Slovenije do beguncev.

3. VIRI IN LITERATURA

Bade, K. J. (2005), *Evropa v gibanju: Migracije od poznega 18. stoletja do danes*. Ljubljana: Založba *Cf.

Breznik, M., Dragoš, S., Kozinc, N., Leskošek, V., Mencin Čeplak, M., Ule, M., Žagar, Ž. I. (2005), *Mi in oni: Nestrpnost na Slovenskem*. Ljubljana: Mirovni inštitut.

Elektronski vir 1: N'Toko (2015), Ekonomski migranti, raus! *Mladina*, številka 39 (6. 12. 2015).

www.mladina.si/169620/ekonomski-migranti-raus

Elektronski vir 2: UNHCR v Sloveniji (7. 12. 2015).

<http://www.unhcr-centraleurope.org/si/komu-pomagamo/prosilci-za-azil.html>

Elektronski vir 3: Migracije (10. 12. 2015).

<http://sl.wikipedia.org/wiki/Migracije>

Elektronski vir 4: Irregular immigration (8. 12. 2015).

http://www.unitar.org/ny/sites/unitar.org.ny/files/IML_Irregularimmigration.pdf

Elektronski vir 5: Kocjan, A. (2012), Lažni pokol kot razlog za »humanitarno« vojno? *Mladina*, številka 25 (14. 12. 2015).

www.mladina.si/113387/lazni-pokol-kot-razlog-za-vojno/

Elektronski vir 6: Zmeda na Bližnjem vzhodu in ISIS (15. 12. 2015).

www.renton.si/razlika-med-suniti-in-siiti/

Elektronski vir 7: Začetna integracija priseljencev (1. 2. 2016).

www.google.si/webhp?sourceid=chrome-instant&ion=1&espv=2&ie=UTF-8#q=z%20delom%20do%20integracije

Elektronski vir 8: UNHCR v Sloveniji (10. 2. 2016).

www.unhcr-centraleurope.org/si/o-nas/unhcr-v-sloveniji.html

Elektronski vir 9: Republika Slovenija. Ministrstvo za notranje zadeve. Mednarodna zaščita (azil) (10. 2. 2016).

www.mnz.gov.si/si/mnz_zas_vas/tujci_v_sloveniji/mednarodna_zascita_azil

Elektronski vir 10: *Uradni list Republike Slovenije*. Zakon o začasni zaščiti razseljenih oseb (ZZZRO), stran 6698 (17. 2. 2016).

www.uradni-list.si/1/content?id=56998

Elektronski vir 11: Sirski begunci, tudi otroci, so v Turčiji poceni delovna sila. *Mladina* (18. 2. 2016).

www.mladina.si/172564/sirski-begunci-tudi-otroci-so-v-turciji-poceni-delovna-sila

Elektronski vir 12: Škerl Kramberger (2015), Trdnjava Evropa: Milijoni za varovanje Slovencev pred »strašnimi« begunci. *Dnevnik* (13. 4. 2016).

<https://www.dnevnik.si/1042718605/slovenija/trdnjava-evropa-milijoni-za-varovanje-slovencev-pred-strasnimi-begunci>

Elektronski vir 13: Znanstveni simpozij: Kako misliti begunsko krizo. Dr. Damir Josipovič: *Aktualna geografija migracij: begunci, Bližnji vzhod, Sirija, Evropa*. ZRC SAZU, 12. 1. 2016. YouTube (26. 4. 2016).

<https://www.youtube.com/watch?v=Peg1MKpfJUQ>

Gabaj, Ž. (2013), *Izvajanje temeljnih standardov za skrbnike otrok brez spremstva v Evropi: Poročilo o oceni stanja v državi: Slovenija*. Ljubljana: Slovenska filantropija, Združenje za promocijo prostovoljstva.

Gambino, F. (2011), *Prebežniki v viharju: Opazke ob začetku novega tisočletja*. Ljubljana: Založba Sophia.

Gole Ašanin, S. (2003), *Otroci brez spremstva*. Ljubljana: Urad za preseljevanje in begunce.

Jastram, K., in Achiron, M. (2001), *Zaščita beguncev: Vodnik po mednarodnem begunskem pravu*. Ljubljana: Predstavništvo UNHCR-ja v Sloveniji.

Klinar, P. (1976), *Mednarodne migracije: Sociološki vidiki mednarodnih migracij v luči odnosov med imigrantsko družbo in imigrantskimi skupnostmi*. Maribor: Založba Obzorja.

Klinar, P. (1985), *Mednarodne migracije v kriznih razmerah*. Maribor: Založba Obzorja.

Kogovšek, N., in drugi (2002), *Evropski vratarji: Migracijske in azilne politike v vzhodni Evropi*. Ljubljana: Mirovni inštitut.

Komac, M. (2007), *Priseljenci: Študije o priseljevanju in vključevanju v slovensko družbo*. Ljubljana: Inštitut za narodnostna vprašanja.

Kymlicka, W. (2005), *Sodobna politična filozofija: Uvod*. Ljubljana: Založba Krtina.

Lukšič - Hacin, M. (1999), *Multikulturalizem in migracije*. Ljubljana: ZRC.

Mesec, M. (1997), *Metodologija raziskovanja v socialnem delu 1*, študijsko gradivo. Ljubljana: Visoka šola za socialno delo.

Mesec, M. (1997), *Metodologija raziskovanja v socialnem delu 2*, študijsko gradivo. Ljubljana: Visoka šola za socialno delo.

Mlekuž, J. (2011), *ABC migracij*. Ljubljana: Založba ZRC.

Mole, N. (2003), *Nekateri pogledi na sedanji položaj beguncev s stališča Evropske konvencije o človekovih pravicah*. Ljubljana: Informacijsko-dokumentacijski center Sveta Evrope.

Pagon, M., in Mikuš Kos, A. (1998), *Begunci v Sloveniji: Pregled dosedanjih aktivnosti*. Ljubljana: Visoka policijsko-varnostna šola.

Pajnik, M., Lesjak - Tušek, P., in Gregorčič, M. (2001), *Prebežniki, kdo ste?* Ljubljana: Mirovni inštitut.

Skupni evropski azilni sistem. Luxembourg: Urad za publikacije Evropske unije, 2014.

Šterbenc, P. (2011), *Zahodni in muslimanski svet: Akcije in reakcije*. Ljubljana: FDV.

Vrečer, N. (2007), *Integracija kot človekova pravica: Prisilni priseljenci iz Bosne in Hercegovine v Sloveniji*. Ljubljana: ZRC SAZU.

Vrečer, N. (1999), *Vsakdanje življenje beguncev in begunk v Sloveniji*. Ljubljana: Slovensko etnološko društvo.

Zakon o mednarodni zaščiti. *Uradni list RS*, št. 11/11 – uradno prečiščeno besedilo, 98/11 – odl. US, 83/12, 111/13, 114/13 – odl. US in 82/15 – odl. US.

4. PRILOGA

PRILOGA A: INTERVJU 1

MIROVNI INŠTITUT: Neža Kogovšek Šalamon

Ljubljana, 17. september 2015

1. Dosedanje izkušnje z begunci – problemi in kaj je potekalo gladko?

Mirovni inštitut je bil ustanovljen leta 1991. Takrat so zaposleni spremljali situacijo z begunci iz BiH. Zelo intenzivno pa se je začelo delati 2001, prvi veliki prihod ljudi z vzhoda, globalnega juga, Pakistan, Kitajska. Zelo mešani tokovi. Prvič, da je prišlo veliko ljudi. Center za tujce v Šiški je bil zelo prenapolnjen. Takrat so se tudi pojavile civilne iniciative proti beguncem, za zaprtje centra. Zapiranje ljudi, odvzem prostosti, podobne stvari kot danes. Oblasti niso mogle opraviti toliko postopkov, kot bi jih morale glede na število ljudi. Nekaj izkušenj že in se peljejo naprej. Slovenija je bila vedno za te ljudi večinoma tranzitna država. Zato ker jim je, prvič, težek jezik, in drugič, je zelo malo skupnosti, ki jih poznajo, da bi se potem z njihovo pomočjo vključili v družbo. Za ljudi z zahodnega Balkana pa je bila Slovenija ciljna država, ker sta bila jezik in kultura podobna. Za prvo skupino beguncev je bilo predvsem lahko, zanje in za nas, ker je bil jezik podoben, lahko se jim je razložilo marsikaj, niso bili potrebni prevajalci. Težko pa je bilo, ker jih je bilo 76.000. Te ljudi razporediti po kapacitetah, in težava je bila, da so velikokrat bivali v slabih razmerah. Stari dotrajani prostori, ljudje iz Bosne; težava je bila v tem, da so bili dolgo časa zadržani v nekem občutku začasnosti (tisti, ki se niso vrnili). Kljub temu, da se je vedelo, da se ne bodo vrnili, niso imeli pravice do dela. Ko toliko časa držiš neko skupino ljudi brez dela, dejansko postane nezmožna skrbeti zase. Najbolje so storili tisti, ki so se sami izločili iz begunskega okolja, da so dobili dovoljenje za začasno ali stalno bivanje, da so si poiskali zaposlitev in se sami nekako odtrgali iz begunskega statusa. Kajti status, za katerega je skrbela Slovenija, je bil izjemno dolgotrajen in negotov in ni omogočal nobene integracije, kar je bilo zelo velika sramota takrat in zelo neuspešna politika. Zato je treba biti zelo previden, ko govorimo o tem, da imamo že kot država izkušnje z begunsko politiko, za val beguncev, ki prihaja k nam. Da smo se veliko naučili, ja, predvsem na napakah. Teh napak se je treba danes zavedati in jih ne ponavljati. Obdobje po letu je bilo 2000 popolnoma drugačno, veliko težje, skupina je bila zelo heterogena, govorila je druge jezike, niso vsi znali angleško, potrebni so bili tolmači. Prenatrpanost, oblast se ni bila zmožna soočiti, da je treba s temi ljudmi nekaj narediti, ne pa

upati, da bodo kar izginili. Tam so se pojavljale težave na celi črti, podobno kot danes v Srbiji in zlasti na Madžarskem. Zelo ksenofobno ozračje.

2. V letih od 1991 do 1995 je bilo v nekem trenutku v Sloveniji nastanjenih okoli 70.000 beguncev (Pagon in Mikuš Kos 1998: 5). Zakaj takrat ni bilo toliko trenj glede tega, kot jih je sedaj, ko samo prehajajo čez naše ozemlje?

Moja domneva, drugače pa vprašanje za javno mnenje, je, da je glavna razlika to, da se je ta vojna dogajala v naši bližini, v nekdanji skupni državi. Povezanost med regijami je veliko večja, kot je na primer zavedanje, kje je Sirija in kaj se tam danes dogaja. Poročila o Siriji, Iraku, Afganistanu zelo redko dosežejo naše medije, in če že, se preštejejo žrtve terorističnega napada, s tem pa se stvar tudi konča. Zelo geografsko oddaljeno je in ni prisotno v naši zavesti, kakšna je ta vojna in pred čim ti ljudje dejansko bežijo. Ljudje ne čutijo več te vojne. Drugo razliko pa ljudje čutijo, in sicer drugo kulturo. Na družbenih omrežjih lahko beremo, da ljudje zelo poudarjajo to razliko v veri in kulturi.

Mislim, da je ključnega pomena to, da je politika zavzela takšna stališča. Če danes poslušate naše politike in političarke, kako opisujejo to stanje, boste v vsaki izjavi slišali besedo varnost. Notranja ministrica ne more dati izjave, ne da bi uporabila besedo varnost. Besed humanitarnost in solidarnost nisem še slišala. Ponuditi pomoč, pomagati, tega od nje nisem še slišala, govori samo o varnosti in to se odraža v javnosti, kot da ti begunci pomenijo nevarnost, in potem se ljudje tako obnašajo. Nevladne organizacije smo večkrat, ko smo dobile priložnost, opozarjale na ta problem. Ja, fakulteta za varnostne vede uči, da je množični prihod beguncev res varnostno vprašanje za vsako državo. V redu, naj delajo svoje delo, naj varnostno preverjajo ljudi, naj Sova opravlja svoj posel, naj skušajo identificirati teroriste, ampak o tem se ne sme razlagati v javnosti, ker javnost potem to skupino vidi kot nevarno, tudi otroke, ženske, stare, mlade. V tem je največji problem. Kakšen odnos do vprašanja razvijejo politične elite, takega tudi pogosto posvoji javnost. Zelo sem presenečena, da izsledki javnomnenjskih raziskav kažejo, da je več kot polovica Slovencev za to, da se begunce sprejme in jim pomaga. Zelo dober rezultat, glede na to, kaj govorijo politične elite vse te mesece. Globalno gledano na Evropo, zakaj je takšen odnos do beguncev – ker je ta humanizem poniknil nekje v 90. letih. To je doba nadzora in takrat so človekove pravice vedno v drugem planu. Doba razcveta človekovih pravic se je končala in sedaj smo v nazadovanju.

3. Sprejem beguncev in kvote

Tudi Evropa se uči in spotoma vidi, koliko je teh ljudi. Moramo ločiti dve stvari. Eno so kvote, ki so že nekaj časa na mizi, in to so ljudje, ki so že v Evropi, v glavnem v Grčiji, Italiji in na Malti, ti, ki so prišli čez Sredozemlje v preteklih mesecih, ne pa to, kar sedaj gledamo. Ti ljudje so v državah, ki so zelo obremenjene in jih same ne morejo sprocesirati. Treba bi jih prerazporediti in jih potem obravnavati. Druga stvar pa je ta novi prihod, ki ga gledamo vsakodnevno. Zanj Evropa še nima odgovora. Kvote so se spreminjale, ker je bilo vsak mesec več ljudi, ki so zaprosili za azil. Razdeljene so bile tudi po ključu, upoštevani so bili brezposelnost, število prebivalcev, BDP na prebivalca itd. Tudi Slovenija je zavzela zelo kritičen položaj glede na kvote, kar smo nevladne organizacije tudi kritizirale. Bomo prevzeli begunce, vendar bomo mi odločali, koliko. Prva izjava vlade o številu, od 15 do 20, je bila absurdna, saj se je že pred poletjem vedelo, da se samo Srbija ukvarja z desettisoči beguncev. EU se vsak mesec ukvarja z novimi statistikami o prihodu, zato se tudi kvote mesečno spreminjajo, pri tem moramo zelo paziti, da ljudje ne postanejo statistike. Absolutno podpiram, da morajo dati tiste države, ki ne bodo sprejele beguncev, denarno nadomestilo. Članice EU so se podpisale pod pogodbo, ki ne temelji samo na ekonomskih beneficijah in na tem, da imaš svobodo gibanja, da boš nekoč prevzel evro, da bo skupni trg in da bo vse cvetelo. Nista samo med in mleko, treba je pač njuno pokazati druge sposobnosti, varovanje človekovih pravic, humanitarnost, solidarnost, sprejemanje. To velja za vse. Te države ne morejo imeti svojega kluba znotraj EU, ki se bo obnašal po svoje. Potrebne so sankcije. Če so Grčijo doletele sankcije za povsem drug problem, potem je treba kaznovati tudi tiste, ki ne spoštujejo osnovnih mednarodnopravnih standardov, kot je pravica do pribežališča po Ženevski konvenciji.

4. Kako smo pripravljeni na množični prihod beguncev?

To je vprašanje, na katero smo se tudi mi osredotočili zadnjih nekaj mesecev, ko smo poskušali dobiti informacijo od oblasti, kako so pripravljene. Kajti imam občutek, da so poniknili nekje, da sicer nekaj delajo, vendar ni jasno, kaj točno pripravljajo. Imajo sicer neki kontingentni načrt za primer množičnega prihoda beguncev. Tam je že nekaj razloženo. Mislim, da oblasti niso popolnoma dojele, kako se bodo s tem spopadle. V tem kontingentnem načrtu je namreč zapisano, da imajo zagotovljenega prostora za 900 ljudi, in vprašala sem se, 900 na kaj. Na dan, na teden, na mesec ali za vse skupaj? Odgovor je bil za vse skupaj, kar je nenavadno. Kajti ko gledamo razmere na zahodnem Balkanu, je jasno, da se bo ta pot počasi preusmerila proti Hrvaški in bo prišla v Slovenijo. To je smešna številka.

Tam se ne govori o 900 ali 100, ampak o 3000, 4000 na dan, na dan! In zato smo bili zelo presenečeni, ko smo to slišali. To so kapacitete, ki jih ima ministrstvo pripravljene za ljudi, ki bodo zaprosili za azil, mi pa vemo, da velika večina, ki bo prišla v Slovenijo v naslednjih dneh, ne bo zaprosila za azil, zato ker želijo zaprositi za azil nekje drugje, v Nemčiji, zahodni Evropi. Oni točno vedo, da ko zaprosijo za azil v Sloveniji, njihovi prstni odtisi pridejo v bazo Eurodag, in če odidejo v Nemčijo in tam ponovno zaprosijo za azil, bo država pogledala, ali so že kje zaprosili zanj, in jih po Dublinski uredbi vrnila tja, kjer so najprej zaprosili za azil, saj jih je po zakonu ta država dolžna obravnavati. Ta dublinski sistem je sedaj v kolapsu in bo propadel, ne deluje, saj ne moreš 5000 ljudi vrniti nazaj. Ni možno, denarno ni možno, ni kapacitet. Sistem na srečo za te ljudi ne deluje, vendar imajo še vedno takšno informacijo. Zato nočejo zaprositi nikjer pred Nemčijo. Ena skupina je ta, ki zaprosi za azil, obravnava se po Zakonu o mednarodni zaščiti in dobi pogoje sprejema, kar pomeni, da ji morajo biti zagotovljeni hrana, prenočišče, osnovne higienske potrebščine in potem vse druge pravice, ki so navedene v Zakonu o mednarodni zaščiti za prosilce za azil. To je pod pogojem, da niso zaprosili za azil v kateri drugi državi EU, če pa so, potem se jih vrne tja. Druga skupina je ta, ki ne bo zaprosila za azil, in to skupino bo Slovenija poskušala vračati nazaj, najverjetneje na Hrvaško, če bo imela dokaze, da je prišla skozi Hrvaško. Hrvaška je razglašena za varno tretjo državo, to pomeni, da Slovenija meni, da se v tej državi lahko dobi azil, omogoča zaščito in varujejo človekove pravice, in zakaj potem oseba ni že tam zaprosila za azil? Če ne bodo mogli dokazati, da so prišli iz Hrvaške, če pri sebi ne bodo imeli vozovnic, če ne bodo vpisani v nobeni bazi, potem bodo zaprti v centru za tujce. Tak je slovenski in tudi evropski sistem. Imate azilni dom za tiste, ki so zaprosili za azil, imate tiste, ki niso zaprosili za azil in so neregularno v državi, in tiste, ki se jih lahko vrne takoj po sporazumih o vračanju. V azilnem domu je prostora za približno 200 ljudi, tako da je moral MNZ najti druge kapacitete, kjer bi lahko namestili vsaj 50 ljudi. Sedaj iščejo kapacitete za veliko število oseb po državi, saj se že malo bolj zavedajo razmer in govorijo o drugih številkah. Če drugače ne bo šlo, bodo aktivirali civilno zaščito, ona ima šotore, ki jih je možno relativno hitro postaviti, ima načrt, da lahko na hitro naredijo naselje, če je treba poskrbeti za ljudi. Tako da so ti načrti malo boljši, kot so bili. Vidi se, da je vlada v zadnjih tednih, ko so nevladne organizacije začele pritiskati nanjo, da to ni dovolj, da so kapacitete premajhne, da je treba povečati pripravljenost, to tudi malo izboljšala. Načrt je pa tak, da tisti, ki bodo zaprosili za azil, morajo dobiti osnovno oskrbo po Zakonu o mednarodni zaščiti, v njem so navedene vse pravice, ki morajo biti zagotovljene. Tisti, ki ne bodo zaprosili za azil, bodo dobili pravice, ki so navedene v Zakonu o tujcih.

Vlada je organizirala posvetovanje z občinami, kjer so kapacitete za nastanitev. In to je bilo nujno. Na to smo opozarjali že pred enim mesecem. Opazili smo namreč, da se je po medijih začelo špekulirati o nekaterih lokacijah. Na primer Logatec je bil zelo izpostavljen, tam je neka vojašnica, kjer bi se lahko nastanilo določeno število ljudi. In mediji so šli k županu Logatca: »Kaj pa vi pravite na to?« On pa je rekel: »Mene ni nihče poklical, nobeden od vlade me ni nič vprašal, ničesar ne vem o tem.« Medijsko popoln polom, še ena taka stvar poleg tistega govorjenja o varnosti, ki se je dogajalo v istem času. Nevladne organizacije smo takoj opozorile, naj začnejo komunicirati z lokalnimi skupnostmi, ker bodo one v svojih okoljih pojasnjevale ljudem, za kaj gre, kjer bodo ljudje živeli. In potem so hitro začeli komunicirati s tistimi predstavniki, kjer so bile te kapacitete. Nevladne organizacije smo tudi zelo opozarjale, da je treba komunicirati tudi s predstavniki občin, ki ležijo ob glavnih poteh, trasah, kjer bodo ti ljudje vstopali v državo. Ker bi tudi one verjetno postale zelo obremenjene. Vendar ne vemo, ali so jih dejansko opozorili na to.

5. Kako poteka evidentiranje in čemu je namenjeno?

Po zakonu to poteka tako, da policija zajame oziroma zazna neregularne prebežnike, ki pridejo na neregularen način v državo, jih zaustavi, odpelje na najbližjo policijsko postajo in tam poteka neke vrste registracija in identifikacija. To opravi policija, ne kateri drug organ, kamor spada to področje, kjer so jih zajeli. Vsakega vprašajo za osebne podatke, ime in priimek, datum rojstva, da določijo starost, državljanstvo, in vedno jih zanima pot, po kateri so prišli, kdo jim je pri tem pomagal, koliko so plačali. Policija je osredotočena na odkrivanje čezmejnega kriminala, tihotapljenja ljudi in šteje to za kaznivo dejanje, ki ga mora preiskovati. Pri teh ljudeh se vedno osredotoči na ta vidik, popiše v glavnem to. Ne sprašuje, zakaj so bežali, ker to ni njena naloga. Mora jih vprašati, ali želijo zaprositi za azil, in če oseba potrdi, mora izpolniti poseben registracijski list, tega potem pošljejo sektorju za azil oziroma za mednarodno zaščito na Ministrstvu za notranje zadeve, ki mora to osebo prevzeti. Policija mora osebo peljati v azilni dom, tam se poda vloga za azil in izvede ves postopek. Tam naj bi bila nastanjena in naj bi se svobodno gibala. Tak je zakon, vendar smo mi vedno spraševali, kako bodo to zmogli, ko bo namesto pet prišlo 5000 ljudi. Ni odgovora na to. Mi točno vemo, kaj se bo dogajalo, neformalno je to jasno: če policija ne zmore, jih spusti, ker drugega ne more narediti. Tega nikoli nihče ne bo priznal na glas, saj je v nasprotju z zakonom. Zakonsko je opredeljeno, da policija mora vse evidentirati, vendar je popolnoma

jasno, da če bo ljudi preveč, se to ne bo dalo delati. In nevladne organizacije domnevamo, da jih bodo potem začeli spuščati, ker jih ne bodo mogli obvladati.

Kaj, če se to število povzpne na 100.000? Naš azilni sistem za to ni usposobljen. Na leto v povprečju obdela do 100 prošenj. Za take primere je bil napisan poseben zakon, ki je bil sprejet na podlagi evropske direktive, to je Zakon o začasni zaščiti razseljenih oseb. To je poseben institut, ki obstaja poleg azilnega sistema. Namenjen je ravno takim množičnim prihodom, ko redni azilni postopek ne bi bil zmožen obdelati tako številnih vlog, prošenj. Problem je v tem, da se ta sistem ne bo aktiviral. Moral bi se aktivirati na ravni EU, Svet EU bi moral sprejeti sklep, da se bo aktiviral, to se pa ne bo zgodilo, ker za sistem ne ureja kvot. Ne določa, kako naj bi se množični prihod razporedil po vseh državah. Sistem ne bo zmož, ker ni narejen za takšne številke. Imamo deset ljudi, ki odločajo o prošnjah za azil, in ni mogoče kar naenkrat obdelati 100.000 prošenj.

6. Integracija beguncev in večkulturna Slovenija

Integracija je problem v Sloveniji. Zelo nerada govorim o tem, sploh ne z mediji, ko novinarji vrtajo: »Pa kako bomo mi to integrirali, kako to sploh gre?« Ne govorim o tem, zato ker je to mogoče zlorabiti. Dejstvo je, da je to problem. Slovenija je še vedno relativno homogena družba, ima zelo malo diaspor. Diaspore so majhne, kar je problem za integracijo, ker ljudje težje vzpostavijo stike z večinskim prebivalstvom, saj najlažje vzpostaviš stik, če imaš nekoga tukaj. Da deluje kot nekakšen kulturni mediator. In tega je v Sloveniji relativno malo. V Zakonu o mednarodni zaščiti je zelo veliko pravic na papirju, je pa dejstvo, da je v praksi integracija zelo težka. Jezik je težek, zelo težko je dobiti službo, če si tujec, zelo težko je najeti stanovanje, saj za neprofitna stanovanja sploh ne moreš kandidirati, ker je pogoj slovensko državljanstvo, na trgu pa je tudi zelo težko, ker je zelo velika diskriminacija na podlagi barve kože, priimka, porekla. V neki raziskavi so prav dokazali, da je diskriminacija na stanovanjskem trgu zelo velika za tujce. Na splošno je integracija zelo težka, ljudje težko preživijo. Odvisni so od socialne pomoči in družine ne morejo tako živeti v nedogled. Želijo preživljati svoje otroke, in tudi če dobijo status begunca, jih zelo veliko odide. Obstajajo tudi razpisi, da razna društva kandidirajo za projekte pomoči pri integraciji, kar pomeni, da hodijo z ljudmi od urada do urada, vpisujejo otroke v šolo, pomagajo materam z otroki, pomagajo pri pouku. Pomagajo pri vsakodnevnem življenju, da jim bi bilo lažje, ampak to ni vedno dovolj. Obstaja tudi uredba o integraciji tujcev, ki ponuja brezplačne ure slovenščine, brezplačne ure učenja o slovenski kulturi. Ampak tudi tukaj so težave, saj se ti tečaji v glavnem izvajajo v

Mariboru in Ljubljani, če neka skupina želi, da bi inštruktor prišel v drug kraj, mora biti vsaj deset interesentov, kolikor pa jih po navadi nikoli ni. Če bodo ljudje želeli ostati tukaj, se bo treba s tem vprašanjem zelo veliko ukvarjati. Pri beguncih iz Bosne in Hercegovine vsaj jezik ni bil tak problem, tukaj pa bo. Ti lahko ponudiš vse, če ne ponudiš človeku dela, bo ta šel in integracija ne bo uspešna. Slovenija ni multikulturna država, to je popolnoma jasno, zato ima težave z integracijo. Ima vse možnosti za integracijo, vsi akti so sprejeti, vse je na papirju, vendar se vidi, da so pri integraciji hudi problemi: diskriminacije, majhne diaspore, vse, kar sem že prej navedla. In zato se ljudje ne morejo vključiti v večinsko družbo.

PRILOGA B: INTERVJU 2

SLOVENSKI JEZUITI: Robin Schweiger

Ljubljana, 6. oktober 2015

1. Dosedanje izkušnje z begunci – problemi in kaj je potekalo gladko?

Naše izkušnje z begunci segajo v leto 2005. Hodimo v azilni dom, kjer so prosilci za azil. Pomagamo jim pri integraciji in dajemo psihosocialno pomoč. Izkušnje imamo v smislu srečevanja z begunci, pogovorov. Težave so predvsem z jezikom, sploh če ne govorijo angleško.

2. V letih od 1991 do 1995 je bilo v nekem trenutku v Sloveniji nastanjenih okoli 70.000 beguncev (Pagon in Mikuš Kos 1998: 5). Zakaj takrat ni bilo toliko trenj glede tega, kot jih je danes, ko samo prehajajo čez naše ozemlje?

To je drugače. Tedaj je šlo za sosednje države, Balkan, po drugi strani pa so ljudje tukaj imeli sorodnike, ki so jih sprejemali v svoje domove. Obstaja tudi strah pred neznanim, drugačna kultura, drugačen jezik, težko se je sporazumevati. To so težave, ki so čisto objektivne. In s tega vidika so ljudje bolj zadržani.

3. Sprejem beguncev in kvote

Nekaj vem o infrastrukturi namestitve. Možnosti sta azilni dom in dom za tujce v Postojni. Tam je prostora za približno 250 ljudi. Glede na stik, ki sem ga imel z enim manjšim valom, ti ljudje vidijo Slovenijo kot tranzitno državo in hočejo samo skozi. Tako da to, kako bo z namestitvijo, bomo šele videli, če bodo hoteli tukaj zaprositi za azil. Majhna številka za kvote se mi zdi predvsem iz razloga, če se sklicujem na prejšnje vprašanje, da so to povsem tuji ljudje, tuj jezik in ni enako, kot je bilo ob razpadu Jugoslavije oziroma ko je bila vojna na Balkanu.

4. Kako smo pripravljeni na množičen prihod beguncev?

Na manjše število ljudi je Slovenija pripravljena, tam do 1000 ljudi, največ 2000. Vprašanje pa je, ali je pripravljena na velik naval. Do sedaj je bilo v povprečju od 20 do 40 ljudi s statusom beguncev. Toliko se jih je še dalo integrirati. Zdaj ko bo prišlo več ljudi, je pa drugo vprašanje. Težko si je predstavljati tako veliko množico, predvsem zaradi kapacitete

nastanitve. Kam bomo dali vse te ljudi? Po drugi strani se mi pa zdi, da se bodo ljudje angažirali v smislu pomoči in odprtosti do drugačnih.

5. Kako poteka evidentiranje in čemu je namenjeno?

Tukaj ne morem povedati ničesar konkretnega, ker je to stvar države in se s tem ne ukvarjamo.

6. Integracija beguncev in večkulturna Slovenija

Integracija bo najtežja stvar. To je dvosmerni proces, tako da se begunci morajo nekako vživeti v našo kulturo in sprejeti neke vrednote. Nekateri bodo pripravljeni sprejeti naš način življenja in kulturo, nekateri pa tudi ne. To je tudi vprašanje jezika, ker jezik je problem. Ne znajo jezika, mi pa njihovega ne znamo. Konec koncev se bomo tudi mi potrudili za boljšo podobo države, če sprejmemo te ljudi. Človeka je najlažje integrirati z delom, kje ga bo dobil, pa je vprašanje. Že za nas je problem. Gotovo se bodo delale razlike. Slovenija ni večkulturna država, malo se bomo morali izboljšati. Tudi to bo vplivalo, da so ti ljudje predvsem muslimanske veroizpovedi. Danes sem slišal, da so v nekem podjetju zahtevali pravico do molitve med delovnim časom, in menda jim bodo ugodili. Če bi katoličan molil, ne vem, kaj bi bilo.

PRILOGA C: INTERVJU 3

SLOVENSKA FILANTROPIJA: Franci Zlatar

Ljubljana, 7. oktober 2015

1. Dosedanje izkušnje z begunci – problemi in kaj je potekalo gladko?

Slovenska filantropija dela že zelo dolgo z begunci. Že od 90. let, ko je bilo v Sloveniji veliko beguncev, ki so prišli kot posledica balkanskih vojn. V petnajstih letih se je število nekoliko zmanjšalo, pa vendar so ljudje ves ta čas pri nas zaprošali za azil. Delamo predvsem na področju psihosocialne pomoči, pomagamo pri integraciji. Osebno delam od leta 2001. Največ težav je bilo z begunci, ki so prišli iz Bosne ali drugih držav bivše Jugoslavije, ker kar precej časa niso v Sloveniji dobili ustreznega statusa. Do leta 1997 so živeli brez urejenega statusa, šele potem jim je država dodelila status začasne zaščite. Njihova situacija ni bila povsem jasna. Težave so bile povezane z nizko ravnijo pravic, da bi se uspešno vključili v družbo. To so glavne težave in tudi sedaj, ko je Slovenija izoblikovala azilno politiko, a je raven pravic še vedno zelo nizka in pomanjkljiva. To je glavna težava populacije, s katero delamo. Druga težava pa je ta, da smo nevladna organizacija, ki se spopada z nerednim financiranjem, nenehnim kandidiranjem za projekte. Pozitivna stran, ki je povezana z našo organizacijo, pa so prostovoljci, vedno so ljudje, ki se angažirajo in pomagajo takrat, kadar to potrebujejo ranljive skupine, te stvari dobro tečejo. Organizirali smo učno pomoč s prostovoljci za begunske otroke, bila je zelo dobro sprejeta in je stekla brez težav. To je stvar, ki vedno deluje.

2. V letih od 1991 do 1995 je bilo v nekem trenutku v Sloveniji nastanjenih okoli 70.000 beguncev (Pagon in Mikuš Kos 1998: 5). Zakaj takrat ni bilo toliko trenj glede tega, kot jih je sedaj, ko samo prehajajo čez naše ozemlje?

Treba je razumeti, da so bili to begunci iz republik nekdanje skupne države. Nekateri so imeli tudi sorodnike v Sloveniji. Odziv glede sprejema je bil takrat zelo spontan, saj nam je bila balkanska vojna zelo blizu. Čutila se je povezanost, saj je bila Slovenija tudi udeležena v njej, čeprav kratek čas. To se mi zdi eden od tistih vzrokov, zakaj je bil odziv toliko bolj spontan, kot je danes. Trenutna situacija z begunci z Bližnjega vzhoda je za nas dokaj oddaljena. Hkrati pa se nas ne tiče toliko, vsaj zdi se tako. Zato se pojavljata bojazen in strah, ker ne podoživljamo njihove situacije. Če begunci pridejo brez nekih priprav in pretiranega

medijskega pompa, se ljudje spontano odzovejo na razmere, največkrat s pomočjo. Sedaj pa lahko vidimo eno in drugo, tako pozitiven odziv ljudi kot strah in napetost na drugi strani.

3. Sprejem beguncev in kvote

To je povezano s politično ravni. Vse se vrti okrog tega, koliko je država pripravljena integrirati in vključiti ljudi. Letno je v Sloveniji približno 400 prošelj za azil, od tega jih dobi od 20 do 50 status. In Slovenija je ves sistem integracije prilagodila temu. Ves sistem podpore beguncem je zelo centraliziran znotraj MNZ-ja. Tam imajo dva svetovalca za begunce in iz tega izhajajo. Kajti eno je humanitarni odziv, tukaj smo zmožni bistveno večjih števil, drugo pa je to, koliko ljudi zares lahko vključimo. In po sedanjem sistemu je to, kar država trenutno ponuja. Mi poudarjamo, da se realnost po svetu spreminja in Slovenija se bo morala slej ko prej prilagoditi temu. Dejstvo je, da so se vsi selitveni tokovi doslej izogibali Slovenije, in to je ustrezalo vsem na političnem vrhu. Begunska problematika nikakor ni bila tema za nabiranje političnih točk in tudi zato se na tem področju slabo odvijajo spremembe. Kar se pa tiče kvot, se mi zdi realno pričakovati, da tiste države, ki nimajo izdelane integracijske politike, namenijo denarna sredstva tistim, ki begunce sprejmejo. Nima smisla ljudi pošiljati nekam, kjer ne bodo imeli pravic in bo njihov status nedorečen.

4. Kako smo pripravljeni na množičen prihod beguncev?

MNZ, civilna zaščita in nevladne humanitarne organizacije smo se kar intenzivno začeli pripravljati, ko se je val bližal k nam. Nekako bolj se je dajal poudarek na južno oz. vzhodno stran države. Tam so se iskale kapacitete, saj se je vedelo, da bo ta stran najbolj obremenjena. Organizacija je bila oziroma je res namenjena začasni nastanitvi za množico ljudi. Drugi centri pa so namenjeni registraciji, to pomeni, da jih policija tja pripelje in registrira. Prve dni je bilo kar malo zmede, vendar so stvari kar dobro stekle. Pojavlja pa se vprašanje, kako bi bilo, če bi ti ljudje začeli množično prihajati. Treba bi bilo organizirati prevoze z vlaki, ker te kapacitete ne bi bile dovolj.

5. Kako poteka evidentiranje in čemu je namenjeno?

V praksi to pomeni, da policija migrante pripelje v nastanitvene centre, ki so namenjeni temu, in jih tam registrira. Zapiše njihove podatke in izda dovoljenje za zadrževanje. Gre za to, da če bi ti ljudje želeli pri nas zaprositi za azil, za mednarodno zaščito, bi šli tudi oni v redni postopek, v Ljubljano, v azilni dom, dokler bi bilo prostora, nato drugam. Potem bi bili prosilci za azil. Tako pa, ker ne želijo zaprositi za azil in hočejo v Nemčijo, dobijo policijsko zadrževanje. Ni status, ampak je samo zadrževanje, ki jim omogoča šestmesečno gibanje na

ozemlju Republike Slovenije. Tak sistem je bil vzpostavljen, saj so bile razmere pri nas še obvladljive, vendar glede na pritiske mislim, da bo razpadel. Kar se tiče klasifikacije in evidentiranja, gre za mešane tokove. Govori se o beguncih in ekonomskih migrantih. Na takšni podlagi se mi zdijo klasifikacije nedopustne in evidentiranje ima ravno ta namen, da se ločijo begunci od ekonomskih migrantov. Zavedati se je treba, da če prihajajo iz ekonomskih razlogov in se odpravijo na tako nevarno in tvegano pot, je k temu gotovo pripomogla neka situacija. Mnogi Afganistanci in Iračani se izdajajo za Sirce, da bi dobili status. Treba je vedeti, da se tudi tam že vrsto let dogajajo katastrofalne kršitve človekovih pravic. Nevarno je klasificirati, kdo je upravičen in kdo ni. To se dela pri azilnih postopkih in je prav tako na neki način nepravilno. Gre pa vsekakor za ljudi, ki so in bi morali biti upravičeni do zaščite.

6. Integracija beguncev in večkulturna Slovenija

Evropa je v vseh dokumentih povzela proces dvosmerne integracije. To pomeni, da k integraciji prispevata oba: priseljenec in družba. Proces asimilacije vsaj v teoriji ni aktualen. Slovenija ima za begunce razvit sistem. Ko nekdo dobi status, mu tri leta pripadajo določene pravice. Te so bolj ali manj izenačene s pravicami državljanov RS: lahko se prosto šolajo, imajo dostop do zdravstvenega zavarovanja, zaposlovanja itd. V praksi pa je seveda tako, da je v Sloveniji to vse pogosto težava. Povezano je tudi s tem, koliko na splošno ima država možnosti za zaposlitev. Pri nas vidimo, da jih nima. Tukaj se pojavi težava, čeprav je vzpostavljen institucionalni sistem integracije. Zelo je tudi odvisno od iznajdljivosti posameznika. So tudi primeri zelo dobre vključitve, vendar niso pogosti in večinoma so težave. Problem pri nas je tudi, da se begunec ali priseljenec enači s tem, da je nekdo manj uspešen. Ko se človek nauči jezika, se lahko tudi zelo hitro pozabi na njegov status in se ga da zelo dobro integrirati v družbo. Trenutni problem je tudi verska pripadnost, danes se poudarja napetost proti islamu, vendar če ljudje nimajo radikalnega stališča, tudi ne bi smelo biti težav. In ti ljudje niso moteči za okolico. Prav zaradi radikalizma ljudje bežijo od tam, ne pa zaradi namena, da bodo kaj naredili, a tega širša javnost ne razume. Gre tudi za nekakšno demokratizacijo arabskih držav. Beži srednji sloj, ki že razume demokracijo, a je tam ne more uveljavljati. Lahko nastane problem. Če bodo evropske države te ljudi rinile na rob, lahko nastanejo radikalne težnje. Dogaja se tudi, da delodajalci med priseljenci iščejo poceni delovno silo, ki je ranljiva in jo potem lažje izkoriščajo. Glede na samo populacijo vključevanja bodo težave pri ranljivih skupinah, starejših, invalidih, med njimi so tudi žrtve vojne, ki potrebujejo posebno pomoč. Tukaj bo gotovo najtežje, pri mladih, ki imajo že neko izobrazbo, bodo stvari verjetno stekle veliko lažje. Zelo se bojim, da bodo tisti, ki bodo iskali

priložnosti v Sloveniji in jih ne bodo dobili, šli naprej. To je slaba integracija za ljudi, ki kažejo voljo do tega. Vsekakor je to na škodo naše države. Slovenija ima večkulturne izkušnje iz Jugoslavije, ima vse nastavke in ji to ne bi smelo biti tuje. Slovenija je majhna država z veliko podeželskega prebivalstva, majhnimi mesti, praktično brez mest, in ta dejavnik otežuje nadaljnje razvijanje večkulturnosti. Sicer veljamo za odprt narod, z veliko popotniki in zanimajo nas drugi svetovi, vendar je sedaj težko govoriti o tem.

PRILOGA Č: INTERVJU 4

MINISTRSTVO ZA NOTRANJE ZADEVE: Katarina Štrukelj

Ljubljana, 26. oktober 2015

1. Dosedanje izkušnje z begunci – problemi in kaj je potekalo gladko?

Z begunci delam že od leta 1999, najprej sem bila pripravnica med begunsko krizo s Kosova, od takrat imam izkušnje z množičnim prihodom. Potem sem delala kot odločevalka o njihovih prošnjah, nato v dublinskem oddelku, v operativni službi. Sedaj sem vodja Sektorja za nastanitev, oskrbo in integracijo. Delam tako s prosilci za mednarodno zaščito kot s tistimi, ki status dobijo. Izkušnje pa so zelo različne. Če primerjam razmere v času kosovske krize in danes, je bistvena razlika. Takrat je šlo za ljudi, ki so bili drugačnega narodnostnega porekla, njihova ciljna država je bila Slovenija. Šlo je za to, da se čim uspešneje integrirajo, pozitivna stran je bila tudi ta, da so imeli tukaj že veliko sorodnikov. Ta kriza pa je nekaj čisto drugega, gre za drugo populacijo, ki hoče samo tranzitirati skozi Slovenijo. Nimamo niti priložnosti, da bi jih spoznali. Iz prvega vala imam izkušnje, ko sem jih obiskala v nastanitvenem centru v Logatcu, in lahko rečem, da gre za popolnoma drugačne ljudi, kot so bili takrat s Kosova. Izkušnje nam pridejo zelo prav, s tem vidimo razliko med ljudmi. Za Afganistance je značilno, da imajo zelo drugačen odnos do žensk, ženska jim ne pomeni nič. S kakršnim koli agresivnim pristopom do Afganistancev, Arabcev ne gre. Zelo moraš biti vljuden, prijazen, pokazati moraš, da ti je mar zanje, za njihovo kulturo. Potem šele te začnejo spoštovati.

2. V letih od 1991 do 1995 je bilo v nekem trenutku v Sloveniji nastanjenih okoli 70.000 beguncev (Pagon in Mikuš Kos 1998: 5). Zakaj takrat ni bilo toliko trenj glede tega, kot jih je sedaj, ko samo prehajajo čez naše ozemlje?

Problem je množica, množični pritisk. Tedaj jih je bilo 70.000 v vsej Sloveniji, zdaj pa jih je samo v zadnjih nekaj dnevih prišlo 64.000. Vedeti morate, da se begunec, ki ima ciljno državo, obnaša drugače. Mar mu je, da tukaj ostane. Želja teh ljudi pa je samo Nemčija. Zavedati se je treba, da bodo lahko kmalu države EU zaprle meje. Ko gledate te posnetke: ne vzamejo hrane, ne vzamejo vode, njihova želja je tako močna in tako blizu cilja so, da jih nič ne ustavi. Oni se zavedajo, da gre za učinek množice in da kot množica lahko veliko dosežejo. Da jih nihče ne bo ustavil.

3. Sprejem beguncev in kvote

Za kvote in število za porazdelitev je bil razdelitveni ključ BDP posamezne članice in integracijske zmožnosti Slovenije. Slovenija je že na začetku maja začela pripravljati kontingentni načrt za prihod prosilcev, naš sektor se je pripravljal za povečan prihod prosilcev za mednarodno zaščito. Glede na zmožnosti, ki jih imamo v Sloveniji, smo pripravili vse kapacitete. Če bi sedaj množično zaprošali za status, bi seveda tudi teh zmanjkalo. Nihče ni računal na tako veliko število migrantov. Bil je tudi dogovor s Hrvaško o vstopnih in izstopnih točkah, vendar so jih nekontrolirano začeli spuščati tudi tam, kjer ni bilo dogovorjeno. Tako da jaz osebno mislim, da ni šlo nič narobe. To, kar dela policija in kako se je izkazala, mislim, da je več kot dobro. Prav tako RK, civilna zaščita in Karitas. To, kar mediji govorijo, se mi ne zdi primerno, če pride tako veliko, nekontrolirano število ljudi, so vse zmogljivosti v Sloveniji polne in ne moremo proti temu absolutno nič. In tudi ne vem, zakaj bi ljudi vlekli in mučili do Postojne, če hočejo naprej. Tako jim vse še otežujemo. Je pa tudi zelo odvisno od tega, v kakšnem stanju so ti ljudje. Jaz sem se z njimi srečala, ko so bili spočiti, siti in naspani in so bili zelo veseli, nič nestrpni. Sedaj pa pešačijo iz Srbije in Hrvaške in normalno, da imajo vsega dovolj in da so tudi oni nestrpni.

4. Kako smo pripravljeni na množičen prihod beguncev?

Od 17. 9. 2015 do danes jih je za mednarodno zaščito zaprosilo 49. Oseba, ki pride k policistu, mora reči, da želi zaprositi za mednarodno zaščito. Prvo identifikacijo opravi policist, ki mora ugotoviti, po kateri poti je prišla, in istovetnost. Ob pomoči tolmača oseba napiše izjavo, da prosi za mednarodno zaščito in zakaj. Potem jo odpeljejo v sprejemne prostore azilnega doma, kjer jo nastanijo in čaka na zdravniški pregled. Dobi brošuro, v kateri so v jeziku, ki ga razume, opisane njene pravice, dolžnosti in kako poteka postopek mednarodne zaščite. Po zdravniškem pregledu jo predstavnik PIC-a nevladnih organizacij še enkrat ustno s prevajalcem seznani s tem, kaj lahko pričakuje pri nas. Predstavi ji pravice, dolžnosti in postopke. Potem osebo fotografirajo, daktiloskopirajo, vzamejo prošnjo. Če je v postopku sprejema prošnje mladoletnik brez spremstva, mu je dodeljen zakoniti zastopnik. Prošnjo vedno sprejme inšpektor s tolmačem in vedno je zraven pravnik PIC-a kot njihov pravni zastopnik. Po sprejemu prošnje osebo nastanijo na enega od oddelkov: za samske moške, ženske, pare, invalide ali mladoletnike brez spremstva. Potem čaka, dokler ni postopek pravnomočno končan. Če je prošnja pozitivno rešena, dobi status in ostane, če je odgovor negativen, osebo predajo policiji, ki vodi svoj postopek. Če ima oseba status

begunca, lahko v Sloveniji ostane za zmeraj, če ima status subsidiarne zaščite, pa samo določen čas, dve leti.

5. Kako poteka evidentiranje in čemu je namenjeno?

Kot sem omenila že pri prejšnjem vprašanju, celoten postopek vodijo policisti. Ti identificirajo ljudi, preverijo, ali imajo kakršne koli dokumente, ki bi dokazovali, da so prišli iz drugih varnih držav, kjer bi lahko zaprosili za azil, in če se najdejo na primer vozovnice za vlak iz Hrvaške, jih slovenska policija lahko vrne oz. jih mora vrniti tja, od koder so prišli. Po navadi ti ljudje nimajo s sabo ničesar oprijemljivega, zato če pri nas ne zaprosijo za azil, jih spustimo naprej. S seboj pa nimajo ničesar, ker vedo, kakšen je postopek. Pojavlja pa se velik problem popisa ob takšni množici ljudi. Samo evidentiranje je državam v pomoč, da lažje določijo status migranta, prebežnika in ali so njegovi razlogi upravičeni.

6. Integracija beguncev in večkulturna Slovenija

Ko oseba dobi status, takoj dobi svetovalca za integracijo, to so pri nas zaposleni ljudje in oni s to osebo naredijo osebni integracijski načrt. Z beguncem se pogovorijo, tukaj je že nameščen, ugotavlja se stopnja znanja slovenskega jezika, kako je prilagojen na družbo. Potem se vključi v 300-urni tečaj slovenskega jezika. Zelo je pomembno, da čim prej začne govoriti slovensko. Nato se ga usmeri, da začne pridobivati socialne transferje in dobi socialno pomoč. Pošlje se ga na zavod za zaposlovanje. Največja težava pa je z zaposlitvijo. Že Slovenci nimajo kaj delati, on pa ne govori slovenskega jezika, zato mu je še veliko težje. Mi vedno poudarjamo, da je integracija dvosmerni proces, in tudi on mora vložiti trud.

Kar se tiče večkulturnosti v Sloveniji, sem zelo negativno presenečena nad komentarji, ki se pojavljajo na spletnih portalih. Čisto sem bila šokirana ob prispevku novinarja, ki se je infiltriral v begunski zbirni center v Srbiji, in kakšni so bili komentarji na njegov prikaz stiske teh ljudi. Vsi kažejo odpadke in ne vem, kaj, ko pa pogledaš neko prireditev, na primer Planico ali Rock Otočec, je prav toliko smeti, a to jih ne moti. Mislim, da so se Slovenci kot prostovoljci zelo izkazali, na drugi strani pa je toliko negativnih komentarjev ... V Sloveniji je veliko strahu pred nepoznanim in ne vem, zakaj je tako, saj vedno daš lahko človeku priložnost, da ti pokaže svojo kulturo, iz katere se tudi sam lahko marsikaj naučiš. Zato Slovenija še zdaleč ni večkulturna.

PRILOGA D: INTERVJU 5

DRUŠTVO MOZAIK: Katja

Ljubljana, 11. november 2015

1. Dosedanje izkušnje z begunci – problemi in kaj je potekalo gladko?

Naše društvo že od leta 2001 izvaja socialnovarstvene in mladinske aktivnosti. Izvajamo aktivnosti tudi v azilnem domu, predvsem za otroke, in tako vstopamo v družine. Najranljivejše so ženske in zato njim namenimo več podpore, opore, druženja, zagovorništva, spremstva zunaj azilnega doma. Če te osebe pridobijo status begunca, jih potem tudi spremljamo v integracijsko hišo, jim pomagamo pri osnovnih življenjskih zadevah, pri namestitvi, pomagamo jim na primer poiskati pohošstvo, pokažemo okolico, jih spremljamo k zdravniku. Smo kot nekakšen tolmač med njimi in različnimi institucijami. Šli smo tudi kot prostovoljci pomagat na mejo v prvem valu. Hoteli smo videti, kako stvari potekajo, in ugotovili, da je ena sama zmešnjava. Hkrati sem tudi pozitivno presenečena, koliko je ljudi, ki hočejo pomagati. Sicer pa naše društvo bolj deluje na področju Romov v Ljubljani.

V samem stiku je največji problem jezik. Negativne izkušnje imamo z različnimi ustanovami, kamor spremljamo te ljudi, saj se osebje sploh noče ukvarjati z njimi, ne potrudijo se in ne namenijo jim toliko časa, da bi lahko došli, za kaj gre. Pošiljajo jih od vrat do vrat, če ne bi bila spremljevalka, ne bi verjela, da se to dejansko dogaja. Tudi sami omenjajo, da je to zanje največja težava in to, da nimajo mreže svojih ljudi, sorodnikov. Tukaj je težko. Po drugi strani pa mi v organizaciji brez problemov in zlahka navezujemo stike z njimi. Bistveno pa je vživljanje v življenja teh ljudi, da razumeš njihovo stisko, da se jim odpreš in zlasti da oni to razumejo.

2. V letih od 1991 do 1995 je bilo v nekem trenutku v Sloveniji nastanjenih okoli 70.000 beguncev (Pagon in Mikuš Kos 1998: 5). Zakaj takrat ni bilo toliko trenj glede tega, kot jih je sedaj, ko samo prehajajo čez naše ozemlje?

To je za nas tako zelo nesprejemljivo. Ne znam povedati, gre za neutemeljen strah, ki je posledica še nekih drugih stvari. Nesprejemljivo je, da se delajo takšne razlike med migranti, mislimo, da si vsak zasluži dostojno življenje. In strah je nepotreben, to postavljanje žic, mi smo proti mejam in brez mej.

3. Sprejem beguncev in kvote

Spet sistem in težko govorim o tem. Sposobni smo jih sprejeti več. Ne vem, zakaj se tako slepo držijo tega.

4. Kako smo pripravljeni na množičen prihod beguncev?

Zelo težko govorim o tem, ker ne delam na tem področju. Po mojem mnenju, če bi bila volja, bi se našlo kar nekaj namestitev za te ljudi.

5. Kako poteka evidentiranje in čemu je namenjeno?

Iz izkušenj, ki sem jih pridobila kot prostovoljka, vem, da jih policija najprej popiše, evidentira. Iščejo kar koli, kar bi kazalo, da so prišli iz Hrvaške, ker po zakonu jih morajo vrniti nazaj, če pri nas ne zaprosijo za mednarodno zaščito. Vendar je glede na to število vse smešno in absurdno, želijo si v Nemčijo in takšnih množic ljudi ni mogoče zaustaviti ali natančno identificirati. Zdi se mi, da gre samo za postopke, ki so nesmiselni in pri katerih se porablja denar, gnjavi ljudi in obremenjuje tiste, ki so tam zato, da pomagajo in vzdržujejo red.

6. Integracija beguncev in večkulturna Slovenija

Opazamo to, da imamo zelo slabe programe integracije. Ljudje so bolj ali manj prepuščeni sami sebi, ko dobijo status. Sicer to tudi ni spet tako slabo, saj se mora vsak znajti po svoje. Pride pa do zapletov pri jeziku in iskanju zaposlitve. Ne vedo, kam se morajo obrniti po pomoč, kje lahko dokončajo šolanje. Je sicer nekaj organizacij, ki jim pomagajo, vendar premalo. Mi izvajamo integracijo, jim pomagamo, vendar smo premajhni. Zdi se mi, da je vse na hrbtu nevladnih organizacij. Slovenija bi morala biti večkulturna ali si vsaj prizadevati za to, vendar se mi zdi, da je še vedno veliko nestrpnosti do oseb, ki prihajajo iz drugih držav. To bo še dolgotrajen proces, da se bo to izkoreninilo, če se sploh bo. Verjetno vse izhaja iz tega, da smo zelo majhna država in se bojimo, da nam bo nekdo nekaj vzel in nas spremenil. Tudi velik strah pred islamizacijo. Če greš na podeželje, že našim Romom postavljajo ograje, kaj šele tem, ki prihajajo iz povsem kulturno različnih držav in ne poznajo našega jezika.

PRILOGA E: INTERVJU 6

Vesna Žist, predstavnica območne enote RK Metlika

Metlika, 25. oktober 2015

1. Dosedanje izkušnje z begunci – problemi in kaj je potekalo gladko?

Ker sem na tem delovnem mestu relativno kratek čas, ne morem reči, da imam izkušnje z begunci, vendar pa lahko rečem, da je izkušnja kompleksna stvar na vseh ravneh, ko pride do takšne ogromne množice ljudi. Težko je računati na stare izkušnje, saj gre pri trenutni begunski krizi za ljudi iz povsem drugih kultur, drugačnih navad, predvsem jezika, če razmišljam o izkušnjah, ki so jih imeli moji starejši sodelavci z begunsko krizo na Balkanu. Treba se je sproti prilagajati na razmere in ohranяти trezno glavo. Ko se stvari organizirajo v neko sistemsko delo, je vse veliko lažje. Sprva je resnično vladal kaos, ko pa smo se začeli organizirati, je bilo za nas in za begunce vse veliko lažje. Najprej smo imeli regijske koordinatorje, potem pa se je izkazalo, da je treba zadevo voditi z vrha, saj je prihajalo do tega, da je ponekod ekip RK primanjkovalo, občasno pa je bilo prostovoljcev preveč. Skratka, potrebna je natančna logistika glede usmerjanja ekip, na terenu pa je potreben vodja, ki delo prostovoljcev nadzoruje. Na terenu smo delali po navodilih policije, vsaka stvar se je beguncem razdelila po predhodnem dogovoru s policisti. Prostovoljci, ki niso bili del organizacij in niso poznali pravil, so samoiniciativno delili stvari med tisočglavo množico, rezultat je bil pretep za dva sendviča, kjer so jo skupili tako policisti kot begunci. Zato morajo biti ljudje izkušeni in kos nalogam v takšnih izrednih razmerah.

2. V letih od 1991 do 1995 je bilo v nekem trenutku v Sloveniji nastanjenih okoli 70.000 beguncev (Pagon in Mikuš Kos 1998: 5). Zakaj takrat ni bilo toliko trenj glede tega, kot jih je sedaj, ko samo prehajajo čez naše ozemlje?

Sprva se je zdelo število 70.000 iz leta 1992 veliko, a zadnje dni smo dojeli, da bo tokratna begunska kriza to število presegla. Z balkanskimi begunci je bilo veliko lažje, saj ni bilo jezikovnih pregrad, religioznih, političnih predsodkov. Na neki način so bili to »naši« ljudje, iz naše skupne domovine. Zdaj pa je drugače, čutiti je distanco in dvome, strahove z vseh strani, razen med prostovoljci, ti se s temi zadevami ne obremenjujejo.

3. Sprejem beguncev in kvote

Kakor ste najbrž opazili iz medijev, dorečenega načrta za sprejem še vedno ni na vidiku. Dela se še vedno po protokolu, ki ga izvaja policija po navodilih državnega vrha. Tiste, ki prosijo za azil, dajo v postopke, tiste, pri katerih najdejo kak dokaz, da so prišli iz druge varne države, vračajo nazaj, druge pošiljajo naprej v severne države. Kako jih bomo sprejeli, če se jih več odloči za azil, se nam verjetno ne sanja kaj dosti. Ves sistem dela na tem, da čim prej zapustijo Slovenijo. Temu sem bila priča na terenu. Glede kvot lahko samo predpostavljam, da so preprosto nezaželeni. V nasprotju z »brati« z Balkana gre za tujce, pred katerimi se večina prebivalstva čuti ogrožena, ne želijo jim izkazovati gostoljubja, čutijo, da do begunstva nimajo pravice, češ, kam rinejo. Kako si drugače razložiti vse teorije zarote, ki krožijo med ljudmi o beguncih? Leta 1992 smo čutili nesrečo beguncev, ker smo se z njo poistovetili, to je bila tudi naša težava, naša bolečina. Zdaj pa le manjšina zmore empatijo, večina žal ne – ker ni del njene izkušnje. Poleg tega je imel vsak peti Slovenec med balkanskimi begunci sorodstvo ali prijatelje, znance, danes pa govorimo o popolnih tujcih. V ozadju je strah, strah pa je vedno vzrok za nasilje.

4. Kako smo pripravljeni na množičen prihod beguncev?

Sprva se je vse nekako odlašalo, češ da val ne bo zajel Slovenije. Vsaj tako je bilo videti s strani naše države. Številke se preprosto niso zdele realne kljub opozorilom različnih humanitarnih organizacij, da se moramo čim bolje pripraviti. Ko je prišlo do tega, je zavladala zmeda. Neorganiziranost prostovoljcev, pomoči, hrane. Za 2000 beguncev je bil le en prevajalec, ljudje so bili zmedeni, primanjkovalo je bolničarjev, vojakov, policistov, v nekem trenutku je bila katastrofa. Prihajalo je do prerivanja, nezadovoljstva, strahu. Vse to je bilo možno videti v zbirnih centrih po Sloveniji. Nato so se zadeve umirile, začelo se je delati sistematično, tudi pomoč iz drugih držav je prišla v obliki ljudi in stvari, ki smo jih potrebovali (šotori, odeje, plenice, suha hrana itd.). Ko se je vključila tudi država in ko se je začelo intenzivno sodelovanje s sosednjimi državami, so stvari nekako stekle. Tako da ko se ozrem nazaj, na sam začetek, mislim, da bi lahko bili bolje pripravljeni, saj smo videli razmere po drugih južnih vstopnih točkah.

5. Kako poteka evidentiranje in čemu je namenjeno?

Evidentiranje opravlja policija in naj bi bilo del dogovora med državami članicami za kasnejši lažji nadzor in vračanje tistih beguncev, za katere se izkaže, da so pravzaprav ekonomski

migranti. Slovenija se je v nasprotju s Hrvaško odločila ta dogovor spoštovati, vzame pa veliko časa in energije.

6. Integracija beguncev in večkulturna Slovenija

O integraciji težko govorim, saj vemo, da želijo begunci naprej, prošnji za azil pri nas ne vlagajo. Če pa bi do tega prišlo, je moje mnenje, da bi bilo najtežje z integracijo vere, povsem enak problem bi bil tudi jezik, za nas in zanje. Nova kultura, drugačna glasba, hrana, običaji, to zagotovo družbo zgolj obogati. Kljub vsemu, kar bi prineslo novega in boljšega, nismo zreli za to. Ravno zdajšnja begunska kriza to kaže. Ljudi, ki so pripravljeni pomagati, je še vedno neprimerno manj od tistih, ki zgolj opazujejo, obsojajo ali pa celo širijo sovraštvo in strah.

PRILOGA F: INTERVJU 7

Vladimira Potočar, upokojena direktorica Centra za socialno delo Črnomelj in vodja zbirnega centra za begunce med letoma 1991 in 2002

Črnomelj, 4. februar 2016

1. Dosedanje izkušnje z begunci – problemi in kaj je potekalo gladko?

Lahko govorim o beguncih iz leta 1991, o naših južnih sosedih, Bosancih, Hrvatih in Srbih, iz republik bivše skupne države. Pred tem se je že začela vojna v Sloveniji. Doživeli smo desetdnevno vojno, mož je bil policist in sem bila tako rekoč seznanjena z vsem, kar se je dogajalo v naši državi. V CSD-ju je takrat nadstropje višje še delovala narodna obramba in to je bila prva točka, ki bi jo napadli v Črnomlju. V dveh dneh se je štab sestal, bila sem članica, in takrat so me dodelili za vodjo centra za begunce v Črnomlju, to naj bi trajalo dan ali dva. Rekla sem si, to bom že zmogla, in sem pristala, ker sem bila naivna, ta »en dan« pa se je zavlekel vse do leta 2002.

Opravljala sem dve službi, na centru za socialno delo kot direktorica in v zbirnem centru za begunce v nekdanji vojašnici v Črnomlju. Največ jih je bilo 1337. Prišli so naenkrat z avtobusi, sedeli so drug na drugem, z vrečko ali brez vsega, običajno so imeli kaj pri sebi. Večinoma so bile to ženske in otroci, kasneje so začeli prihajati tudi moški. Ti ljudje so bili tako ubogi, podhranjeni, prestrašeni, izgubljeni. V prostorih nekdanje vojašnice smo jih nastanili na blazine, med katerimi je bilo 10 cm prostora. Grozno. Kjer je bil prostor, smo jih nastanili. Bil je protokol, po katerem je policija angažirala strokovne delavce s centra za socialno delo, da so popisovali ljudi. Navesti so morali osebne podatke, vendar osebnih dokumentov nismo zahtevali, ljudje so navajali točne podatke, zato nismo imeli težav. Vsak je dobil kartonček, s katerim se je prosto gibal po mestu in je bil kot neke vrste prepustnica. Problemov je bilo zelo veliko, ljudje so prihajali iz odročnih krajev, nekateri so se takrat sploh prvič peljali z avtom, potem lahko razumete, kako tuje je bilo vse to zanje. Tudi mi, katoličani, nismo poznali njihovih navad, ker so bili pretežno muslimani, in tudi za nas je bilo vse novo. Na primer do praznikov so bili zelo spoštljivi, kar nam je bilo na neki način čudno, takrat niso jedli, niso se družili, skratka striktno so se držali tega, v kar so verjeli. Težava je bila s hrano, ljudje so darovali, kar so lahko, vendar so se izdelkov iz svinjine begunci branili.

Problem se je pojavil tudi pri vključevanju v vrtec in šolo zaradi jezika in stvari, ki so jim bile povsem tuje. Zato smo našli med njimi učitelje, ti so ustanovili neke vrste šolo in vrtec, da so se otroci lahko vsaj na začetku izobraževali tako, dokler država ni poiskala konkretne rešitve za izobraževanje beguncev. Pojavljale so se tudi nalezljive bolezni, predvsem hepatitis je bilo veliko, medtem ko se pri nas o njem sploh ni govorilo. V vsej zmedi lahko rečem, da smo ravnali povsem instinktivno, vedeli smo, da jim moramo pomagati, in to nas je gnalo naprej. Sprva samo, da smo jih namestili, nahranili in da so bili na varnem, potem smo iskali nadaljnje rešitve. V sami organizaciji je vse potekalo gladko, kot mora biti v kriznih razmerah, vsi smo delali vse in tudi begunci so nam pustili, da smo jim pomagali, tako da so nas resnično ubogali in bili strpni tudi glede našega dela.

2. V letih od 1991 do 1995 je bilo v nekem trenutku v Sloveniji nastanjenih okoli 70.000 beguncev (Pagon in Mikuš Kos 1998: 5). Zakaj takrat ni bilo toliko trenj glede tega, kot jih je sedaj, ko samo prehajajo čez naše ozemlje'

Takrat je bilo drugače, imeli smo desetdnevno vojno, bili smo prestrašeni in tega ni hotel nihče vnovič doživeti. Rekli smo, da raje damo, kot da doživimo še enkrat ta strah. Bosi in goli so prišli, pogled nanje je bil tako žalosten, da smo ob prvem stiku doživeli samo šok in nekakšen krč, zaradi katerega smo se tudi sami na hitro izgubili in sprva nismo vedeli, kako in kaj. Pomoč je prihajala z vsega sveta, pa vendar se spomnim situacije, ko je bilo samo nekaj kavbojk v paketih in so se mladi fantje skorajda stepli. Vsi bi jih imeli, a ni jih bilo. Takrat sem klicala v župnišče in sodnico, ali se da po Črnomlju nabrati kaj kavbojk. Naslednji dan popoldne so v center pripeljali šest velikih paketov kavbojk. To izpostavljam, ker so takrat prebivalci našega malega mesta za te ljudi naredili absolutno vse, takrat se ni nihče bal ali bil proti njim, vladala je velika solidarnost, saj smo vedeli, da nas to lahko hitro doleti, zato so ljudje tako radi pomagali.

Ti ljudje zdaj so nam daleč, o Bližnjem vzhodu ne vemo veliko, razen s kakšnih potovanj, pa še to je vse bolj kot ne komercialno. Kar vemo, je iz poročil, ta pa so prirejena političnim strujam, zato so informacije zelo različne in ljudje zmedeni. Tukaj se že razlikujejo položaji moških in žensk, že v Bosni je drugače. Premalo vemo o tem in tega se bojimo, raje pomagamo sosеду, ki je v stiski, kot nekomu, ki ga ne poznamo, in to naredijo mediji. Naredijo slabo etiketo in stvari prikažejo tako, kot jih hočejo. Ljudje pa, ki ne vedo, se bojijo vsega tujega. Spomnim se, da smo v zbirnem centru v Črnomlju morali zamenjati vse sanitarije in jih prilagoditi njihovim navadam. Takrat sem se tudi sama znašla v dilemi, ali je

prav, da se mi njim prilagajamo, ali se bi vsaj tukaj oni nam. Hitro lahko zaideš v miselno igro, čeprav si mogoče bolj podučen kot drugi ljudje.

Še vedno mislim, da so nam bili ti ljudje bližje, reševali smo življenja, tukaj pa je še vse skupaj povezano s terorizmom. Njihova želja je bila, da bi se vrnil nazaj, zdaj se ljudje bojijo, da bi tukaj ostali ... Iz naših krajev se je videlo, kako so bombardirali Hrvaško, vse nam je bilo zelo blizu, mislim, da je to razlog. Tukaj so imeli svojce in to je zelo razbremenilo centre.

3. Sprejem beguncev in kvote

Težko govorim o kvotah, ker je to politična igrlica. Kvote se mi zdijo politične, nanje nimamo vpliva. Problem je tudi v tem, da si ti ljudje ne želijo ostati tukaj. V Beli krajini so bili že zastavljeni sprejemni centri, vendar je vse padlo v vodo, ker so ljudje ubrali povsem drugo pot, hočejo na sever in Slovenija ni zanimiva zanje. Tudi to da ljudem misliti, zakaj ne ostanejo na primer tudi v Sloveniji, zakaj ni dobra zanje, zakaj hočejo vsi na sever, logično je, da bo človek, ki išče zatočišče, sprejel kar koli, samo da bo na varnem, ne bo imel še dodatnih zahtev.

4. Kako smo pripravljeni na množičen prihod beguncev?

Politično lahko rečem, da smo pripravljeni. V Beli krajini so bili na Preloki, Lokvah in v Črnomlju predvideni zbirni centri in kapacitete, kjer bi begunci lahko bivali, če bi jih prišlo še več. Je pa problematika veliko zahtevnejša kot leta 1991, ker imajo ti ljudje že od samega začetka neka pričakovanja glede Evrope, ne gre samo za reševanje življenj, temveč za nadaljnje bivanje in ustvarjanje novega življenja v Evropi, večina se jih ne namerava vrniti in to ljudi skrbi. Begunci iz leta 1991 pa so si želeli samo rešiti kožo, niso že načrtovali prihodnosti v Sloveniji. To je velika razlika. Tudi če primerjamo begunce glede na spol, so z Balkana bežale predvsem ženske, kasneje tudi moški, vendar pa v bistveno manjšem številu. Med prvimi 500 begunci je bil samo en moški. Tukaj je ravno obratno. In največji problem je po mojem mnenju jezikovna in kulturna pregrada.

5. Kako poteka evidentiranje in čemu je namenjeno?

Kot sem že omenila, težav pri popisu beguncev leta 1991 nismo imeli. Evidentirati smo jih morali zaradi kasnejše obdelave podatkov in zakonodaje, ki se je sčasoma prilagajala razmeram. Zapisovali smo le osebne podatke, ime, priimek, datum rojstva. Dokumentov nismo nikoli preverjali, ne mi ne policija. Ljudje niso lagali pri navedbi podatkov in tudi

narodnosti nikoli niso skrivali. Vsi podatki so nam bili kasneje v pomoč, koliko družinskih članov je bilo itd. Ljudje so se gibal prosto po mestu in tudi želje, da bi se oddaljevali od nastanitve, niso imeli. Ni bilo ilegalnih prestopov, bile so skupine, ki so prišle k nam z avtobusi, da bi si rešile življenje. Nikoli nismo razmišljali o varnosti naših državljanov ali kakršnih koli ukrepih. Danes je vse težje, že zaradi tega, ker se Evropa strahovito zapira in ne spušča v svojo notranjost. Schengen je le sistem, ki varuje notranjost, in zato je zdaj vse tako pomembno pri evidentiranju. Ta sistem je kot srednjeveški zid, zato so ukrepi tako drastični in velikokrat nehumani. Nadzor je poostren tudi zaradi vse večjega razmaha terorizma, za katerega nikakor niso krivi ti ljudje, pa vendar se jih obravnava tako.

6. Integracija beguncev in večkulturna Slovenija

Integracija je možna, če poznaš jezik. Kaj oni govorijo, ne vem, o njih ne vem veliko, bo pa vsekakor velik problem glede na trenutno situacijo, ki se dogaja po Evropi. Slovenci smo zelo zaprt narod, na zunaj smo mogoče videti odprti (do turistov), sicer pa se zapiramo in bojimo vsega novega, kar bi nam prineslo spremembe. To je posledica naše majhnosti in še zdaleč ne moremo govoriti, da smo večkulturni. Ko se bodo začele spremembe na višjih ravneh v smislu Evrope same, se bo mogoče tudi pri nas kaj bolj spremenilo, drugače se mi pa napovedi ne zdijo spodbudne glede pretiranega mešanja kultur na slovenskih tleh.

PRILOGA G: Izpis podčrtanih delov izjav in besed in dodajanje ustreznih kod

1. Izkušnje, kaj je bil problem in kaj ne.

I1:

- 2001, prvi veliki prihod iz juga, Pakistan, Kitajska (MASOVNI PRIHOD BEGUNCEV)
- prvič, da je prišlo veliko ljudi (MASOVNI PRIHOD BEGUNCEV)
- center za tujce v Šiški je bil blazno prenapolnjen (POMANJKANJE KAPACITET NAMESTITVE)
- pojavile civilne iniciative proti beguncem (NESPREJEMANJE BEGUNCEV)
- zapret center, zapiranje ljudi, odvzem prostosti, podobne stvari kot danes (NESPREJEMANJE BEGUNCEV)
- oblasti niso mogle opraviti toliko postopkov (MASOVNI PRIHOD BEGUNCEV)
- nekaj izkušenj že in se peljejo naprej (+ UPORABA IZKUŠENJ)
- za prvo skupino beguncev je bilo predvsem lahko, za njih in nas, ker je bil jezik podoben, lahko se jim je razložilo marsikaj, niso bili potrebni prevajalci (+POMEN RAZUMEVANJA JEZIKA)
- težko pa je bilo zaradi št.70.000, ljudi razporedit po kapacitetah (MASOVNI PRIHOD BEGUNCEV)
- velikokrat ti ljudje bivali v slabih pogojih (SLABA AZILNA POLITIKA)
- stari dotrajani prostori, ljudje iz Bosne; težava v tem, da so bili dolgo časa držani v nekem občutku začasnosti (SLABA AZILNA POLITIKA)
- kljub temu, da se je vedelo, da se ne bodo vrnil niso imeli pravice do dela (SLABA AZILNA POLITIKA)
- dejansko postane ne zmožna skrbet zase (SLABA AZILNA POLITIKA)
- ker tisti status za katerega je skrbela Slovenija je bil izjemno dolgotrajen in negotov (SLABA AZILNA POLITIKA)
- in ni omogočal nobene integracije, kar je bilo zelo velika sramota takrat in zelo, zelo neuspešna politika (SLABA AZILNA POLITIKA)
- zato je treba biti zelo previden, ko govorimo o tem, da imamo že kot država izkušnje z begunsko politiko, za val beguncev, ki prihaja k nam (+UPORABA IZKUŠENJ)
- obdobje 2000 popolnoma drugače, veliko težje, skupina zelo heterogena, govorila druge jezike niso vsi znali angleško, potrebni so bili tolmači (PROBLEM JEZIKA)
- prenatrpanost, nezmožnost oblasti soočenja, da je treba s temi ljudmi nekaj naredit ne pa upat, da bodo kar izginili (SLABA AZILNA POLITIKA)
- tam so se pojavljale težave na celi črti, podobno kot danes v Srbiji in zlasti na Madžarskem (NESPREJEMANJE BEGUNCEV)
- zelo ksenofobično ozračje (NESPREJEMANJE BEGUNCEV)

• Masovni prihod beguncev, pomanjkanje kapacitet namestitve (preobremenjenost kapacitet in kadra)

- **Pozitivna uporaba izkušen (uporabno znanje za nadaljnje delo z begunci)**
- **Pozitiven pomen razumevanja jezika, problem jezika (poznavanje jezika = vključitev v družbo)**
- **Slaba azilna politika, nesprejemanje beguncev (zapiranje države pred tujci)**

I2:

- naše izkušnje z begunci segajo v leto 2005 (DOLGOLETNE IZKUŠNJE Z BEGUNCİ)
- pomagamo jim pri integraciji in psihosocialni pomoči (+UPORABA IZKUŠENJ)
- izkušnje imamo v smislu srečevanja z begunci, pogovorov (+ UPORABA IZKUŠENJ)
- predvsem problemi so z jezikom, sploh če ne govorijo angleško (PROBLEM JEZIKA)
- **Dolgoletne izkušnje, pozitivna uporaba izkušenj (uporabno znanje za nadaljnje delo z begunci)**
- **Problem jezika (poznavanje jezika = vključitev v družbo)**

I3:

- delam že zelo dolgo na področju beguncev, že od 90 let naprej, takrat ko je bilo v Sloveniji veliko beguncev (DOLGOLETNE IZKUŠNJE Z BEGUNCİ)
- delamo predvsem na področju psihosocialne pomoči, pri integraciji (+ UPORABA IZKUŠENJ)
- največ težav je bilo z begunci, ki so prišli iz Bosne ali drugih držav bivše Jugoslavije, ker kar precej časa niso v Sloveniji dobili nekega ustreznega statusa (SLABA AZILNA POLITIKA)
- do leta 1997 so živeli brez nekega urejenega statusa, šele potem jim je država dodelila status začasne zaščite (SLABA AZILNA POLITIKA)
- njihova situacija ni bila povsem jasna (SLABA AZILNA POLITIKA)
- težave so bile povezane z nizkim nivojem pravic, da bi se uspešno vključili v družbo (SLABA AZILNA POLITIKA)
- tudi sedaj, ko je Slovenija izoblikovala neko azilno politiko, je ta nivo pravic še vedno zelo nizek in pomanjkljiv (SLABA AZILNA POLITIKA)
- da smo nevladna organizacija, ki se srečuje z nerednim financiranjem, nenehno kandidiranje za projekte (FINANČNE TEŽAVE)
- pozitivna stran, ki pa je povezana z našo organizacijo pa so prostovoljci, vedno so ljudje, ki se angažirajo in pomagajo takrat, ko to potrebujejo ranljive skupine, te stvari dobro stečejo (PRIPRAVLJENOST LJUDI ZA POMOČ B.)
- organizirali smo učno pomoč s prostovoljci za begunske otroke, katera je bila zelo dobro sprejeta in je stekla brez problemov (PRIPRAVLJENOST LJUDI ZA POMOČ B.)
- **Dolgoletne izkušnje z begunci, pozitivna uporaba izkušenj (uporabno znanje za nadaljnje delo z begunci)**
- **Slaba azilna politika (zapiranje države pred tujci)**
- **Finančne težave (nevladne organizacije odvisne od tuje pomoči)**
- **Pripravljenost ljudi za pomoč beguncem (pozitiven odziv ljudi do beguncev)**

I4:

- jaz osebno že od leta 1999 delam z begunci (DOLGOLETNE IZKUŠNJE Z BEGUNCİ)
- najprej sem bila pripravnica v času begunske krize iz Kosova (+ UPORABA IZKUŠENJ)
- potem sem delala kot odločevalka o njihovih prošnjah, potem v Dublinskem oddelku, v operativni službi. Sedaj sem vodja sektorja za nastanitev, oskrbo in integracijo (+ UPORABA IZKUŠENJ)
- delam tako s prosilci za mednarodno zaščito, kot tistimi, ki status dobijo (+ UPORABA IZKUŠENJ)
- so zelo, zelo različne (+/- IZKUŠNJE)
- takrat je šlo za ljudi, ki so bili drugačnega nacionalnega porekla, njihova ciljna država je bila Slovenija (BEGUNCİ BALKAN)
- šlo je za to, da se čim bolj uspešno integrirajo, pozitivna stran je bila tudi ta, da so imeli tukaj že veliko sorodnikov (RAZVITE DIASPORE)
- nimamo niti neke priložnosti, da bi jih spoznali (BEGUNCİ IZ BL. VZHODA)
- da gre za popolnoma drugačne ljudi, kot so bili takrat iz Kosova (NEGATIVEN ODZIV ZARADI LJUDI IZ DRUGIH KULTOR)
- Izkušnje nam pridejo zelo prav, s tem vidimo razliko med ljudmi (+ UPORABA IZKUŠENJ)
- za Afganistance je značilno, da imajo zelo drugačen odnos do žensk, ženska jim ne pomeni nič (LJUDJE IZ DRUGIH KULTUR)
- **Dolgoletne izkušnje z begunci, pozitivna uporaba izkušenj, pozitivne/negativne izkušnje (uporabno znanje za nadaljnje delo z begunci)**
- **Begunci Balkan, begunci iz Bližnjega vzhoda, negativen odziv zaradi ljudi iz drugih kultur, razvite diaspore (razlikovanje beguncev glede na kulturno, geografsko poreklo)**

I5:

- leta 2001 izvaja socialno varstvene in mladinske aktivnosti, izvajamo aktivnosti tudi v azilnem domu (DOLGOLETNE IZKUŠNJE Z BEGUNCİ)
- za otroke izvajamo različne aktivnosti, potem pa preko otrok vstopamo v družine (+ UPORABA IZKUŠENJ)
- kot najranljivejše so ženske in zato njim namenimo več podpore, opore, druženja, zagovorništva, spremstva izven azilnega doma + (UPORABA IZKUŠENJ)

- smo kot nek njihov tolmač med njimi in različnimi institucijami (PRIPRAVLJENOS LJUDI ZA POMOČ B.)
- šli kot prostovoljci pomagat na mejo v tem prvem valu (+ UPORABA IZKUŠENJ)
- ugotovili, da je ena sama zmešnjava (NEPRIPRAVLJENOST NA BEGUNCE)
- v samem stiku in izkušnjami je največji problem jezik (PROBLEM JEZIKA)
- tudi pozitivno presenečena kolk je enih ljudi, ki hočejo pomagat (PRIPRAVLJENOS LJUDI ZA POMOČ B.)
- negativne izkušnje imamo z različnimi ustanovami v katere spremljamo te ljudi in osebe se sploh noče ukvarjat z njimi, ne potrudijo se in ne namenijo jim toliko časa, da bi lahko došli zakaj se gre (NESPREJEMANJE BEGUNCEV)
- pošiljanje od vrat do vrat (NESPREJEMANJE BEGUNCEV)
- da nimajo neke mreže svojih ljudi, sorodnikov (POMANJKANJE DIASPOR)
- življenje v življenja teh ljudi, da razumeš njihovo stisko, da se jim odpreš in predvsem, da oni to razumejo (PRIPRAVLJENOST LJUDI ZA POMOČ B.)
- **Dolgoletne izkušnje z begunci, pozitivna uporaba izkušenj (uporabno znanje za nadaljnje delo z begunci)**
- **Pripravljenost ljudi za pomoč beguncem (pozitiven odziv ljudi do beguncev)**
- **Nepripravljenost na begunce, nesprejemanje beguncev, pomanjkanje diaspor (zapiranje države pred tujci)**
- **Problem jezika (poznavanje jezika = vključitev v družbo)**

I6:

- kratek čas, ne morem reči, da imam izkušnje z begunci (POMANJKANJE IZKUŠENJ)
- za ljudi iz povsem drugih kultur, navad, predvsem jezika (PROBLEM JEZIKA)
- sprva je resnično vladal kaos, ko pa smo se začeli organizirati je bilo za nas in za begunce vse veliko lažje (NEPRIPRAVLJENOST NA BEGUNCE)
- je prihajalo do tega, da je ponekod ekip RK primanjkovalo, občasno pa je bilo prostovoljcev preveč (NEPRIPRAVLJENOST NA BEGUNCE)
- so samoiniciativno delili stvari med tisočglavo množico, rezultat je bil pretep za dva sendviča, kjer so jo skupili tako policisti, kot begunci (NEPRIPRAVLJENOST NA BEGUNCE)
- **Pomanjkanje izkušenj (kader, ki ni kompetenten razmeram)**
- **Problem jezika (poznavanje jezika = vključitev v družbo)**
- **Nepripravljenost na begunce (zapiranje države pred tujci)**

I7:

- lahko govorim o beguncih iz leta 1991 (DOLGOLETNE IZKUŠNJE Z BEGUNCI)
- mož je bil policaj in imam še večje izkušnje, ker sem bila tako rekoč seznanjena z vsem kar se je dogajalo v notranjosti naše države (+ UPORABA IZKUŠENJ)
- opravljala sem dve službe, na centru za socialno delo kot direktorica in v zbirnem centru nekdanje vojašnice v Črnomlju (+ UPORABA IZKUŠENJ)
- v enem trenutku jih je bilo 1337 (NEPRIPRAVLJENOST NA BEGUNCE)
- ti ljudje so bili tako ubogi, podhranjeni, prestrašeni, izgubljeni (LJUDJE V SLABEM ZDRAVSTVENEM STANJU ZARADI BEGA)
- v prostorih bivše vojašnice so jih nastanili na blazine med katerimi je bilo 10 cm prostora (NEPRIPRAVLJENOST NA BEGUNCE)
- ljudje so navajali točne podatke, zato problemov nismo imeli (BEGUNCI BALKAN)
- prihajali iz oddaljenih krajev, nekateri so se takrat sploh prvič peljali z avtom, potem lahko razumete kako vse tuje je bilo to za njih (LJUDJE IZ DRUGIH KULTUR)
- nismo poznali njihovih navad, ker so bili pretežno muslimani, je bilo tudi za nas vse novo (LJUDJE IZ DRUGIH KULTUR)
- ker so jedli povsem drugo hrano (LJUDJE IZ DRUGIH KULTUR)
- vendar izdelkov iz svinjine so se branili (LJUDJE IZ DRUGIH KULTUR)
- pri vključevanju v vrtec in šolo zaradi jezika in stvari, ki so jim bile povsem tuje (PROBLEM JEZIKA)

- smo našli med njimi učitelje, ki so ustanovili neke vrste šolo in vrtec (PRIPRAVLJENOST LJUDI ZA POMOČ B.)

- nalezljive bolezni, predvsem hepatitisa je bilo (LJUDJE V SLABEM STANJU ZARADI BEGA)

- moramo pomagati in to nas je gnalo naprej (PRIPRAVLJENOST ZA POMOČ BEGUNCEM)

- vsi smo delali vse in tudi ljudje so nam pustili, da smo jim pomagali, tako, da so nas resnično ubogali in bili strpni tudi glede našega dela (PRIPRAVLJENOST ZA POMOČ BEGUNCEM)

- **Dolgoletne izkušnje z begunci, pozitivna uporaba izkušenj (uporabno znanje za nadaljnje delo z begunci)**

- **Nepripravljenost na begunce (zapiranje države pred tujci)**

- **Ljudje v slabem zdravstvenem stanju zaradi bega (slabo psihofizično stanje ljudi)**

- **Begunci Balkan, ljudje iz drugih kultur (razlikovanje beguncev glede na kulturno, geografsko poreklo)**

- **Problem jezika (poznavanje jezika = vključitev v družbo)**

- **Pripravljenost ljudi za pomoč beguncem (pozitiven odziv ljudi do beguncev)**

2. Zakaj je veliko več trenj kot leta 1991?

I1:

- povezanost med regijami veliko večja, kot je na primer zavedanje kje je Sirija (ODDALJENOST DOGAJANJA OD NAS)

- poročila o Siriji, Iraku, Afganistanu zelo redko dosežejo naše medije (ODDALJENOST DOGAJANJA OD NAS)

- Zelo geografsko in oddaljeno in ni prisotno v naši zavest kako ta vojna izgleda (ODDALJENOST DOGAJANJA OD NAS)

- drugo razliko pa ljudje čutijo in to je druga kultura (NEGATIVEN ODZIV NA LJUDI IZ DRUGIH KULTUR)

- ljudje zelo poudarjajo to razliko v veri in kulturi (NEGATIVEN ODZIV ZARADI LJUDI IZ DRUGIH KULTUR)

- mislim, da je ključnega pomena to, da je politika zavzela takšna stališča (NESPREJEMANJE BEGUNCEV)

- uporablja samo diskus varnosti in to se odraža v javnosti, kot da te begunci pomenijo nevarnost in potem se ljudje tako obnašajo (NESPREJEMANJE BEGUNCEV)

- da je množični prihod beguncev res varnostno vprašanje za vsako državo (NESPREJEMANJE BEGUNCEV)

- ker javnost potem to skupino participira kot nevarno, tudi otroke, ženske, stare, mlade...v tem je največji problem (NESPREJEMANJE BEGUNCEV)

- da je več kot polovica Slovencev za to, da se begunce sprejme in jim pomaga (PRIPRAVLJENOST LJUDI ZA POMOČ B.)

- doba razcveta človekovih pravic se je končala in da smo sedaj v nazadovanju (NESPREJEMANJE BEGUNCEV)

- **Oddaljenost dogajanja od nas, negativen odziv zaradi ljudi iz drugih kultur (razlika v solidarnosti glede na poreklo beguncev)**

- **Nesprejemanje beguncev (zapiranje države pred tujci)**

- **Pripravljenost ljudi za pomoč beguncem (pozitiven odziv ljudi do beguncev)**

I2:

- to so bile sosednje države pa Balkan (BLIŽINA DOGAJANJA)

- pa so določeni ljudje tukaj imeli svoje sorodnike, kateri so jih sprejemali na svoje domove (RAZVITE DIASPORE)

- obstaja tudi strah pred neznanim, drugačna kultura, drugačen jezik (NEGATIVEN ODZIV ZARADI LJUDI IZ DRUGIH KULTUR)

- **Bližina dogajanja, razvite diaspore, negativen odziv zaradi ljudi iz drugih kultur (razlika v solidarnosti glede na poreklo beguncev)**

I3:

- potrebno je razumeti, da so bili to begunci iz republik nekdanje skupne države (BLIŽINA DOGAJANJA)

- nekateri so imeli tudi sorodnike v Sloveniji (RAZVITE DIASPORE)
- odziv takrat je bil zelo spontan glede sprejema, saj nam je bila Balkanska vojna zelo blizu (BLIŽINA DOGAJANJA)
- čutila se je povezanost, saj je bila Slovenija tudi udeležena v njej (RAZVITE DIASPORE)
- trenutna situacija z begunci iz bližnjega vzhoda je za nas dokaj oddaljena, hkrati pa se nas ne tiče toliko (ODDALJENOST DOGAJANJA OD NAS)
- če begunci pridejo brez nekih priprav in nekega pretiranega medijskega pompa se ljudje spontano odzovejo na situacijo, največkrat s pomočjo (PRIPRAVLJENOST LJUDI NA POMOČ BEGUNCEM)
- **Bližina dogajanja, razvite diaspore, oddaljenost dogajanja od nas (razlika v solidarnosti glede na poreklo beguncev)**
- **Pripravljenost ljudi na pomoč beguncem (pozitiven odziv ljudi do beguncev)**

I4:

- problem je masa, masovni pritisk. Števila 70.000 v celi Sloveniji (MASOVNI PRIHOD BEGUNCEV)
- vi morate vedet nekaj, begunec, ki ima ciljno državo se drugače obnaša (RAZLIKE V CILJNIH DRŽAVAH BEGUNCEV)
- **Masovni prihod beguncev (preobremenjenost kapacitet in kadra)**
- **Razlike v ciljnih državah beguncev (problem nesprejemanja varne tretje države, oziroma prve države azila)**

I5:

- ne znam povedat, gre za neutemeljen strah, ki je posledica nekih še drugih stvari (NESPREJEMANJE BEGUNCEV)
- **Nesprejemanje beguncev (zapiranje države pred tujci)**

I6:

- z balkanskimi begunci je bilo veliko lažje, saj ni bilo jezikovnih barier, religioznih, političnih predsodkov (BLIŽINA DOGAJANJA)
- na nek način so bili to »naši« ljudje, iz naše skupne domovine (BLIŽINA DOGAJANJA)
- zdaj pa je drugače, čutiti je distanco in dvome, strahove iz vseh strani, razen med prostovoljci, ti se s temi zadevami ne obremenjujejo (NESPREJEMANJE BEGUNCEV)
- **Bližina dogajanja (razlika v solidarnosti glede na poreklo beguncev)**
- **Nesprejemanje beguncev (zapiranje države pred tujci)**

I7:

- z mano načelu smo rekli, raje damo kot da doživimo še enkrat ta strah (BLIŽINA DOGAJANJA)
- ker so takrat prebivalci tega našega malega mesta za te ljudi naredili absolutno vse, takrat se ni nobeden bal ali bil proti njim, vladala je velika solidarnost saj smo vedeli, da nas to lahko hitro doleti, zato so ljudje tako radi pomagali (BLIŽINA DOGAJANJA)
- te ljudje so nam daleč, o bližnjem vzhodu ne vemo veliko (ODDALJENOST DOGAJANJA OD NAS)
- tukaj se že razlikujejo položaji moški, ženske (NEGATIVEN ODZIV ZARADI LJUDI IZ DRUGIH KULTUR)
- premalo vemo o tem in tega se bojimo, kaj naj naši ljudje o tem vejo in to je prisotno, da raje pomagaš sosedu, ki je v stiski kot nekomu, ki ne vemo kdo je in kaj (BLIŽINA DOGAJANJA)
- dilemi ali je to prav, da se mi njim prilagajamo ali se bi vsaj tukaj oni nam (NEGATIVEN ODZIV ZARADI LJUDI IZ DRUGIH KULTUR)
- še vedno mislim, da so bili ti ljudje nam bolj blizu, reševali smo življenja, tukaj pa je še vse skupaj povezano s terorizmom (POVEZOVANJE BEGUNCEV S TERORIZMOM)
- sedaj se ljudje bojijo, da bi tukaj ostal (NESPREJEMANJE BEGUNCEV)
- tukaj so imeli svojce in to je veliko razbremenilo centre (RAZVITE DIASPORE)

- **Bližina dogajanja, oddaljenost dogajanja od nas, negativen odziv zaradi ljudi iz drugih kultur (razlika v solidarnosti glede na poreklo beguncev)**
- **Povezovanje beguncev s terorizmom, nesprejemanje beguncev (zapiranje države pred tujci)**

3. Sprejem beguncev in kvote

I1:

- tudi Evropa se uči in spotoma vidi koliko je teh ljudi (VSAKODNEVNO NARAŠČANJE ŠTEVILA BEGUNCEV NA VSTOPNIH TOČKAH)
- to so ljudje, ki so v državah ki so zelo obremenjene in jih same ne morejo sprocesirati (SLABA AZILNA POLITIKA)
- te ljudi bi treba prerazporediti in jih potem obravnavati (RAZBREMENITEV PREOBREMENJENIH DRŽAV)
- kvote so se spreminjale, ker vsak mesec je bilo več ljudi, ki so zaprosili za azil (RAZBREMENITEV PREOBREMENJENIH DRŽAV)
- tudi slo je zavzela zelo kritičen položaj glede na kvote, kar smo nevladne organizacije tudi kritizirale, opozicija solidarnost prostovoljna (NESPREJEMANJE BEGUNCEV)
- bomo prevzeli begunce vendar bomo mi odločali koliko (NESPREJEMANJE BEGUNCEV)
- prva izjava za številko od vlade 15-20 je bila absurda, saj se je že pred poletjem vedelo, da se samo Srbija ukvarja z več deset tisoči beguncev (NESPREJEMANJE BEGUNCEV)
- zato se tudi kvote mesečno spreminjajo, pri tem moramo zelo paziti, da ljudje ne postanejo statistike (VSAKODNEVNO NARAŠČANJE ŠTEVILA BEGUNCEV NA VSTOPNIH TOČKAH)
- ni samo med in mleko, treba je pač njuno pokazati druge sposobnosti, varstvo človekovih pravic, humanitarnost, solidarnost, sprejemanje (RAZBREMENITEV PREOBREMENJENIH DRŽAV)
- potem je potrebno kaznovati tudi tiste, ki ne spoštujejo osnovnih mednarodnopravnih standardov, kot je pravica do pribežališča po ženevski konvenciji (NESPREJEMANJE BEGUNCEV)
- **Nesprejemanje beguncev, slaba azilna politika (zapiranje države pred tujci)**
- **Razbremenitev preobremenjenih držav, vsakodnevno naraščanje števila beguncev na vstopnih točkah (poskus porazdelitve beguncev na preostale članice Evropske unije)**

I2:

- glede na stik, ki sem ga imel z enim manjšim valom, ti ljudje vidijo Slovenijo kot tranzitno državo in hočejo samo skozi (RAZLIKE MED CILJI BEGUNCEV)
- majhna številka za kvote se mi zdi predvsem iz razloga, če se sklicujem na prejšnje vprašanje, da so to povsem tuji ljudje, tuj jezik in ni enako kot je bilo ob razpadu Jugoslavije (NEGATIVEN ODZIV ZARADI LJUDI IZ DRUGIH KULTUR)
- **Razlike med cilji beguncev (problem nesprejemanja varne tretje države, oziroma prve države azila)**
- **Negativen odziv zaradi ljudi iz drugih kultur (razlika v solidarnosti glede na poreklo beguncev)**

I3:

- to je povezano s političnim nivojem. Vse se vrti o tem kolik je država pripravljena integrirati in vključiti ljudi (SLABA AZILNA POLITIKA)

- letno je v Sloveniji približno 400 prošenj za azil, od tega jih dobi 20 do 50 status (NESPREJEMANJE BEGUNCEV)
- cel sistem podpore beguncem je zelo centraliziran znotraj mnz-ja (SLABA AZILNA POLITIKA)
- tam imajo dva svetovalca za begunce in oni iz tega izhajajo (SLABA AZILNA POLITIKA)
- ker eno je ta humanitarni odziv, tukaj smo zmožni bistveno več števil, drugo je to, kolk ljudi za res lahko vključimo (NEPRIPRAVLJENOST NA BEGUNCE)
- begunska tematika nikakor ni bila tema za nabiranje političnih točk, zato se tudi iz tega razloga na tem področju slabo odvijajo spremembe (NESPREJEMANJE BEGUNCEV)
- ki nimajo izdelane integracijske politike, da namenijo denarna sredstva tistim, ki begunce sprejmejo (SLABA AZILNA POLITIKA)

- **Slaba azilna politika, nesprejemanje beguncev, nepripravljenost na begunce (zapiranje države pred tujci)**

I4:

- kar se tiče kvot in števila za porazdelitev je bil razdelitveni ključ bdp posamezne članice in pa integracijske zmožnosti Slovenije (SLABA AZILNA POLITIKA)
- glede na zmožnosti katere v Sloveniji imamo, smo pripravili vse kapacitete (NEPRIPRAVLJENOST NA BEGUNCE)
- glede na te kapacitete, če bi sedaj množično zaprosali za status bi seveda tudi sedaj zmanjkalo (NEPRIPRAVLJENOST NA BEGUNCE)
- nobeden ni računal na takšno veliko število migrantov (NEPRIPRAVLJENOST NA BEGUNCE)
- pride takšno veliko, nekontrolirano število ljudi so vse kapacitete, ki so v Sloveniji možne, polne in ne moremo proti temu absolutno nič (NEPRIPRAVLJENOST NA BEGUNCE)

- **Slaba azilna politika, nepripravljenost na begunce (zapiranje države pred tujci)**

I5:

- spet sistem in spet težko govorim o tem. Sposobni smo jih sprejeti več. Ne vem, da se tako slepo držijo tega (NEPOZNAVANJE PROBLEMATIKE VPRAŠANEGA ?)

I6:

- dorečenega plana za sprejem še vedno ni na vidiku (NEPRIPRAVLJENOST NA BEGUNCE)
- tisti, ki zaprosajo za azil se dajo v postopke, tisti pri katerih se najde kar koli, da je prišel iz neke druge varne države se ga vrača nazaj (SLABA AZILNA POLITIKA)
- ves sistem dela na tem, da čim prej zapustijo Slovenjo. Temu sem bila prična na terenu (NESPREJEMANJE BEGUNCEV)
- V nasprotju z »brati« iz Balkana, gre za tujce, pred katerimi se večina prebivalstva čuti ogrožene, ne želijo jim nuditi gostoljubja, čutijo, da do begunstva nimajo pravice (NEGATIVEN ODZIV ZARADI LJUDI IZ DRUGIH KULTUR)
- leta 1992 smo čutili nesrečo beguncev, ker smo se z njo poistovetili, to je bila tudi naša težava, naša bolečina (NEPOSREDNA BLIŽINA DOGAJANJA)
- zdaj pa le manjšina zmore empatijo, večina žal ne – ker ni del njihove izkušnje (ODDALJENOST DOGAJANJA OD NAS)

- vsak peti Slovenec med balkanskimi begunci sorodstvo ali prijatelje, znanke, danes pa govorimo o popolnih tujcih (NEGATIVEN ODZIV ZARADI LJUDI IZ DRUGIH KULTUR)

- v ozadju je strah, strah pa je vedno razlog za nasilje (NEGATIVEN ODZIV ZARADI LJUDI IZ DRUGIH KULTUR)

- **Nepripravljenost na begunce, slaba azilna politika (zapiranje države pred tujci)**
- **Oddaljenost dogajanja od nas, neposredna bližina dogajanja, negativen odziv zaradi ljudi iz drugih kultur (razlika v solidarnosti glede na poreklo beguncev)**

I7:

- težko govorim o kvotah ker to je politična igrlica (SLABA AZILNA POLITIKA)

- problem je tudi v tem, da si ti ljudje ne želijo ostati tukaj (RAZLIKA V CILJIH DRŽAVAH BEGUNCEV)

- hočejo na sever in Slovenija ni zanimiva zanje (RAZLIKA V CILJNIH DRŽAVAH BEGUNCEV)

- logično človek, ki išče zatočišče bo sprejel kar koli samo, da bo na varnem, ne bo imel še dodatnih zahtev (NESPREJEMANJE BEGUNCEV)

- **Slaba azilna politika, nespreejemanje beguncev (zapiranje države pred begunci)**
- **Razlika v ciljnih državah beguncev (problem nespreejemanja varne tretje države oziroma prve države azila)**
-

4. Pripravljenost na množičen prihod beguncev

I1:

- ko smo poskušali dobiti informacijo od oblasti kako so pripravljene (SKRB NE VLADNIH ORG. ALI SE DRŽAVA ZAVEDA BLIŽAJOČEGA VALA)

- dogovor je bil na vse skupaj, kar je nenavadno (NEPRIPRAVLJENOST NA BEGUNCE)

- ker jaz imam občutek, da so poniknili nekje, da sicer nekaj delajo vendar ni jasno točno kaj pripravljajo (NEPRIPRAVLJENOST NA BEGUNCE)

- ko gledamo situacijo na zahodnem Balkanu, ta ruta se bo počasi preusmerila proti Hrvaški in bo prišla v Slovenijo (SKRB NE VLADNIH ORG. ALI SE DRŽAVA ZAVEDA BLIŽAJOČEGA VALA)

- oni točno vejo, da ko zaprosilo ja Azil v Sloveniji, njihovi prstni odtisi pridejo v bazo evro dag in če odidejo v nemčijo in tam ponovno zaprosijo za azil bo država pogledala ali so že kje zaprosili za azil jih po Dublinski uredbi vrnejo tja kjer so prvo zaprosili in po zakonu je ta država odgovorna, da jih obravnava (RAZLIKE MED CILJI BEGUNCEV)

- imajo sicer nek kontingenčni načrt za primer množičnega prihoda beguncev (NEPRIPRAVLJENOST NA BEGUNCE)

- imam občutek, da oblasti niso popolnoma dojele na kakšen način se bodo s tem spopadle (NEPRIPRAVLJENOST NA BEGUNCE)

- da imajo zagotovljenega prostora za 900 ljudi in jaz sem v enem trenutku vprašala, 900 na kaj?? (NEPRIPRAVLJENOST NA BEGUNCE)

- Je to smešna številka. Tam se ne govori nič o 900 pa 100 ampak se govori o 3000, 4000 na dan, na dan! (NEPRIPRAVLJENOST NA BEGUNCE)

- zato ker željo zaprosit za azil nekje drugje, Nemčija, Zahodna Evropa (RAZLIKE MED CILJI BEGUNCEV)

- v azilnem domu je prostora za približno 200 ljudi, tako da MNZ je moralo najti druge kapacitete, kjer bi lahko namestili vsaj 50 ljudi (ISKANJE ALTERNATIVNIH REŠITEV NASTANITVE)
- sedaj iščejo kapacitete za veliko število oseb po državi, sedaj se že malo bolj zavedajo in govorijo o drugih številkah (ISKANJE ALTERNATIVNIH REŠITEV NASTANITVE)
- če drugače ne bo šlo bodo aktivirali civilno zaščito, oni imajo šotore, ki jih je možno relativno hitro postaviti, oni so tisti, ki majo načrt, da lahko na hitro naredijo naselje, če je potrebno poskrbet (ISKANJE ALTERNATIVNIH REŠITEV NASTANITVE)
- ko so nevladne organizacije začele pritiskati, da to ni dovolj, da so kapacitete prenizke, da je potrebno povečati pripravljenost, da je to tudi malo bolj izboljšala (ISKANJE ALTERNATIVNIH REŠITEV NASTANITVE)
- tako, da so ti načrti mejčkano boljši kot so bili (ISKANJE ALTERNATIVNIH REŠITEV NASTANITVE)
- vidi se, da se je vlada v zadnjih tednih, ko so nevladne organizacije začele pritiskati, da to ni dovolj, da so kapacitete prenizke, da je potrebno povečati pripravljenost, da je to tudi malo bolj izboljšala (ISKANJE ALTERNATIVNIH REŠITEV NASTANITVE)
- plan je pa tak, da tisti, ki bodo zaprosili za azil morajo dobiti osnovno oskrbo po zakonu o mednarodni zaščiti, vse pravice so tam navedene, ki morajo biti zagotovljene (AZILNI POSTOPEK)
- tisti, ki ne bodo zaprosili za azil bodo dobili pavice, ki so navedene v zakonu o tujcih (AZILNI POSTOPEK)
- vlada je v enem trenutku organizirala posvetovanje z občinami, kjer kapacitete za nastanitev so (ISKANJE ALTERNATIVNIH REŠITEV NASTANITVE)
- na primer, Logatec je bil zelo izpostavljen, tam je neka vojašnica, neka kapaciteta kjer bi se lahko nastanilo določeno število ljudi (ISKANJE ALTERNATIVNIH REŠITEV NASTANITVE)
- nevladne smo takoj opozorile, začnite komunicirati z lokalnimi skupnostmi, ker oni so tisti, ki bodo v svojih okoljih pojasnjevali beguncem zakaj gre, kje bodo ljudje živeli (SKRB NEVLADNIH ORGANIZACIJ ALI SE DRŽAVA ZAVEDA BLIŽAJOČEGA VALA)
- nevladne organizacije smo tudi zelo opozarjale, da je potrebno komunicirati tudi s predstavniki občin, ki se nahajajo ob glavnih poteh, trasah kjer bodo ti ljudje vstopali v državo (SKRB NEVLADNIH ORG. ALI SE DRŽAVA ZAVEDA BLIŽAJOČEGA VALA)

- **Skrb nevladnih organizacij ali se država zaveda bližajočega vala, nepripravljenost na begunce (Slaba reakcija države glede na situacijo, ki je bila neizbežna za Slovenijo)**
- **Iskanje alternativnih rešitev nastanitve (Država primorana iskati nastanitvene kapacitete)**

I2:

- na neko manjše število ljudi je Slovenija pripravljena, tam do 1000 ljudi maksimalno 2000 (NEPRIPRAVLJENOST NA BEGUNCE)
- do sedaj je bilo tam v povprečju od 20 do 40 ljudi s statusom beguncev (SLABA AZILNA POLITIKA)
- težko si je predstavljati tako veliko število, predvsem se mi zdi kapacitete nastanitve (NEPRIPRAVLJENOST NA BEGUNCE)
- kam bomo dali vse te ljudi po drugi strani se mi pa zdi, da se bodo ljudje angažirali v smislu pomoči in odprtosti do drugačnih (POVDARJANJE DRUGAČNOSTI VALA BEGUNCEV)

- **Nepripravljenost na begunce, slaba azilna politika, poudarjanje drugačnosti vala beguncev (Zapiranje države pred tujci)**

I3:

- MNZ in civilna zaščita ter nevladne humanitarne organizacije smo se kar intenzivno začeli pripravljati, ko se je val bližal k nam (PREDHODNO PRIPRAVLJANJE NA MNOŽIČEN PRIHOD)
- organizacija je bila, oziroma je res namenjena začasni nastanitvi za masovno število ljudi (PREDHODNO PRIPRAVLJANJE NA MNOŽIČEN PRIHOD)
- prve dni je bilo kar malo zmede, vendar so stvari kar dobro stekle (NEPRIPRAVLJENOST NA BEGUNCE)
- . potrebno bi bilo organizirati kakšne prevoze z vlaki, ker enostavno te kapacitete ne bi bile dovolj (POMANJKANJE KAPACITET NAMESTITVE)
- ostali centri so pa namenjeni registraciji, to pomeni da jih policija tja pripelje jih registrira (POMANJKANJE KAPACITET NAMESTITVE)
 - **Predhodno pripravljanje na množični prihod (Poskus organizacije pri pričakovanju vala beguncev)**
 - **Nepripravljenost na begunce, pomanjkanje kapacitet namestitve (Slaba reakcija države glede na situacijo, ki je bila neizbežna za Slovenijo)**

I4:

- glede na zmožnosti katere v Sloveniji imamo, smo pripravili vse kapacitete (POMANJKANJE KAPACITET NAMESTITVE)
- glede na te kapacitete, če bi sedaj množično zaprosili za status bi seveda tudi sedaj zmanjkalo (NEPRIPRAVLJENOST NA BEGUNCE)
- nobeden ni računal na takšno veliko število migrantov (NEPRIPRAVLJENOST NA BEGUNCE)
 - **Pomanjkanje kapacitet namestitve, nepripravljenost na begunce (Slaba reakcija države glede na situacijo, ki je bila neizbežna za Slovenijo) – odgovori iz druge teme intervjuja, vprašanje št. 2.**

I5:

- Zelo težko govorim o tem, ker ne delam na tem področju (NEPOZNAVANJE PROBLEMATIKE VPRAŠANEGA ?)

I6:

- sprva se je vse nekako odlašalo s tem valom, da bo zajel Slovenijo (SKRB NEVLADNIH ORGANIZACIJ ALI SE DRŽAVA ZAVEDA BLIŽAJOČEGA VALA)
- številke se enostavno niso zdele realne kljub opozorilom (SKRB NEVLADNIH ORGANIZACIJ ALI SE DRŽAVA ZAVEDA BLIŽAJOČEGA VALA)
- ko je prišlo do tega je vladala zmeda. Neorganiziranost prostovoljcev, pomoči, hrane (NEPRIPRAVLJENOST NA BEGUNCE)
- za 2000 beguncev je bil le eden prevajalec (NEPRIPRAVLJENOST NA BEGUNCE)
- primanjkovalo je bolničarje, vojakov, policistov, v določenem trenutku je bila katastrofa (NEPRIPRAVLJENOST NA BEGUNCE)
- prihajalo je do prerivanja, nezadovoljstva, strahu...vse to je bilo možno videt v zbirnih centrih po Sloveniji (NEPRIPRAVLJENOST NA BEGUNCE)

- nato so se zadeve umirile, pričelo se je delati sistematično, tudi pomoč iz drugih držav je prišla v obliki ljudi in stvari, ki smo jih rabili (šotori, deke, plenice, suha hrana...) (PRIPRAVLJENOST LJUDI ZA POMOČ BEGUNCEM)

- tako, da ko se ozrem nazaj, na sam začetek, bi lahko bili že v štartu bolje pripravljeni saj smo videli razmere po drugih južnih vstopnih točkah (NEPRIPRAVLJENOST NA BEGUNCE)

- **Skrb nevladnih organizacij ali se država zaveda bližajočega vala, nepripravljenost na begunce (Slaba reakcija države glede na situacijo, ki je bila neizbežna za Slovenijo)**
- **Pripravljenost ljudi za pomoč beguncem (pozitiven odziv ljudi do beguncev)**

I7: -

- na Preloki, Lokvah in Črnomlju za Belo krajino so bili tukaj mišljeni zbirni centri in kapacitete kjer bi lahko bivali v primeru še večjega prihoda (ISKANJE ALTERNATIVNIH REŠITEV NASTANITVE)

- je pa ta problematika veliko bolj zahtevna kot leta 1991, ker imajo ti ljudje že od samega začetka neka pričakovanja glede Evrope (RAZLIKA V CILJNIH DRŽAVAH BEGUNCEV)

- večina se jih nima namena vrniti in to ljudi skrbi (NESPREJEMNAJE BEGUNCEV)

- in največji problem, ki ga smatram je bariera jezika in kulture (NEGATIVEN ODZIV ZARADI LJUDI IZ DRUGIH KULTUR)

- **Iskanje alternativnih rešitev nastanitve (država primorana iskati nastanitvene kapacitete)**
- **Razlika v ciljnih državah beguncev (problem nesprejemanja varne tretje države, oziroma prve države azila)**
- **Nesprejemanje beguncev, negativen odziv zaradi ljudi iz drugih kultur (zapiranje države pred tujci)**

5. Evidentiranje, namen

I1:

- da policija zajame, oziroma zazna te iregularne prebežnike, ki pridejo na nek neregularen način v državo, jih zaustavi, jih odpelje na prvo najbližjo policijsko postajo (VAROVANJE MEJE)

- in tam poteka neke vrste registracija in identifikacija (VAROVANJE MEJE)

- in vedno jih zanima ruta po kateri so prišli (AZILNI POSTOPEK)

- policija mora osebo peljat v azilni dom in tam potem se vzame vloga za azil in sprovede cel postopek (AZILNI POSTOPEK)

- in mi nevladne organizacije domnevamo, da jih bodo po tem začeli spuščat, ker jih ne bodo mogli obvladat (NEPRIPRAVLJENOST NA BEGUNCE)

- policija je osredotočena na odkrivanje tega čezmejnega kriminala, tihotapljenja z ljudmi in smatra to za eno od kaznivih dejanj, katero mora preiskovat (VAROVANJE MEJE)

-morajo jih vprašat ali želijo zaprositi za azil, in če oseba reče ja, potem morajo izpolniti en poseben registracijski list, ki ga potem pošljejo sektorju za azil (AZILNI POSTOPEK)

- smo mi vedno vpraševali kako boste to zmogli, ko bo na mesto 5 ljudi, 5000. Ni odgovora na to (NEPRIPRAVLJENOST NA BEGUNCE)

- kdo jim je pri tem pomagal, koliko so plačali (VAROVANJE MEJE)

- oni se pri teh ljudeh vedno osredotočijo na ta vidik, popišejo glavnem to (VAROVANJE MEJE)
- zakonsko je opredeljeno, da policija mora vse evidentirati, ampak je popolnoma jasno, da če bo ljudi preveč, da se to ne bo dalo delati (NEPRIPRAVLJENOST NA BEGUNCE)
- kaj če se ta številka povzpne na 100.000, naš azilni sistem za to ni usposobljen (SLABA AZILNA POLITIKA)
- na leto v povprečju obdela do 100 rošenj (NESPREJEMANJE BEGUNCEV)
- problem je v tem, da se ta sistem ne bo aktiviral, moral bi se aktivirati na EU ravni, svet EU bi moral sprejeti sklep, da se bo aktiviral to se pa ne bo zgodilo, ker za sistem ne ureja kvot (NESPREJEMANJE BEGUNCEV)
- ne ureja na kakšen način naj bi se ta množični prihod razporedil po vseh državah (SLABA AZILNA POLITIKA)
- Sistem ne bo zmogel, ker ni narejen za takšne številke (NEPRIPRAVLJENOST NA BEGUNCE)
- imamo 10 ljudi, ki odloča o prošnjah za azil in ni mogoče kar na enkrat obdelati 100.000 prošenj (SLABA AZILNA POLITIKA)

- **Varovanje meje, azilni postopek, slaba azilna politika, nepripravljenost na begunce (zapiranje države pred tujci)**

I2:

- tukaj ne morem nič konkretnega povedati, ker je to stvar države in s tem se mi ne ukvarjamo (NEPOZNAVANJE TEMATIKE VPRAŠANEGA ?)

I3:

- v praksi pomeni, da policija migrante pripelje v nastanitvene centre, ki so namenjeni temu, jih tam registrira (AZILNI POSTOPEK)
- zapiše njihove podatke in tam izda dovoljenje za zadrževanje (AZILNI POSTOPEK)
- gre za to, da če bi ti ljudje želeli pri nas zaprositi za azil, za mednarodno zaščito, bi šli tudi oni v redni postopek (RAZLIKE V CILJNIH DRŽAVAH BEGUNCEV)
- tako pa ker ne želijo zaprositi za azil in hočejo v Nemčijo pa dobijo policijsko zadrževanje (RAZLIKE V CILJNIH DRŽAVAH BEGUNCEV)
- tak sistem je bil vzpostavljen, saj so bile razmere pri nas še obvladljive, vendar glede na pritiske mislim, da bo razpadel (NEPRIPRAVLJENOST NA BEGUNCE)
- govori se o beguncih in ekonomskih migrantih (NESPREJEMANJE BEGUNCEV)
- na takšni osnovi se mi zdijo te klasifikacije nedopustne in evidentiranje služi ravno temu namenu, da se ločijo begunci od ekonomskih migrantov (NESPREJEMANJE BEGUNCEV)
- mnogi Afganistanci in Iranci se izdajajo za Sirce, da bi dobili status. Treba je vedeti, da se tudi tam že vrsto let dogajajo katastrofalne kršitve človekovih pravic (RAZLIKE V CILJNIH DRŽAVAH BEGUNCEV)
- nevarno je klasificirati, kdo je opravičen in kdo ni. To se dela znotraj azilnih postopkov in tudi to je na en način nepravilno (SLABA AZILNA POLITIKA)
- **Azilni postopek, nepripravljenost na begunce, nesprejemanje beguncev, slaba azilna politika (zapiranje države pred tujci)**
- **Razlike v ciljnih državah beguncev (problem nesprejemanja varne tretje države, oziroma prve države azila)**

I4:

- celotni postopek vodijo policisti, ki osebe identificirajo, preverijo ali imajo kakršne koli dokumente, da so prišli iz drugih vranih držav, kjer bi lahko zaprosili za azil in če se najdejo na primer vozovnice za vlak iz Hrvaške jih Slovenska policija lahko vrne (RAZLIKE V CILJNIH DRŽAVAH BEGUNCEV)

- jih morajo vrniti od tam kjer so prišli (AZILNI POSTOPEK)

- po navadi pa te ljudi nimajo s sabo nič oprijemljivega (RAZLIKE V CILJNIH DRŽAVAH BEGUNCEV)

- pojavlja pa se velik problem popisa ob takšni množici ljudi (NEPRIPRAVLJENOST NA BEGUNCE)

-samo evidentiranje služi v pomoč državam, da lažje določijo status migranta, prebežnika in ali so njegovi razlogi upravičeni (SLABA AZILNA POLITIKA)

- **Razlike v ciljnih državah beguncev (problem nesprejemanja varne tretje države, oziroma prve države azila)**
- **Azilni postopek, nepripravljenost na begunce, slaba azilna politika (zapiranje države pred tujci)**

I5:

- iz izkušenj, ki sem jih pridobila kot prostovoljka, vem da jih policija najprej popiše, evidentira (AZILNI POSTOPEK)

- iščejo kar koli, kar bi kazalo, da so prišli iz Hrvaške, ker po sistemu jih morajo vrniti nazaj, če pri nas ne zaprosijo za mednarodno zaščito (NESPREJEMANJE BEGUNCEV)

- vendar na to številko je vse smešno in absurdno, želijo si v Nemčijo in takšne mase ljudi je nemogoče zaustaviti ali nekako konkretno identificirati (NEPRIPRAVLJENOST NA BEGUNCE)

- Zdi se mi, da gre samo za postopke, ki so nesmiselni in pri katerih se porablja denar, gnjavi ljudi in obremenjuje ostale ljudi, ki so tam da pomagajo in vzdržujejo red (NESPREJEMANJE BEGUNCEV)

- **Azilni postopek, nesprejemanje beguncev, nepripravljenost na begunce (zapiranje države pred tujci)**

I6:

- evidentiranje opravlja policija in naj bi bilo del dogovora med državami članicami za kasnejši lažji nadzor in vračanje tistih beguncev, za katere se izkaže, da so pravzaprav ekonomski migranti (NESPREJEMANJE BEGUNCEV)

- Slovenija se je v nasprotju s Hrvaško odločila ta dogovor spoštovati, vzame pa veliko časa in energije (VAROVANJE MEJE)

- **Nesprejemanje beguncev, varovanje meje (zapiranje države pred tujci)**

I7:

- evidentirati smo jih morali zaradi kasnejše obdelave podatkov in tudi zakonodaje, ki se je sčasoma prilagajala razmeram (AZILNI POSTOPEK)

- ljudje se niso lagali glede navedb podatkov in tudi narodnosti nikoli niso skrivali (POZITIVNO SODELOVANJE BEGUNCEV V POSTOPKIH LETA 91)

- ni bilo nekih ilegalnih prestopov, bile so skupine, ki so bile prepeljena k nam z avtobusi, da bi si rešili življenje (POZITIVNO SODELOVANJE BEGUNCEV V POSTOPKIH V POSTOPKIH LETA 91)

- nikoli nismo razmišljali o varnosti naših državljanov ali kakršnih koli ukrepov (LETA 91 SE NI RAZMIŠLJALO O VARNOSTI DRŽAVLJANOV ZARADI BEGUNCEV)
- danes je vse težje, že zaradi tega ker se Evropa strahovito zapira in ne spušča v svojo notranjost (NESPREJEMANJE BEGUNCEV)
- Schengen je le sistem, ki varuje notranjost in zaradi tega je vse tako pomembno pri evidentiranju (NESPREJEMANJE BEGUNCEV)
- ta sistem je kot srednjeveški zid in zaradi tega so ukrepi tako drastični in velikokrat nehumani (NESPREJEMANJE BEGUNCEV)
- večjega razmaha terorizma za katerega niti približno niso krivi ti ljudje pa vendar se jih tretira tako (POVEZOVANJE BEGUNCEV S TERORIZMOM)
- **Azilni postopek, nesprejemanje beguncev, povezovanje beguncev s terorizmom (zapiranje države pred tujci)**
- **Pozitivno sodelovanje beguncev v postopkih leta 91, leta 91 se ni razmišljalo o varnosti državljanov zaradi beguncev (leta 1991 se beguncev ni obravnavalo kot grožnje)**

6. Večkulturnost Slovenije

I1:

- integracija je problem v Sloveniji (SLABA AZILNA POLITIKA)
- zelo ne rada govorim o tem, sploh ne z mediji, ko novinarji vrtajo, ja pa kako bomo mi to integrirali, kako to sploh izgleda (NEPOZNAVANJE AZILNE POLITIKE)
- dejstvo je, da je to problem. Slovenija je še vedno relativno homogena družba, ima zelo malo diaspor (POMNJKANJE DIASPOR)
- diaspore so majhne, kar je problem za integracijo, ker ljudje težje vzpostavijo stike z večinskim prebivalstvom, ker najlažje vzpostaviš stik, če imaš nekoga tukaj (ZAPRTOST DO TUJCEV)
- zelo veliko pravic na papirju, je pa dejstvo, da je v praksi zelo težka integracija (SLABA AZILNA POLITIKA)
- jezik je težek, zelo težko je dobiti službo, če si tujec, zelo težko je najet stanovanje, ker za neprofitna stanovanja sploh ne moreš kandidirati, ker je pogoj slovensko državljanstvo, na trgu pa je tudi zelo težko, ker je zelo visoka diskriminacija na podlagi barve kože, priimka, porekla (NESPREJEMANJE BEGUNCEV)
- to so prav dokazali v eni raziskavi, da je diskriminacija na področju trga stanovanj zelo visoka za tujce (NESPREJEMANJE BEGUNCEV)
- na splošno je integracija zelo težka, ljudje težko preživijo (SLABA AZILNA POLITIKA)
- odvisni so od neke socialne pomoči in družine ne morejo v nedogled živeti (SLABA FINANČNA SITUACIJA TUJCEV V SLOVENIJI)
- in tudi, če dobijo status begunca, jih zelo veliko odide (SLABA AZILNA POLITIKA)
- za projekte pomoči pri integraciji, kar pomeni da hodijo z ljudmi od urada do urada (PRIPRAVLJENOST LJUDI ZA POMOČ BEGUNCEM)
- pomagajo pri nekem vsakodnevnem življenju, da jim bi bilo lažje, ampak to ni vedno dovolj (NEMOČ LJUDI, KI POMAGAJO)

- obstaja tudi ena uredba o integraciji tujcev, ki ponuja brezplačne ure slovenščine, brezplačne ure učenja slovenske kulture (IZOBRAŽEVANJE TUJCEV)
- ampak tudi tukaj so težave, ti tečaji se v glavnem izvajajo v Mariboru in Ljubljani, če nekaj skupina želi, da bi inštruktor prišel v drug kraj, mora biti vsaj 10 interesentov, kar pa jih po navadi nikoli ni (SLABA AZILNA POLITIKA)
- če bodo ljudje želeli ostati tukaj, se bo potrebno s tem vprašanjem zelo veliko ukvarjat (POMEMBNOST IZBOLJŠANJA INTEGRACIJSKE POLITIKE)
- pri Bosni vsaj jezik ni bil takšen problem, tukaj pa bo (PROBLEM JEZIKA)
- če ne ponudiš osebi dela, bo ta šla in integracija ne bo uspešna. Slovenija ni multikulturna država, to popolnoma jasno (SLABA AZILNA POLITIKA)
- vendar se vidi, da so na področju integracije hudi problemi, od diskriminacij, malih diaspor (NESPREJEMANJE BEGUNCEV)
 - **Slaba azilna politika, nepoznavanje azilne politike, pomanjkanje diaspor, zaprtost do tujcev, nesprejemanje beguncev, slaba finančna situacija beguncev v Sloveniji, nemoč ljudi, ki pomagajo (zapiranje države pred tujci)**
 - **Pripravljenost ljudi za pomoč beguncem, pomembnost izboljšanja integracijske politike, izobraževanje tujcev (pomembnost napredka v smeri izboljšav zaradi globalnega trenda selitev v prihodnosti)**
 - **Problem jezika (poznavanje jezika = vključitev v družbo)**

I2:

- integracija bo najtežja stvar (SLABA AZILNA POLITIKA)
- to je dvosmerni proces, tako da se onim morajo nekako vživet v našo kulturo pa sprejet določene vrednote (NEPOZNAVANJE NAMENA INTEGRACIJE)
- nekateri bodo pripravljeni sprejeti naš način življenja in kulturo, nekateri pa tudi ne. To je tudi vprašanje jezika, ker jezik je problem (PROBLEM JEZIKA,)
- ne znajo jezika, mi pa njihovega ne znamo (PROBLEM JEZIKA)
- konec koncev se bomo tudi mi potrudili za neko boljšo podobo države, da sprejmemo te ljudi (KOMPLEKS VEČVREDNOSTI)
- že za nas je problem (SLABA FINANČNA SITUACIJA ZA TUJCE)
- gotovo se bodo delale razlike (NESPREJEMANJE BEGUNCEV)
- Slovenija ni multikulturna država, za enkrat še ni tako multi-kulti (NESPREJEMANJE BEGUNCEV)
- tudi to bo vplivalo, da so ti ljudje predvsem muslimanske veroizpovedi (PROBLEM JEZIKA)
- danes sem slišal, da so v nekem podjetju zahtevali pravico do molitve med delovnim časom in menda jim bodo ugodili, če bi en katoličan molil v pretežno muslimanskem kolektivu pa to, ne vem kaj bi bilo (NEPOZNAVANJE NAMENA INTEGRACIJE)
 - **Slaba azilna politika, slaba finančna situacija za tujce, nesprejemanje beguncev (zapiranje države pred tujci)**
 - **Nepoznavanje namena integracije, kompleks večvrednosti (želja Slovencev po popolni asimilaciji tujcev)**
 - **Problem jezika (poznavanje jezika = vključitev v družbo)**

I3:

- to pomeni, da k integraciji prispevata oba; priseljenec in družba (POZNAVANJE POMENA INTEGRACIJE)
- v primeru beguncev razvit ta mali sistem (SLABA AZILNA POLITIKA)
- sicer njihove pravice so bolj kot ne izenačene pravicam državljanov RS (ZAKONSKE DOLOČBE ZA BEGUNCE)
- povezano je tudi s tem koliko na splošno ima neka država možnosti za zaposlitev (PROBLEM ZAPOSLOVANJA)
- tukaj se pojavi težava, kljub nekemu institucionalnemu sistemu integracije, ki je vzpostavljen (SLABA AZILNA POLITIKA)
- zelo je tudi odvisno od iznajdljivosti posameznika (IZNAJDLJIVOST)
- so tudi primeri zelo dobre vključitve, vendar pogosti in v večini so težave (SLABA AZILNA POLITIKA)
- problem pri nas je tudi, da se begunec ali priseljenec, enači s tem da je nekdo manj uspešen (NESPREJEMANJE BEGUNCEV)
- ko se oseba nauči jezika se lahko tudi zelo hitro pozabi na njegov status in se ga da zelo dobro integrirati v družbo (IZNAJDLJIVOST)
- trenuten problem je tudi religiozna pripadnost, danes se izpostavlja ta napetost proti islamu, vendar če ljudje ne zavzemajo nekega radikalnega stališča (POVEZOVANJE BEGUNCEV S TERORIZMOM)
- prav zaradi tega radikalizma ljudje od tam bežijo, to kar širša javnost ne razume in ji ni jasno (BEGUNCI BL. VZHOD)
- beži srednji sloj, ki že razume demokracijo in jo tam ne more uveljavljat (RAZLOGI ZA BEG)
- če bodo Evropske države te ljudi rinile na rob in ja, takrat lahko nastanejo neke radikalne težnje (NESPREJEMANJE BEGUNCEV)
- dogaja se tudi, da delodajalci med priseljenci iščejo poceni delovno silo, ki je ranljiva in jo potem lažje izkoriščajo (IZKORIŠČANJE BEGUNCEV)
- glede na samo populacijo vključevanja bodo problemi pri ranljivih skupinah, starejših, invalidih, med njimi so tudi žrtve vojne, ki potrebujejo posebno pomoč (SLABA AZILNA POLITIKA)
- to je slaba integracija, za ljudi, ki kažejo volje do tega, v vsakem primeru je to na škodo naše države (SLABA AZILNA POLITIKA)
- Slovenija je mala država z veliko podeželskega prebivalstva, malimi mesti, praktično brez mest in ta faktor otežuje nadaljnje razvijanje večkulturnosti (NESPREJEMANJE BEGUNCEV)
 - **Poznavanje pomena integracije (pomembnost razumevanja integracije za vse državljane)**
 - **Slaba azilna politika, nespregledanje beguncev, izkoriščanje beguncev, povezovanje beguncev s terorizmom (zapiranje države pred tujci)**
 - **Problem zaposlovanja (slaba slika na področju zaposlovanja v Sloveniji)**
 - **Iznajdljivost, zakonske določbe za begunce (posameznikovo znanje za boljšo integracijo)**

I4:

- ko oseba dobi status takoj dobi svetovalca za integracijo, to so pri nas zaposleni ljudje in oni s to osebo naredijo osebni integracijski načrt (VPELJEVANJE TUJCEV V DRUŽNO)

- ugotavlja se stopnja znanja slovenskega jezika, kako je prilagojen na družbo. Potem se ga vključi v 300 urni tečaj Slovenskega jezika. Zelo je pomembno, da čim prej začne govoriti Slovenski jezik (PROBLEM JEZIKA)

- največja težava pa je z zaposlitvijo (PROBLEM ZAPOSLOVANJA)

- že Slovenci nimajo kaj delat, on pa ne govori slovenskega jezika, zato mu je še veliko težje

- mi vedno poudarjamo, da je integracija dvosmerni proces in tudi on mora vložiti svoj trud (INTEGRACIJSKI POSTOPEK)

- kar se tiče multikulture v Sloveniji sem zelo negativno presenečena nad komentarji, ki se pojavljajo na spletnih portalih (NESPREJEMANJE BEGUNCEV)

- čisto sem šokirana na prispevek tistega novinarja Adija, ki se je infiltriral v begunski zbirni center v Srbiji in kakšni so bili komentarji na njegov prikaz stiske teh ljudi (NESPREJEMANJE BEGUNCEV)

- v Sloveniji je veliko strahu pred nepoznanim in ne vem zakaj tako, ker vedno daš lahko človeku priložnost, da ti pokaže svojo kulturo iz katere se tudi sam lahko marsikaj naučiš (NESPREJEMANJE BEGUNCEV)

- **Vpeljevanje tujcev v družbo (integracijski načrt za posameznika)**
- **Problem zaposlovanja (slaba slika na področju zaposlovanja v Sloveniji)**
- **Nesprejemanje beguncev (zapiranje države pred tujci)**
- **Problem jezika (poznavanje jezika = vključitev v družbo)**

I5:

- opažamo to, da imamo zelo slabe programe integracije, osebe so bolj ali manj prepuščene sebi, ko dobijo status (SLABA AZILNA POLITIKA)

- pa do zapletov spet pri jeziku pri iskanju zaposlitve (PROBLEM ZAPOSLOVANJA)

- ne vejo kam se morajo obrniti po pomoč, kje lahko dokončajo šolanje (SLABA AZILNA POLITIKA)

- je sicer nekaj organizacij, ki jim pomaga, vendar definitivno premalo (SLABA AZILNA POLITIKA)

- mi izvajamo integracijo, jim pomagamo vendar smo premajhne (NEMOČ NEVLADNIH ORGANIZACIJ)

- se mi zdi, da je na hrbtu nevladnih organizacij (NEMOČ NEVLADNIH ORGANIZACIJ)

- vendar se mi zdi, da je še vedno prisotno veliko nestrpnosti do oseb, ki prihajajo iz drugih držav (NESPREJEMANJE BEGUNCEV)

- iz tega, da smo zelo majhna država in da je to razlog, ker se bojimo, da nam bo nekdo nekaj vzel in nas spremenil. Tudi velik strah pred islamizacijo (NESPREJEMANJE BEGUNCEV)

- **Slaba azilna politika, nesprejemanje beguncev (zapiranje države pred tujci)**
- **Problem zaposlovanja (slaba slika na področju zaposlovanja v Sloveniji)**
- **Nemoč nevladnih organizacij (pomanjkanje pristojnosti pri nevladnih organizacija)**

I6:

- o integraciji težko govorim, saj vemo, da želijo begunci naprej, prošnje za azil pri nas ne vlagajo (RAZLIKE V CILJNIH DRŽAVAH BEGUNCEV)

- če pa bi do integracije prišlo, je moje mnenje, da bi bilo najtežje z integracijo vere, povsem enak problem bi predstavljal tudi jezik, za nas in za njih (NEGATIVEN ODZIV ZARADI LJUDI IZ DRUGIH KULTUR)

- kljub vsemu kar bi prineslo novega in boljšega nismo zreli za to (SLABA AZILNA POLITIKA)
- število ljudi, ki so pripravljeni pomagati, je še vedno neprimerno manjše od tistih, ki zgolj opazujejo, obsojajo ali pa celo širijo sovraštvo in strah (NESPREJEMANJE BEGUNCEV)
 - **Razlike v ciljnih državah beguncev (problem nesprejemanja varne tretje države, oziroma prve države azila)**
 - **Negativen odziv zaradi ljudi iz drugih kultur, nesprejemanje beguncev, slaba azilna politika (zapiranje države pred tujci)**

I7:

- integracija je možna, če poznaš jezik (PROBLEM JEZIKA)
- vsekakor velik problem glede na trenutno situacijo, ki se dogaja po Evropi (PROBLEM INTEGRACIJE TAKO VELIKEGA ŠTEVILA LJUDI)
- Slovenci smo zelo zaprt narod, na videz mogoče zgledamo odprti (do turistov) ostalo pa se zapiramo in bojimo vsega novega, kar bi nam prineslo spremembe (NESPREJEMANJE BEGUNCEV)
- drugače se mi pa napovedi ne zdijo vzpodbudne glede pretiranega mešanja kultur na slovenskih tleh (NESPREJEMANJE BEGUNCEV)
 - **Problem jezika (poznavanje jezika = vključitev v družbo)**
 - **Problem integracije tako velikega števila ljudi (integracija kot izziv za celotno Evropo)**
 - **Nesprejemanje beguncev (zapiranje države pred tujci)**